

Lærdómsbók

i

evangelíð-frístílegum

Trúarbrögðum

handa

Unglingum.

Selt óinnbundin á 24 fl. silfurverðs.

Landslæknasafn.

Reykjavík 1856.

Prentuð í prentsmidju Íslands, á kostnað hennar,
bjá E. Þórðarsyni.

३०५६००६१७३

2. 1. 1951. 10. 1. 1951. 10. 1. 1951.

အဘယ့်ကြောင့်နိဗ္ဗာန်ရသနည်း

Advaran

til

Fennandanna.

1) Sjæð hver meining, hvort heldur hún er í lærdóms- og ritningar-greinum, ellegar í athugasendum og útskýringum greinanna, á nákvæmlega og skilmerkilega að úthýðast fyrir barninu, áður en það lærir nokkud af þeim utan að.

2) Þegar börn virðast svo tornæm, að ei geti lært alla lærdómsbókina, þá eiga viðkomendur að ráðfæra sig við sóknarprest sinn, og er þá undir hans álitu komið, hvort barnið á að læra meir en lærdómsgreinirnar, og þá bifliustadi, sem vitnad er til, og hjá standa. En þar sem þetta leyft kemur ei til, á barnið að læra allt, eins smærra og stærra letrid.

3) Kennendurnir eiga að láta börnin leita að þeim greinum í bókinni, sem til er vísað, en þó ekki eru prentaðar. Þar sem mörg börn eru, eiga þeir að láta þau lesa þær til skiptis, og með stuttum spurningum út úr koma þeim í skilning um meininguna.

4) Sjá hver lærdómsgrein í bókinni er svo skiljanlega saman tekin, og atridisordin að greind, að hægt er hverjum einum, að spyrja út úr þeim; þess vegna gjörift engin þörf, að prenta spurningarnar, einkum þar raunin er ólygnust, að oft og tíðum hafa bæði kennendur og lærendur minna þenkt út í sannleikann vegna spurninganna.

Sá litli?

Lúters

K a t e k i s m u s.

Þetta eru

Tíu laga bodord guds.

Fyrsta bodord.

Eg er drottinn gud þinn; þú skalt ekki
hafa annarlega gudi fyrir mjer.

Hvad er það?

Það er: vjer eigum yfir alla hluti fram
gud ad óttast, hann ad elska, og á hann
einn ad trúa.

Annad bodord.

Þú skalt ekki leggja nafn drottins guds

þíns við hjegóma, því drottinn mun ekki láta þeim óhegnt, sem brúkar hans nafn gálauslega.

Swad er þad?

Þad er: vjer eigum ad óttast og elska gud. Engum eigum vjer illt ad bidja í hans nafni, ekki sverja við þad, nje fjölkyngi fremja, ekki ljúga nje svífa; heldur eigum vjer guds nafn ad afalla í öllum vorum naudsynjum, þad ad tilbidja, losa þad, og því þakfir ad gjöra.

Þridja bodord.

Minnstu ad helga hvíldardaginn drottins guds þíns.

Swad er þad?

Þad er: vjer eigum ad óttast og elska gud. Ad vjer ekki fyrirlitum þrjeditunina nje hans ord; heldur eigum vjer þad heilagt ad halda, gjarnan heyra þad og læra.

Fjórða bodord.

Seidra skaltu fædur þinn og móður, svo

Þjer vegni vel, og þú verdir langlífur á jörðunni.

Swad er þad?

Þad er: vjer eigum ad óttast og elska gud. Ad vjer ekki fyrirlitum vora foreldra, nje þá, sem yfir oss eru bodnir, ekki þá til reidi reytum, heldur þá í heidri hofum, þjónum þeim og hlýdnir sjeum, elskum þá og virðing veitum.

Þimnta bodord.

Þú skalt ekki mann deyða.

Swad er þad?

Þad er: vjer eigum ad óttast og elska gud. Ad vjer ekki meidum hold vors náunga, eda gjorum honum mein í nokkru; heldur eigum vjer honum ad bjarga og hjálpa í öllum hans lífs naudsýnjum.

Þjotta bodord.

Þú skalt ekki hórdóm drýgja.

Swad er þad?

Þad er: vjer eigum ad óttast og elska

gud. Ald vjer lífum hreinferduglega bæði í ordum og verkum, og að hver einn elski og í heidri hafi sína eitta-persónu.

Sjöunda bodord.

Þú skalt ekki stela.

Hvað er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska gud. Ald vjer ekki grípum góð eda peninga vors náunga, eda með fólkskum kaupþyri eda undirhyggju undir oss drögum; heldur eigum vjer honum að hjálpa, svo hans góð og uppheldi ávartist og varðveitist.

Áttunda bodord.

Þú skalt ekki bera falskan vitnisburð á móti þínum náunga.

Hvað er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska gud. Ald vjer ekki ranglega ljúgum nokkru á vorn náunga, ekki svíkjum, baktölum eda ófrægjum hann í nokkru; heldur eigum vjer

hann að affala, allt gott um hann að tala,
og færa alla hluti til betra vegar.

Þriunda böðord.

Þú skalt ekki girnast húð náunga þíns.

Hvab er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska
gud. Ad vjer ekki með flærd stundum eft-
ir arfi edur fasteign vors náunga, edur
undir ofð drögum með yfirvarpi laga og
rjettinda; heldur eigum vjer þar til að
hjálpa og styrkja, að hann hafi sitt allt ó-
skaddað.

Þriunda böðord.

Þú skalt ekki girnast kvinnu náunga
þíns, ekki þjón hans nje þjónustukvinnu,
ekki upa hans nje asna, ogeffert það hans er.

Hvab er það?

Það er: vjer eigum að óttast og elska
gud. Ad vjer ekki burt tælum eda loffum
frá vorum náunga hans eigin-kvinnu,
þjónustufólk eda kvikfje; heldur eigum vjer

ad áminna og ráðleggja, ad hver og einn
 sje samt og ástundi ad þjóna, það honum
 skyldugt er.

Hvab segir gud um þessi bodord?

Hann segir svo í 2. Mós. b. 20., 5.—6.:
 Eg er drottinn þinn gud; eg er vandlátur
 gud, sem læt straff fyrir fedranna ranglæti
 koma fram á börnunum í þridja og fjórda
 lid, það er ad segja á þeim, sem mig hata;
 eg er líka sá, sem auðsýni miskunsemi í
 þúsund lifu á þeim, sem mig elska, og við
 þá, sem vandræta mín bodord.

Hvab er það?

Það er: gud hótar þeim öllum þínu,
 sem brjóta þessi hans bodord; því eigum
 vjer ad óttast og hræðast hans hegningu,
 og effert ad gjöra á móti hans bodord-
 um; en þeim öllum, sem þessi hans bod-
 ord halda, lofar hann finni náð, miskun
 og öllum góðum hlutum; þar fyrir eig-
 um vjer gud, ad elska, trúna honum og

treyfsta, og eptir hans bodordum gjarnan
ad gjöra.

Trúarjátningin.

Fyrsta grein.

Um sköpunina.

Eg trúi á einn guð födur, almáttugan
skápara himins og jarðar.

Hvab er það?

Það er: eg trúi, að guð hafi skapað
mig, ásamt öllum öðrum sköpunum, og að
hann hafi gefið mjer önd og lífama, augu
og eyru, og alla limi, þar með skyn og
skilningarvit, og að hann öllu þessu enn
þá við heldur. Hjer til veitir hann mjer
og fyrir hjer nóglega, og daglega gefur
hann mjer flæði og skæði, mat og drykk,
hús og heimili, födur og móður, afur og

kvíffje, og allt það, sem gott er, með öllu því eg með þarf til þessa lífs uppeldis. Hann verndar mig og vardveitir frá öllum skaða og háska og öllum illum hlutum. Allt þetta gott veitir hann mér af sinni einfsærri, fædurlegri, gudlegri góðgirnd og miskun, án allrar minnar verðskuldunar. Þyrr hvað allt eg á honum þakfir að gjöra, honum þjóna og hlýðinn að vera. Þetta eru víssuleg sannindi.

Önnur grein.

Um endurlausnina.

Eg trúi á Jesúm Krist, son hans eingetinn, drottin vorn, sem var getinn af heilögum anda, fæddur af Maríu meyju, þindur undir Pontsío Pílató, frosfestur, deyddur og grafinn; nidur stje hann til helvítis, en á þridja degi reis hann upp frá daudum, upp stje hann til himna, situr nú

til guds fædur almáttugs hægri handar, og þaðan mun hann koma, að dæma lífendur og dauda.

Þvab er það?

Það er: eg trúi, að Jesús Krístur sje sánnur gud, af fædurnum getinn fyrir allar aldir; lífa sánnur maður, fæddur af Maríu meyju; að hann sje minn drottinn, sem mig glatadan og fyrirdæmdan mann hefur afrekad, endurleyft og frelsad frá öllum syndum, daudanum og djöfulsins valdi, ekki með gulli eða silfri, heldur með sínu heilaga, dýrmæta blóði, og sinni saklausu þínu og dauda, svo að eg sje hans eiginleg eign, lífi undir hans valdi í hans ríki, honum þjóni í eilífu rjettlæti, sakleysi og sáluhjálp, eins og hann er sjálfur af daudanum upprisinn, lífir og rífir að eilífu. Þetta eru víssuleg sannindi.

Þriðja grein.

Um helgunina.

Eg trúi á heilagan anda, og að sje ein, heilög, almennileg, Kristileg kirkja, sem er samneyti heilagra, fyrirgefning syndanna, holdsins upprisa og — eptir þetta líf — eilíft líf.

Þvab er það?

Það er: eg trúi, að eg geti ekki af sjálfs míns eigin frapti eða skilningi trúad á Jesúm Krist minn drottin, eða til hans komið; heldur hefur heilagur andi mig, með gudsþjallanna kenningu, kallað og upplýst með sínum ástgjöfum, helgað mig og við haldið í rjettri trú, eins og hann alla aðra kristna menn á jörðu kallar, saman safnar, upplýsir, helgar, og í rjettri trú á Jesúm Krist vörðveitir; í hverri kristilegri kirkju hann náðarsamlega fyrirgefur mjer og öllum trúudum daglega allar syndir, og á efsta degi mun hann upp vekja mig og alla menn af dauda, og gefa mjer með öllum

rjett-trúudum, fyrir Jesúm Krist, eilíft líf og sáluhjálp. Þetta eru víðuleg sannindi.

Drottinleg bæn.

Fadir vor, þú sem ert á himnum.

Hvað er það?

Það er: guð vill hjer með fá ofs til að trúa og treysta því, að hann sje vor rjettilegur fadir, og vjer hans sannarleg börn, svo vjer þess heldur með fullu trúnadartrausti megum hann bidja, eins og góð börn bidja sinn elskulegan födur.

Fyrsta bæn.

Selgist þitt nafn.

Hvað er það?

Það er: guðs nafn er sannarlega í sjálfu sje heilagt, þó vjer bidjum ekki; en vjer

bidjum í þessari bæn, að það einnig helgist
hjer med oss.

Hvernig stefur það?

Þegar gudsord er kennt rjett og hreint,
og vjer eptir því lifum heilaglega, eins og
guds börnum hæfir; þar til hjálpi oss vor
elskulegi fadir á himnum! En hver, sem
ödruvísi kennir eda lifir, en gudsord býdur,
sá vanhelgar gudsord á medal vor; þar
frá vardveiti oss vor elskulegi himneski fadir!

Önnur bæn.

Til þomi þitt ríki.

Hvab er það?

Það er: guds ríki kemur að sonnu án
vorrar bænar af sjálfu sjer til; en vjer
bidjum í þessari bæn, að það einnig komi
til vor.

Hvernig stefur það?

Þegar gud gefur oss sinn heilaga anda,
sá er oss veitir þá náð, að vjer trúum hans

heilaga orði, lífum heilaglega, hjer stundlega, en annars heims eilíflega.

Þriðja bæn.

Verði þinn vilji, svo á jörðu, sem á himnum.

Það er það?

Það er: guds góður og náðugur vilji verður á himnum, þó vjer bidjum ekki; en vjer bidjum í þessari bæn, að hans vilji verði hjer á meðal vor.

Hvernig stædur það?

Þegar gud ónýtir og hindrar öll ill ráð og vondan vilja þeirra, sem því valda, að guds nafn vanhelgast, og hans ríki náir ekki til vor að koma, sem eru: djöfullinn, heimurinn og vor holdlegur vilji; heldur styrkir hann ofs og stöðuga gjörir í sínum orðum og í trúnni allt til vorra æfiloka; þetta er hans misfunsamur og góður vilji.

Þjórða bæn.

Gef ofs í dag vort daglegt braud.

Hvab er það?

Það er: gud gefur að sonnu daglegt braud jafnvel vondum mönnum, þó vjer bidjum ekki; en vjer bidjum í þessari bæn, að hann láti ofs vort daglegt braud vidurfenna, og með þakflæti til vor medtaka.

Hvab fallast daglegt braud?

Það fallast allt það, sem naudsýnlegt er til lífsbjargar, sem er: matur og drykkur, flæði og flæði, hús og heimili, tædur og engjar, fviðfjenadur, góð og peningar, góð eftapersóna, hlýdin börn, dyggt þjónustufólk, trúir og frómir yfirmenn, góð almuðgans stjórni, hagstæð vedurátt, fridur, heilbrigði, siðsemi, heidur, góðir vinir, trúfastir nágrannar, og allt annað þessu líft.

Þímta bæn.

Syrirgef ofs vorar skuldir, svo sem vjer og fyrirgefum vorum skuldunautum.

Hvad er það?

Það er: vjer bidjum í þessari bæn, að faðir vor himneskur vilji ekki álita vorar syndir, svo hann, fyrir þeirra skuld, vilji ekki veita oss vora bæn — því vjer erum allra þeirra hluta ómaklegir, sem vjer hann um bidjum, og höfum það ekki verðskuldad — heldur að hann vilji oss það allt gefa af sinni eiginlegu náð, því daglega syndgum vjer, og verðskuldum ekki annað en hegningu; svo viljum vjer einnig þar á móti fyrirgefa af hjarta þeim, sem oss á móti brjóta, og gjöra þeim gott, sem við oss misgjöra.

Sjötta bæn.

Eigi leid þú oss í freistni.

Hvad er það?

Það er: gud freistar að sonnu einfis manns; en vjer bidjum í þessari bæn, að hann vilji vernda oss og varðveita frá andffotans, heimsins og holdsins vjelum, svo

vjer hröpum ekki fyrir þeirra tilteygingu í vantrú, ærvæntingu, edur adrar. stórhyndir og lesti; og þó vjer freistumst af öllu þessu, þá láti hann ofs um sídir þjörvinna og figrinum halda.

Sjunda bæn.

Seldur frelsa ofs frá illu.

Hvab er það?

Það er: hjer bidjum vjer alls í einu í þessari bæn, ad fadir vor himnestur frelsi ofs frá öllu illu, til lífs og jálar, fariældar og heidurs; en ad sídustu, þegar vor daudastund er komin, gefi hann ofs góðan afgang, og taki ofs misfunsamlega til sín úr þessum eyndardal inn í himnaríki. Amen.

Hvab er það?

Það er: ad eg skal vera fullviðs, ad þessar vorar bænir sjeu vorum himneska fœdur þakfnæmilegar og af honum heyrðar; því hann hefur sjálfur skipað, ad vjer skyld-

um með þessum hætti biðja, og hefur lofsad, að hann vilji ofþ bænheyrja. Amen, amen, það er: já, sannarlega, það skal svo vera.

Skirnar-sakramentid.

1. Hvað er skirn?

Skirnin er ekki einsamalt vatn, heldur er hún það vatn, sem saman er reynt og bundid með guðs bodordi, og með guðsordi samtengt.

2. Hvað er það guðsord?

Það vor herra Jesús Krístur sagði hjá Matteus í 28. kapitula: Farid og gjörð alslags þjóðir að mínum lærifveinum, og skirid þær til nafns födur og sonar og heilags anda.

3. Hvað útvogar skirnin ofþ og veitir?

Hún útvogar ofþ og veitir fyrirgefningu myndanna, frelsar ofþ frá dandanum og

djæflinum, og gefur þeim öllum eilífa sálubjálp, sem trúa því, er guds ord og fyrirheit lofa.

4. Hver eru þau guds ord og fyrirheit?

Þau vor herra Jesús Krístur segir hjá Markúsi í 16. kapitula: Hver sem trúir og verður skírdur, sá mun hólpinn verda, en hver sem ekki trúir, sá mun fordæmast.

5. Hvernig fær vatnid afrekað svo veglega hluti?

Vatnid má aldrei slífs orka, heldur veitir það gudsord, sem er í og með vatninu, og trúin, hver að slífum gudsordum í vatninu trúir; því fyrir utan gudsord er vatnid einsamalt vatn, en engin skírn; en þegar gudsord samlagast vatninu, þá er það skírn. Það er náðarfullt lífsins vatn og endurgetningarlaug í heilögum anda, eins og Páll postuli segir í sendibrefinu til Títusar, í 3. kapitula:

Þeir sinni mistunsemi hefur gud oss hólpna gjört með endurgetningar-lauginni

og endurnýjungunni, sem skedur af heilögum anda, hverjum hann hefur ríkulega út helli yfir oss fyrir Jesúm Krist, vorn lausnara, svo vjer, rjettlættir fyrir hans náð, yrdum erfingjar eilífs lífs eptir voninni. — Þessi ord eru sonn og áreibanleg.

6. Hvað merkir þvilif vatnsstirn?

Hún merkir það, að sá hinn gamli Adam í oss á daglega að drekfast og deyðast fyrir idrun og yfirbót, með öllum syndum og vondum girndum, og síðan daglega fram koma og upp aptur rísa nyr madur, sá er lífa skal í rjettlæti og heilagleika fyrir gudi æfinlega.

7. Hvar stendur það skrifad?

Þáll postuli segir í sendibriefinu til Rómverja, 6. kapitula: Svo erum vjer með Kristi greptradir í skirninni til daudans, að lífa sem Kristur er upp vakinn frá daudum fyrir dýrd fódursins, svo eigum vjer að ganga í nýju líferni.

Altaris-sakramentid.

1. Hvað er sakrament altarisins?

Altaris-sakramentid er sannarlegt hold og blóð drottins vors Jesú Krists, undir braudi og víni af sjálfum Jesú Kristi innsett, ofs frístnum mönnum að eta og drekka.

2. Hvar stendur það skrifad?

Svo skrifa þeir heilögu gudspjallamenn, Matteus, Markús, Lúkas, og postulinn Páll:

Vor herra Jesús Kristur, á þeirri nótt, sem hann svífinn var, tók hann braudid, gjörði þakfir, braut það, og gaf sínum lærisveinum og sagði: Takid og etid; það er minn líkami, sem fyrir yður verður gefinn. Gjörid það í mína minningu!

Sömuleidis eptir Evöldmáltidina, tók hann faleifinn, gjörði þakfir, gaf þeim hann, og sagði: Drekkid allir hjer af; þetta er faleifur hins nýja sáttmála í mínu blóði,

sem fyrir yður út hellist til fyrirgefningar syndanna. Gjörð þetta, svo opt sem þjer það drekfid, í mína minningu.

3. Hvað stóðar ofð med þvilikum þætti að eta og drekka þjer af?

Það sýna mjer þau ord, sem þjer standa: fyrir yður gefst og út hellist til fyrirgefningar syndanna; því ofð veitist fyrir þessi ord, í sakramentinu, syndanna fyrirgefning, eilíft líf og sáluhjálp, því hvar syndanna fyrirgefning er, þar er einnig lífid og sáluhjálpin.

4. Hvernig fær líkamleg berging afrefað svo mikla hluti?

Berging brauds- og víns afrefar það í engan máta, heldur ordin, sem þjer standa: fyrir yður gefst og út hellist til fyrirgefningar syndanna; hver ord að eru hjá líkamlegri bergingu svo sem hofudatriði í þessu sakramenti. Hver sem þessum ordum trúir, hann eðlast allt það, er

þau innihalda og upp á hljóða, sem er
syndanna fyrirgefning.

5. Hver neytir þessa sakramentis matlega?

Ad fasta og sig lifamlega þar til ad búa,
er ad sonnu góð ytri siðsemi; en þá er sann-
arlega matlegur og til þess hæfilegur, sem
trúir þessum Krists ordum: fyrir yd-
ur gefst og út hellist til fyrirgef-
ningar syndanna. En hver sem ekki trúir
þessum ordum og esar þau, hann er ómat-
legur; því þetta ordid: fyrir ydur, kref-
ur fullkomlegrar trúar í hjartanu.

Fyrsti Kapítuli.

Um gud og hans eiginlegleika.

I. Gvernig vjer fáum þekkingu um gud.

§ 1. **O**fs mönnunum ríður mjög mikit á, að vjer lærum að þekkja gud; því annars gætum vjer ekki skilið, hvernig heimurinn er ordinn til; vjer vissum þá ekki heldur, hvers vjer mættum vænta um vora hagi eftir dauðann, og hefðum enga óbrigdula hjálp að reida ofs á í vorum mótgangi.

Merk: Það eru kollud trúarbrögð, að þekkja gud og hans vilja, og með hverju móti vjer eigum að heidra hann og hlýða honum.

§ 2. Mafnið heimur merfir venjulega bæði himin og jörd, með öllu því, sem í heim er.

Merkt: a) Áuf sólárinna og tunglsins sjá-
um vjer á himninum mikinn fjölda af stjör-
num. Meðal þeirra eru nokkrar, sem kallast
plánetur, allt eins fringlóttir hnettir eins og
vor jörð, og er ekki ólíklegt, að í þeim bá-
margð konar lífandi stefnum. En þær eigin-
legu stjörnur eru sólir, eins og sú, sem stin-
næst oss, og upplýsa með sama hætti hnetti þá,
sem þeim eru nálægastir. Tunglið er hnett-
ur, eins og jörðin, sem fær, eins og hún, ljós
fitt af sólunni.

b) Á jörðunni teljast þjer um tuttugu og fimmm
þúsundir lífandi stefnum af ýmsu kyni,
áuf mannanna, sem eru tals þúsund milli-
ónir — en hver ein millión er sama sem þús-
und sinnum þúsund. Aðrar lífandi stefnum, sem
til aðgreiningar frá mönnunum kallast skyn-
lausar og mállausar, skiptast dýr, fugla,
fiska, orma, skorkvíkindi, og þær stefnum,
sem lífa bæði í vatni og á landi. Sjér-
hvert af kynferðum þessum inniheldur margð
konar tegundir, sem eru hver annari ólíkar.

§ 3. a) Hver, sem vill gæta skynsemi
sinnar, á hægt með að sjá, að heimur-

inn hefur ekki getað orðid til af sjálfum sjer, heldur en hús nokkurt eda þorp hafi getað byggt sig sjálfst; því enginn sá hlutur er til, sem ekki hefur haft sína orsök, sem hann er kominn af.

b) Heimurinn hefur ekki getað verid til frá eilífd; því vjer sjáum, að allir hlutir eru umbreytanlegir, og bæði menn og skepnur, ásamt öðru fleiru, hafa upphaf og endir.

§ 4. Frá eilífd hlýtur að hafa verid ein ædsta vera, sem skapad hefur heimin, eda ráðid fyrir upptökum hans og nidurröðun. Þessi vera kallast gud, og þessi gud hlýtur að vera sá allra-vísasti, máttugasti og gæzkuríasti, því heim mörgu og margháttudu hlutum, sem eru í heiminum, er svo vísdómslega nidur radad, og allir eru þeir mjög nyttsamlegir.

§ 5. Gud þekktist ljósast af sínu

ordi, en það má lesa í þeirri heilögu ritningu, sem kallast bíslía.

§ 6. Það er víst, að þann guds vilja, sem mennina áhrærir, er að finna í bíslíunni, og þess vegna kallast hún gudsord; því hún kennir oss fullkomlega og augljóslega allt það, sem syndugur maður þarf að vita sjer til endurbótar, huggunar og sannrar velferðar, bæði í þessu og tilkomanda lífi.

§ 7. Gud hefur sjálfur staðfest sitt ord, með því að hann hefur gefið þeim mönnum, sem það hafa ritad, bæði speki, til að auglýsa þá hluti, sem enginn maður gat vitad af sjálsum sjer, og líka frapta, til að framkvæma þau verk, sem enginn hefði getad gjört með neinslags náttúrlegum meðlum.

Merkt: a) Í heilagri ritningu finnast þeir spádómar, sem fyrir segja markverða tilburði, er enginn maður gat á þeim tímum fyrir fram

síð, sem þó löngu þar eptir eru í ýtrasta máta uppfylltir. Guð einn, sem er alvitur, gat veitt þessum heilögu mönnum þekkingu um þvilíka atburði. Ef. 21, 1.—10.; 44, 21.—28. Jer. 31, 31.—40.; 50, 1.—46. Dan. 9, 20.—27. Matt. 24, 1.—28.

- b) Í heilagri ritningu er talad um Fraptaverk, sem eru þvilíf yfirnáttúrleg verk, að þau út-heimta guðlegan Frapt, þar ekki var mögulegt, að gjöra þau á þvilíkan hátt með náttúrunnar fröptum. Guð, sem er almáttugur, hefur einungis haft þá heilegu menn, til að gjöra þvilíf básemdarverk. 2. Móf. 6, 14, 21.—30. Matt. 8, 7.—15. Jóh. 2, 1.—11.; 6, 1.—15.; 9, 1.—38.; 11, 17.—53, Post. gb. 3, 2.—8.

§ 8. a) Þeir menn, sem að guðs tilhlutun og með hans aðstöð hafa skrifad þá heilögu ritningu, kallast yfir höfud að tala spámenn, guðspjallamenn og postular.

b) Spámennirnir, guðspjallamennirnir og postularnir voru útvaldir af

gudi, til að vera hans sendibodur meðal mannanna, sem þeir áttu að boda hans vilja, og framkvæma hans ásetning, á þeim stað og tíma, sem hans speki áleit hentugast.

§ 9. a) Spámennirnir hafa skrifad þann hluta ritningarinnar, sem kallast gamla testamentid, áður en Krístur fæddist.

b) Gamla testamentid inniheldur ýmislegar bækur, í hverjum guðs vilji var auglýstur Gyðingum, þeirri þjóð, sem Messías, heimsins lausnari, átti eiga að reka fýn sitt til; en þessar bækur eru enn þá í mörgum greinum nýtjamelegar handa ofs, og þjenanlegar til lærðóms, huggunar og víðvörðunar.

Merk: a) Bækur gamla testamentisins eru eftirfylgjandi: fimmm bækur Mósis, Jósuabók, Dómarabókin, Rutsbók, fyrri og síðari Samúelsbók, fyrri og síðari Konunganna bók, fyrri

og síðari Krónikubók, Esdrabók, Nehemiebók, Esterabók, Jobabók, Davíðsfaltari, Salómons orðskviðir, þrjodikarans bók og lofsvæðid. Þjór-
ir stærri spámennirnir: Esajas, Jeremías, með
hans þarmagráti, Esekíel og Daniel. Tólf
smærri spámennirnir: Hóseas, Jóel, Amos
Obadías, Jónas, Mikkas, Nahúm, Habakuk,
Seffonías, Haggeus, Sakkarias, Malakías.

- b) Krístur þefur staðfest, að bækur gamla testa-
mentisins sjeu af gudi, Lúk. 24, 25., 27.,
44.; og á Krísts tímum voru allar þessar bækur
saman safnadar í gamla testamentinu, sem
enn eru þar.

§ 10. a) Gudspjallamennirnir og
postularnir hafa skrifad þann hluta
ritningarinnar, sem kallast nýja testa-
mentid, eptir að Krístur fæddist.

b) Nýja testamentid inniheldur í
ýmislefum bókum allt það, sem gud
þefur viljad augljóst gjöra fyrir öllum
heiminu, um syndaranna endurlausn
vegna Krísts, trúna, guds ótta og dyggðina,
sem útheimtist til sálshjálpar.

Merk: a) Nýja testamentisins bækur eru eptirfylgjandi: fjögur gudspjöll, nefnil.: Matteusar, Markúsar, Lúkasar og Jóhannesar; postulanna gjörningabók; 14 Páls sendibrief, sem eru: eitt til Rómverja, tvö til Korintumanna, eitt til Galatamanna, eitt til Efesusmanna, eitt til Filippimanna, eitt til Rólofsamanna, tvö til Tesaloníkumanna, tvö til Timóteusar, eitt til Titusar, eitt til Filemons, eitt til hinna Hebrestu; Jakobs pistill, tvö brief Pjeturs, þrjú brief Jóhannesar, Júdasar brief, og Jóhannesar opinberingarbók.

b) Kristur hefur með sínum fraptaverkum sannad, að hann væri sendur af gudi, og með sama hætti er trúverðugleiki gudspjallamannanna og postulanna staðfestur, Jóh. 10, 37., 38.; 14, 10., 11. Post. gb. 3, 1.—16. Skrif hinna elztu kristinna lærifedra innihalda þá vitnisburði, sem gjöra augljóst, að gudspjallamennirnir og postularnir hafi skrifad þær nýja testamentisins bækur, sem þeim eru eignadar.

§ 11. Eptir sjerlegasta inntakinu skiptist gudsord í lög málið og evangelíum.

a) Í lög málinu sýnir gud ofs það illa, sem vjer eigum að fordæft, og það góða, sem vjer eigum að ástunda; það leidir ofs einnig fyrir sjónir hegningu fyrir hid illa, til viðværunar, og umbun fyrir hid góða, til uppörvunar.

b) Evangelíum inniheldur guds lofsord um syndanna fyrirgefningu og sáluhjálp vegna Jesú Krists, sem endurleyfði heiminn með sinni þínu og dauda; auk þessa kennir það ofs, eftir hverri ræð og reglu, og með hverju móti vjer getum orðið hluttakandi í fyrirgefningu syndanna, og þeirri sáluhjálpi, sem Kristur hefur ofs útvegad.

Merk: Í fyrsta parti fræðanna er talad um lög málið, sem inniheldur guds tíu bodord; en evangelíum er í fjórum síðari þættum, sem innihalda þrjár greinir trúarinnar, sjö bænir í Sadi vor, ásamt með skirnar og altaris sakramentunum.

II. Svad ritningin kennir ofs um gud yfir hofud ad tala.

§ 1. Heimðins skapari er já eini janni gud, og enginn nema hann.

Es. 45, 18. Svo sagdi drottinn, sá ed himinn hefur skapad, sá gud, sem jörðina hefur til búid: Eg em drottinn, og enginn annar gud er til, nema eg.

1. Kor. 8, 4. Vjer vitum, ad skúrgod heidingjanna eru ekkert, og enginn annar gud er til, nema sá eini.

Merkt: a) Heidingjarnir dýrludu marga hjágudi, og leitudu stundum til eins, stundum til annars, en gátu samt ekki vitad, til hvers af þeim þeir helzt skyldu snúa sjer med vissustu von um hjálp og adstod.

b) Vjer hofum orsok til, ad álita sjálfa ofs langt um sælli, þar vjer þekkjum sannan gud, og vitum, ad hann er einn; þar fyrir leitum vjer hælis hjá honum einum, og setjum vort traust og athvarf til hans i öllum vorum naubsynjum.

§ 2. Ritningin kennir ofs ad þekfja þann einasta sanna gud, sem

födur, son og heilagan anda, og til-einkar bæði födur, syni og heilögum anda þá einu og sömu guddómlegu veru, sem þeir eru óadgreinanlega sameinadir í, hver med öðrum, med þeim hætti, sem vjer fáum ekki stílid.

Matt. 28, 19. Jesús býður sinum lærisveinum: Farid og gjerid allar þjódir ad mínum lærisveinum, og stírid þær til nafns födursins, sonarins, og þess heilaga anda.

Jóh. 15, 26. Jesús, svo sem eingetinn sonur födursins, segir: En þegar huggarinn kemur, sem eg mun senda yður frá födurnum, sá sannleiksins andi, sem kemur frá födurnum, hann mun vitna um mig. 2 Kor. 13, 13.

Merf: Þad er orðid ad venju meðal kristinna manna, ad kalla gud þrennan eða þríeinan, til ad sýna þar með, ad faðir, sonur og heilagur andi hafi einn og sama allrahæsta guddóm sameiginlega hver med öðrum. Jóh. 10, 30.; 16, 15. Matt. 3, 16, 17. Jóh. 14, 16.

§ 3. Faðir, sonur og heilagur

andi eru jafnt hluttakandi í þeirri sömu eilífd, mætti, gæzku og speki; þeir hafa eina og sömu sameiginlega dýrd.

Jóh. 5, 19.— 23. Jesús segir: Svad helst fadirinn gjörir, það sama gjörir sonurinn eins; því eins og fadirinn upp vefur dauda og lífgar, þannig lífgar og sonurinn þá, sem hann vill, svo að allir skuli heidra soninn, eins og þeir heidra föðurinn. Lifa svo játar sjálfur Jesús, Jóh. 17, 5., að hann hafi verið í dýrd hjá föðurnum, áður en heimurinn var til. Jóh. 1. 1.—3., 14. Róm. 9, 5. Hebr. 1, 3.

1. Kor. 2, 10., 11. Postulinn Páll segir um heilagan anda: Gud hefur látid sinn anda opinbera ofs sín vísðómsfullu ráð, því andinn rannsakar alla hluti, og jafnvel guds leynda ráð; en hver veit, hvað í mannum býr, nema mannsins andi, sem í honum er? svo veit enginn, hvað í gudi býr, nema guds andi. Með lífum þætti sýnir og postulinn, að það hafi verið sá heilagi andi, sem úthlutadi yfirnáttúrlegum náðargáfum í þinni

fyrstu fríftni, og meðal þeirra telur hann vald til, að gjöra fraptaverk, og síðan segir hann, 1 Kor. 12, 4.—11.: En allt þetta verkar einn og hinn sami andi, sem gefur hverjum einum eptir sinni vild. Post. g. b. 5, 3., 4.; 1. Kor. 3, 16.

Merk: a) Það er sannarleg og mikilvæg huggun fyrir oss, að vjer vitum, að sonurinn Jesús Kristur, sem þefur kennt oss, hverju vjer eigum að trúa, og endurleyft oss með sinni pinu og dauða, er sannur gud, ásamt með föðurnum; því vegna þess getum vjer með fullri sannfæringu reitt oss á hann, fylgt honum í öllu með stadfestu trúnaðartrausti, lífa og án efablendni tilbedid hann.

b) Oss er það mikilvert, að vjer vitum, að sá heilagi andi, sem með guds orði verkar til vorrar upplýsingar og endurbótar, er sannur gud, ásamt með föðurnum og syninum; því þess vegna erum vjer nú fullvissir um, að vor betrun er möguleg, ef vjer færum oss gudsord rjettilega í nyt, og engin vantroú eða efasemi getur haldid oss frá, að tilbiðja heilagan anda með sama trúnaðartrausti, sem föðurinn og soninn.

III. Svad ritningin kennir ofs um guds veru og eiginlegleika.

§ 1. Gud er andi, edur ósýnileg vera, sem hefur ad sonnu frjálstræði og skynsemi, en engan líkama edur limi; þess vegna getum vjer ekki sjeð hann með líkamlegum augum, ekki heldur útmálad hann með neinni mynd.

Jóh. 4, 24. Gud er andi, því eiga þeir, sem tilbidja hann, ad gjöra það med rjettum anda. 1. Tim. 1. 17.

Merk: Gud dýrkast og vegsamast best med hreinum þönkum og ráðvöndum lífnadi, því þess konar dýrkun á best við þann gud, sem er andi.

§ 2. Gud er eilífur, og hefur hvorki upphaf nje endir; hann er ætíð óumbreyt-anlegur, og verður jafnan hinn sami.

Sálm. 90, 2. Adur en fjöllin voru til, og þú til bjóst jördina, ertú gud, og það frá eilífd til eilífdar. Sálm. 102, 27.—28.

Jaf. 1, 17. Sjá fædur ljósanna er engin umbreyting nje umbreytingar=skuggi.

Merkt: Gud, sem er eilífur, óumbreytanlegur, getur þess vegna gjort þá eilíflega sæla, sem elska hann og hlýða honum. Hans máttur til þess rjenar aldrei; ekki hefur umbreytir hann sínum ásetningi og lofordum.

§ 3. Gud er al máttugur, og getur gjort allt, hvað hann vill, án ómáð edur fyrirhafnar; en hann gjörir effert annað en það, sem er vísdómsfullt og gott, því hann vill effert, nema það einungis.

Sálm. 115, 3. Vor gud er í himninum; hann gjörir allt, sem honum gott þýfir. Sálm. 135, 6.

Jer. 32, 17.—19. Ó drottinn, drottinn, sjá, þú hefur með þínum mikla mætti gjort himin og jörd, og þjer er enginn hlutur um megn, þú hinn mikli og völd=ugi gud, mikill í ráði og máttugur í at=höfnum.

Merkt: Þjer megum óhultir treysta á hjálp og verndan þess almáttuga guds í öllum

vorum rjettilegum athöfnum, því hann vantar hvorki veldi nje krapta, til að vernda ofs. En hann er lífa máttugur, til að hegna þeim að maflegleikum, sem eru honum óhlýðnir.

§ 4. Gud er alvís, og veit allt í einu, bæði það, sem sked hefur, það, sem nú skedur, og það, sem á allri ókominni tíð mun ske. Vorar heimulegustu hugsanir eru ekki huldar fyrir honum.

1. Jóh. 3., 20. Gud þekkir alla hluti.

Sálm. 139, 1.—3. Drottinn, þú rannsakar og þekkir mig; þú skynjar mínar hugrenningar á lengdar; þú sjer gjörla allar mínar athafnir.

Merk: Það væri mesta heimsta, að ætla sjer að hræсна fyrir gudi, sem veit allt, og verður ekki á talar dreginn með útbortis yfirhýlmingu. Hann veit, hvað vjer hugsum, tölum og gjörum, hvort það er heldur illt eða gott, þáfnvel þó enginn maður verði nokkurn tíma ástynja þar um.

§ 5. Gud er alvitur, og hefur ætíð þann bezta tilgang í sínum ásetningi, og

velur lífa jafnan bestu meðöl, til að foma honum fram.

Sálm. 104, 24. Drottinn, hversu mörg eru þín verk, þú gjördir þau öll með vís-dómi. Job. 12, 13.

Merkt: Vjer megum óhult trúa því, að hinn alvitri gud gjörir ekkert, án þess það sje nytsamlegt, og að allt, sem fram við oss kemur eptir hans vilja, horfir oss til gagns og góða.

§ 6. Gud er alstadar nátlægur, og verkar með sínum frapti alstadar í öllum hlutum. Hann er hvergi sjarlægur sínum sköpunum.

Sálm. 139, 7., 8. Hvert get eg farið frá þínum anda, drottinn? hvert get eg flúið, svo þú sjáir mig ekki? Þó eg færi upp í himininn, þá ertu þar, og þó eg byggi mjer legurúm í undirdjúpinu, þá ertu einnig þar. Jer, 23. 24.

Merkt: Sinn gudhræddi má vera með góðu gedi í öllum sínum mótgangi, því drottinn yfirgefur hann aldrei, heldur varðveitir hann. En sá ógudhræddi hefur orsök

til að skelfast, jafnvel í leynilegustu fylgsnum, því hann getur hvergi umflúið brottin, sinn dómara.

§ 7. Gud er góður, og auðsýnir sínum skópudu skepnum svo margar velgjördir, sem hver þeirra getur í móti tekið, eptir þeirra edli, lífernismáta, eða útvortis ásigkomulagi.

Sálm. 145, 9. Drottinn er öllum góður, og hann misþunar sig yfir öll sín verk.

Post. g. b. 14, 17. Gud hefur ekki látið sjálfan sig vera án vitnisburðar, þar hann veitti oss mikil gott, og gaf oss dagg af himni og frjófsamar árstíðir.

Merk: Þess byrjar með sannarlegu þakflæti, að viðurkenna eins þar smærri, sem hinar stærri guds gáfur, og aldrei trúa fyrir, að hann muni sýna oss þess, sem hann sjer að oss er þjenanlegt.

§ 8. Gud er miðfunsamur, og fús til að veita oss hugsvölun í vorum hörmungum, og frelsa oss frá þeim á þeirri tíð, og með þeim hætti, sem hann sjer oss hagkvæmast, allt eptir því, sem vor velferð útkrefur.

Sálm. 103, 13. Eins og fadirinn er börnunum lífsfamar, eins er drottinn miskunfamar þeim, er hann óttafst. 2. Kor. 1, 3.

Merkt: Í öllum vorum mótgangi megum vjer med von og trausti leita hælís hjá miskunföllum gudi, og hvorki reida ofi á vorn eigin viðbóm, nje mannanna aðstod, sem opt kann að bregðast.

§ 9. Gud er heilagur, sem ætíð elskar það góða, en hefur stærstu misþófnun á öllu því, sem illt er.

Sálm. 5, 5. Drottinn, þú ert ekki sá gud, sem ógudlegt athæfi lífar; hver, sem er vondur, fær ekki að vera hjá þjer.

1. Pjet. 1, 15. Verid heilagir í öllu yðar dagfari, eins og sá er heilagur, sem yður hefur kallad.

Merkt: Vjer eigum med varfárni að fordæst allt, sem illt er, því það er gudi á móti, En vjer eigum að ástunda sannan gudsótta, ef vjer viljum, að honum lífi við ofi, og hann sje ofi jafnan náðugur.

§ 10. Gud er rjettlátur, og gengur

ríft eptir, að lifað hje eptir hans bodordum, sem að øllu leyti horfa til vörrar nytsemðar; þess vegna vill hann umbuna einungis þeim, sem hlýða honum, en hegna þeim, sem honum eru óhlýðnir.

2. Mós. b. 20, 5., 6. Eg er drottinn þinn gud; eg er vandlátur gud, sem læt hegningu fyrir fedranna ranglæti foma fram á börnunum í þridja og fjórda lid, — það er að segja — á þeim, sem mig hata. Eg er líka sá, sem andsýni miskunsemi í þúsund lidu á þeim, sem mig elska, og við þá, sem vardveita mín bodord.

Róm. 2, 6. Gud mun gjalda einum og sjerhverjum eptir hans verkum.

Merk: a) Það er mikil heimska, að hugsa gud muni sjá í gegnum fingur við ofs, hversu lengi sem vjer áfram höldum í syndunum; því hans rjettlæti útheimtir, að hann hegni því vonda ødrum til stelsingar og viðvörunar, svo að mennirnir leidist ekki til lasta og óbyggða af vöndra eptirdæmum.

b) Með því gudi sýnist ekki þjennanlegt, að hegna

ætid edur launa, eptir sjerhvers verbugleikum, í þessu lífi, þá dregur hann opt hvort-tveggja undan til þess í ødru lífi, hvar bæði sá ógublegi, og lífa hinn gudhræddi, út-taka hver upp á sinn máta sín verkalaun.

§ 11. Gud er sannordur, og dregur ofs aldrei á talar med neinu falsi; hann er trúr, og heitir hvorki nje losar ødru en því, er hann bæði fann og vill efna.

4. Mós. b. 23, 19. Gud er ekki eins og madurinn, ad hann ljúgi, ekki heldur eins og mannsins barn, ad hann sjái sig um hönd.

Sálm. 33, 4. Drottins ord er sannarlegt, og hann efnir vissulega það, sem hann losar.

Merk: Ofs er það nóg til trúarstyrkingar, ad vjer vitum, hvad gud hefur látid ofs funngjóra í sínu ordi, og það eigum vjer ad halda fyrir satt, án nokkurrar efasemi.

Annar Kapítuli.

Um guds verk.

I. Svad ritningin kennir um sköpunina og skapada hluti.

§ 1. Gud hefur í upphafi skapad himin og jörd af engu, alleina með sínu almætti, til gagns og gleði handa öllum sínum lifandi sköpunum.

1. Mós. 6. 1, 1. Þú endverdu skapadi gud himin og jörd. Sálm. 115, 15. Ef. 40, 26.

Sálm. 33. 9. Hann taladi, þá skedi það; hann bauð, þá stóð það þar.

Merkt: Gud hefur með sköpuninni svo dásamlega opinberað sitt almætti, speki og gæzku, að sjerhver, sem með alvarlegu atbyggi gefur gætur að heiminum, hlýtur þar af að uppræst, til að heiðra og vegsama gud, og þakka honum.

§ 2. Þegar gud hafði á sex dögum lokið sköpunarverkinu, og gjört jördina byggilega handa öllum lifandi sköpu-

um, hvíldist hann, edur hætti að skapa, á hinum sjöunda deginum.

2. Mós. b. 20, 11. A sex dögum gjörði gud himin og jörd, og hafid, og allt, sem, í þeim er, en hvíldist á hinum sjöunda degi. Sálms. 104.

Merk: Sjöundi dagurinn, sem er sá síðasti í vikunni, var að guds bði heilagur haldinn hjá Gyðingum, til þakflætis-minningar um heimsins sköpun; þar á mót eigum vjer, fristnir menn, að halda heilagan fyrsta daginn í vikunni, til þakflátrar endurminningar um Jesú Krists uppreisn.

§ 3. Á sjötta degi vikunnar skapadi gud hinn fyrsta karlmann, er hjet Adam, af moldu, og hina fyrstu konu, sem kalladist Eva, af mannsins síðu. Bæði þau samtengdi gud í hjúskap, til að auka kyn þeirra, og að hvort um sig skyldi stunda annars velferd.

1. Mós. b. 1, 27.—28. Gud skapadi karlmann og kvennmann, blesadi þau og sagdi:

Aufizt þið og margfaldizt, og upp fyllid jördina.

Post. gb. 17, 26. Drottinn hefur gjört, að allar mannanna Fynkvíslir búa á öllum jardarhnettinum af einum ættstofni.

Merk: Það er víðurvæmlegt, að vjer allir, án alls greinarmunar, berum umhyggju hver fyrir øðrum og elstum hver annan, eins og börn af sama foreldri, þar vjer allir játum, að Adam og Eva hafi verið vorir fyrstu foreldrar.

§ 4. Medal hinna sýnilegu guds sköpna á jördunni er maðurinn hin ágætasta. Hann er gæddur með skynfendarfullri sálu í hentugum líkama handa henni; hann er og svo settur af gudi, til að ráða yfir öllum øðrum dýrum.

Þrjeb. 12, 7. Moldin hlýtur að hverfa til jardarinnar aptur, hvar hún áður var, en andinn til guds, sem gaf hann.

1. Mós. b. 1, 28. Gud sagði til vorra fyrstu foreldra: Gjörid yður jördina undirgefna, og drottnid yfir fískunum í sjón-

um og fuglunum í loptinu, og yfir öllum dýrum, sem hrærast á jörðunni.

Merkt: Mennirnir hafa það mikla fram yfir dýrin, að þeir geta hugsad, talad og breytt eptir skynsamlegri umhugsun; en með þess meiri athygli eigum vjer að gæta vor, svo vjer ekki vanbrúfum þessa stóru yfirburði á móti guds vilja, sjálfum oss edur öðrum til skaða.

§ 5. Lífami mannsins er svo hagkvæmlega til búinn, að bæði getum vjer unnid það, sem nyttsamlegt er, með lífanna brúfun, og lífa notid mikillar ánægju með skilningarvitunum, sem eru: sjón, heyrn, ilman, smekkur og tilfinning.

1. Mós. b. 2, 15. Drottinn gud setti Adam í aldingardinn Eden, til að yrkja hann og vafsa.

Ef. 4, 28. Postulinn Páll heimtar, að vjer skulum erfida, og vinna oss inn eitthvad þarft, svo vjer höfum nokkud til að gefa þeim, sem með þurfa.

- Merkt:** a) Vjer erum allir skapabir til að erfða; því má enginn eyða sinni tíð í idjuleysi.
- b) Þegar vjer njótum einhverrar ánægju með skilningarvitunum, þá eigum vjer ætíð vandlega að gæta hófs í hverjum hlut, en fordást alla vanbrúkun, svo guds gæzta verði ofs ekki til spillingar af sjálfskapar-vitum.

§ 6. Sálin er sá mannsins partur, sem hugsar og ályftar. Hún er ódauðlegur andi, gædd með skynsemi, til að þekkja, hvað rétt er eða rangt, og með frjálstræði, til að velja annaðhvort gott eður illt.

Matt. 10, 28. Jesús sagði: Græðizt ekki þá, sem líkamann deyða, en geta ekki líflátid sálina.

Merkt: Þar er sálin er æðri partur mannsins, eigum vjer að tappfösta, að láta ofs fram fara í nyttsamlegri þekkingu og lærdómi, og ætíð girnast híd fanna góða, svo vjer hæfilegir verðum til sannarlegrar farfældar, bæði í þessu lífi, og einfanlega í því tilkomanda.

§ 7. Allt, sem gud skapaði, var yfr-
id gott, og í bezta máta lagad til þess,
sem það var ætlað; en einfanlega var mað-
urinn, svo sem skilningsfull vera, skap-
aður eptir guds eigin mynd.

1. Mós. b. 1, 31. Gud sá allt, sem hann
hafði gjört, og sjá, það var yfrid gott.

1. Mós. b. 1, 26., 27. Gud sagði: Vjer
viljum gjöra manninn eptir vorri mynd og
líkingu; þá skapaði hann manninn eptir
guds mynd; hann skapaði þau, Karlmann
og Fönu.

Merk: Um effert af því vonda, er finnst í heim-
inum, verður gudi kennt, því hann var ekki
orsök til þess. Skuldin verður einungis hjá
manninum, sem ekki gætti síns meðfædda sak-
leysis.

§ 8. Þeir fyrstu menn líftuft
gudi í nokkru, og í því tilliti er sagt
þeir hafi verið skapaddir eptir guds
mynd. Þar í voru þeir honum lífir, að
þeir höfðu þekkingarfullan skilning

á öllu, sem þeir með þurftu, til að byrja farsællegt líf; líka höfðu þeir í viljanum lyst og löngun til hins góða, án þess að freistast af nokkurri tilhneigingu til illa.

Þrjed. 7, 29. Salómon segir: Það hef eg fundid, að það, sem gud hefur gjört mannum, er rjett. Hjer á lífa við það, sem postulinn Páll segir, Róm. 3, 10.: Að þeir trúndu hafi íklædztt nýjum manni, sem endurnýjast til þekkingar eptir þess mynd, sem hann hefur skapad. Ef. 4, 24.

Merk: Vjer eigum að ástunda, að verða gudi líkir að nýju, og leppast þess vegna daglega eptir, að láta ofs fara fram í þekkingu og ráðvæðni, svo vjer verdum að nýjum og betri mönnum.

§ 9. Auk mannsins hefur gud líka skapad aðrar skynsemdarfullar verur, sem hafa ædra edli, og fallast englar. Þeir eru andar, hafa því skynsemi og frjálscræði, en jardneskir menn geta ekki

í þess þá án guds sjerdeilislegrar tilhlutunar, því þeir hafa engan jandneskan lífama.

Sálm. 103, 20., 21. Lofid drottin, þjer hans englar, þjer øflugar hetjur, sem framtæmíð hans bod. Lofid drottin, þjer hans þjónar, sem gjöríð hans vilja.

§ 10. a) Rokkrir af englunum hafa sjálfrasa fallíð frá hlýðni sinni víð gud; þeir fallast þess vegna vonðir englar, og líða þá hegningu, sem illska þeirra hafði til unníð.

2. Þjer. 2, 4. Gud þyrmdi ekki englunum, sem syndgudu, heldur steypí þeim níður til helvítis, og setti þá í myrkrafsjótur, svo að þeir geymíst þar til dómsins. Matt. 25, 41. Jóh. 8, 44.

b) Þínir englarnir hafa stadíð stöðugir í hlýðni sinni víð gud, og fallast því góðir englar; þeir hafa yndi sítt af, að skóða guds dýrd, losa hann og ákalla, og gjöra allt, sem hann skípar þeim.

Hebr. 1, 14. Eru englarnir ekki þjónustufamir andar, út sendir vegna þeirra, sem ødlast skulu sáluhjálpinu? Matt. 18, 10.; 28, 2.—7. Luf. 1, 26.—28.; 2, 9.—14. Merk: Þ þridju grein af Sadir vor verbum þjer minntir á, að gjöra það, sem gud vill, með sömu lyst og ástundun, eins og göðu englarnir gjöra það á hinnum.

II. Svad ritningin kennir ofs um guds forsjón, og um vidhald allra skapadra hluta.

§ 1. Gud vidheldur öllum sköpuðum hlutum með sínu almætti, og lætur þá nidurrødun í náttúrunni halda sjer, sem hann einu sinni hefur sett; því annars mundi hún fara aflaga.

1. Mós. 6, 8, 22. Medan jerdin er vid lyði, skal hvorki linna sád nje uppskera, frost nje hiti, sumar nje vetur, dagur nje nótt.

Sálm. 104, 13., 14. Drottinn, minn gud, þú vöfvar fjöllin hjer ofan að, og fyllir

landid með ávæptum, sem þú gefur; þú lætur grasid spretta handa fjenadinum, og Þorn mönnunum til nota, svo að þú út leidir braudid úr jördunni.

Merk: Vjer megum ætíð reida ofs á gud, hvernig sem ástätt er fyrir ofs; því með sinu almætti, speki og gæzku verndar hann jafnan heiminu; en vjer megum heldur aldrei gleyma því, að vegsama hann og þakka þonum.

§ 2. a) Gud ber umhyggju fyrir öllum sínum sköpunum, smáum og stórum, veitir þeim öllum allt, sem þær víð þurfa til lífs-uppeldis, gætir þeirra og verndar þær.

Sálm. 145, 15., 16. Allra augu vona til þín, drottinn, og þú gefur þeim þeirra fæðu í hæfilegan tíma; þú upp lýkur þinni hendi, og sedur allar lifandi sköpunur með þinni blesun.

b) Sjá i lagi ber gud umhyggju fyrir mönnunum, er með skynsemiinni, og hennar rjettri brúkun, geta orðid njót-

andi langt um meiri sælu en skynlausu
 stefnumennar.

Matt. 6, 26.—30. Jesús sagði: Gætið
 að fuglunum í loftinu; þeir fá hvorki ne
 upp færa, og ekki safna þeir í kornhlödur,
 þó fædir yðar himneski fadir þá; erud þjer
 ekki miklu ágætari en þeir? og þar ed
 gud strýðir grasid á akrinum, sem stendur
 í dag, en á morgun verður fástad í ofn,
 mun hann ekki miklu fremur það sama við
 yður gjöra, þjer lítilltrúadur? Matt. 5, 45.

Merkt: a) Vjer megum ekki misbrúka skyn-
 lausar stefnumenn, eða fara illa með þær, því
 gud, sem hefur skapað þær og nærir, vill, að
 þeim vegni vel, eins og of.

b) Vjer eigum ekki að misbrúka guds gáfur
 til óhöfs, því hann hefur ekki gefid of þær
 til annars, en að vjer skyldum með þeim efla
 vort eigið og annara sannarlegt gagn.

c) Þar ed gud hefur gefid of vora limi og frapta,
 til þess vjer skyldum brúka þá til nyttsamlegrar
 vinnu, þá vill hann ekki með öðrum hætti bera
 umhyggju fyrir voru uppeldi, en að vjer sjálfir
 fjeum jafnframt idnir og atorkusamir, hver

i sinni stjett og stöðu. 1. Mós. b. 3, 19. 2. Tes. 3, 10.—12.

- d) Það er sannarlegur velgjörningur af gudi, að vjer erum skyldugir að erfíða; því við það styrkt heilsa líkamans, og sálin uppörvast, til að hugsa um það, sem er gott og nyttsamlegt, í stað þess, að seltast eptir syndsamlegri gleði.

§ 3. Gud, sem er heimsins drottinn og stjórnari, stýrir með speki og gæfðu öllu því, sem við ber í heiminum, svo að bæði gott og illt fá þau endalok, sem honum þykja hagkvæmust.

Matt. 10, 29.—31. Jesús sagði: Seljast ekki tveir titlingar fyrir einn smápening? Samt fellur enginn af þeim til jarðar án yðar fædur vilja; enn fremur: öll yðar höfudhár eru líka talin; óttizt þess vegna ekki; Þjer erud meira verdir en margir titlingar.

1. Mós. b. 50, 20. Jósep sagði við bræður sína: Þjer ætludud að gjöra mjer illt, en gud ásetti, að snúa því til góðs, til að

gjöra það, sem nú er fram komið, og halda morgu fólki við lífið.

Merk: a) Þjer eigum að fela gudi á hendur, hvada árangur verður af voru löglegu erfíði, þar eð effert fíedur án hans vilja eða leyfis.

b) Þegar gud leyfir vöndum mönnum að gjöra skada, vegna þess hann vill ekki með valdi svipta þá frjálæði þeirra, megum þjer samt treysta því, að hann í tækan tíma muni snúa því til góðs, annaðhvort til vörrar eigin eður annara nytsemdar.

c) Jafnvel þó það stundum liti svo út, eins og hinum ógublegu gangi allt að óskum, en gudhræddir megí líða naudir og volæði, er gud samt vísðómsfullur og rjettlátur í sinni stjórnun; því hann veit bezt, hvað nytksamlegt er, bæði hverjum út af fyrir sig, og líka öllum heiminum yfir höfud að tala; en í hinu öðru lífi mun hann víseulega hegna sjerhverjum og launa öllum, eptir sem hver þesur til unnib.

§ 4. Sjerhverjum ber að álíta þá ístöðu, sem hann er í settur, eins og víssa föllun af gudi, til að gjöra

þar svo mikil gagn, sem honum eptir fremsta megni, efnum og ásigkomulagi er mögulegt.

1. Sam. 2, 7. Drottinn er sá, sem gjörir fátækan og ríkan; hann er sá, sem nidurlægir og upp hefur.

1. Kor. 7, 20. Hver einn standi stöðugur í þeirri stjett, sem hann er til Falladur.

Merk: Hver sem er óánægður með sína stöðu, sá áskar guds algóðu forsjón, og sýnir í því mikla fávísku.

§ 5. Hvað sem ofs mætir í þessu lífi, hvort það er heldur sorg eða gleði, er ofs af gudi ætlað eptir besta tilgangi, svo vjer höfum ætíð orsök til, að vera ánægdir með hans stjórnun og umráð.

Hebr. 13. 5., 6. Látið yður nægjast með það, sem þjer hafid; því sjálfur drottinn hefur sagt: Eg skal ekki svipta minni hendi af þjer, og engan veginn yfirgefa þig; vjer getum því hugbraustir sagt: Drottinn er minn hjálpari; eg skal ekki fíða.

Róm. 8, 28. Vjer vitum, að allir hlutir verða að þjéna þeim til góðs, sem gud elskar. Merkt: Ovidurkvæmilegt er fyrir ofs, að falla í vil edur efasemi, þá mótgangur upp á kemur, þar vjer vitum, að guds forsjón vakir yfir ofs, og að neyðin sjálf verður að meðali í guds hendi, til að efla vort sannarlega gagn.

Lærdómurinn um flæpunina og viðhaldið er stuttlega útmáladur í fyrstu grein trúarjátningarinnar í fræðunum.

Þriðji Kapituli.

Um spillingu mannanna af syndinni.

§ 1. Heynslan sýnir, að mennirnir eru ekki svo góðir, sem þeir ættu að vera. Allir hafa sína bresti, og hjá öllum breiðir þjer einhver syndsamleg tilhneiging, hjá sumum meir, en sumum minna.

Róm. 3, 23. Allir hafa syndgæð, og hafa stórt á þeirri hrósun, sem hjá gudi gildir.

1. Jóh. 1, 8. Ef vjer segjum, að vjer höfum ekki synd, þá sviðjum vjer sjálfa ofs, og sannleikurinn er ekki í ofs.

Merkt: Vjer höfum enga orsök til, að treysta vorum eigin verdugleika, eður fyrirhlíta aðra; því allir erum vjer ófullkomnir, og sjer hver þefur nóg að ásaka sig fyrir.

§ 2. Sú almenna spilling manna er einfanlega þar í fólgin, að þeir brúka ekki skynsemina til rjettrar yfirvegunar, sem kemur til af því, að syndsamleg girnd til jafneskra hluta, sem skilningarvitin fýsir til, þefur fengid svo mikid vald yfir hugskoti þeirra, að þeir sækja stæptir tjedum hlutum, eins og væru þeir það æðsta góða. Þar af kemur, að maðurinn getur haft vit á því góða, en þefur samt tilhneigingu til hins vonda.

Mark. 7, 21.—23. Jesús sagdi: Innan að, frá hugskoti mannsins, koma vondar

hugsanir, hórdómur, frillulífi, manndráp, þjófnadur, ágirnd, illska, svið, lauslæti, ofund, bakmælgí, dramb, hirduleysi; allt þetta kemur að innan, og saurgar manninn.

Róm. 7, 18. Þostulinn Páll jatar: Eg veit, að í mér — það er, í syndumspilltri náttúru minni — býr ekkert gott.

Merk: Vjer verðum nákvæmlega að gæta vor, svo að vondar girndir uppfreyfist ekki hjá oss, en alvarlega kapplosta, að niður fessja þær, þegar þær taka til að breiða sjer, svo þær fái ekki yfirhönd, og að vjer þropum ekki í lesti og ódyggðir, sem draga guds ónád eptir sig, bæði í þessu lífi og í hinu tilfomanda.

§ 3. a) Ekki er gudi um spillingu mannsins að kenna, því hann stóð þá fyrstu menn saklausá eptir sinni mynd.

Jak. 1, 13. Enginn segi, nær hann freistast: eg freistast af gudi; því gud getur ekki freistast af hinu illa; hann sjálfur freistar og einfis.

b) Gud hafði bannad þeim fyrstu

mönnum, að eta áværtinn af einu tiltefnu trje, en þeir gjördu það samt, og fyrir þá sök urdu þeir ekki einungis, svo sem óhlýdugir, dandastraffi undirorpnir, eins og guð hafði hótad þeim, heldur mistulita þeirra fyrri lyst til hins góða, þar ed óregluleg girnd til jarðneskra hluta sjeft yfirráð yfir skynsemi og vilja þeirra.

1. Mós. b. 2, 16., 17. Guð brottinn baub manninum og sagði: Af öllum trjám í aðingardinum máttu eta, en af skilningstrjenu góðs og ills máttu ekki eta; því nær sem þú etur af því, skaltu vissulega deyja.

Merf: Guð reyndi ekki sjálfs síns vegna vora fyrstu foreldra með því, að banna þeim áværtinn á trjenu, þar hann vissi gjörla fyrir fram, hvort þau mundu hlýða sjer edur ekki; heldur var þörf á einhverri reynslu vegna sjálfra þeirra, allt eins og vegna sjerhverrar annarar skilningesfullrar stefnu. Reynsla þessi átti að gefa þeim tækifæri til, að brúka þeirra frjálstræði, útvelja hið góða, og hafna því illa

eftir eigin umhugsun, þeim sjálfum til staðfestingar í byggð og ráðvendni.

§ 4. Mitningin segir ofð, að einn af þeim englum, sem fallnir voru frá hlýðni við gud, og sjer í lagi kallast djöfull, hafi reynt til, að steypa vorum fyrstu foreldrum í sömu naudir, sem hann var sjálfur kominn í, og ginnnt Evu til, að eta af forbodna trjenu, en hún lofkadi síðan mann sinn Adam til sama verkð.

1. Móf. b. 3, 1.—6. Heggormurinn sagði við konuna: Þessi munud þið deyja, því gud veit, að nær sem þið etid af því trje, munu ykkar augu upp ljúfast, og þið munud verda eins og gud, í að þekkja gott og illt; en konan sá, að trjed var gott að eta af, sagurt á að líta, og girnilegt til fróðleikð, svo hún tók af þess áverti og át, og hún gaf manni sínum þar af, og hann át.

Jób. 8, 44. Djöfullinn var mordingi frá upphafi, og var ekki stöðugur í sannleikanum; því sannleiki er ekki í honum;

Þegar hann talar lygi, talar hann af sínu eigin, því hann er lygari og lyginnað hofundur.

Merk: Þesbi gud átt að hindra vora fyrstu foreldra frá, að brjóta hans bodord, þá þesbi hann orðib að þvinga þá með almætti sínu, þar ed þeir vildu ekki viljuglega hlýða hans bobi og abvörun. En þá þesdu þeir misst skynsemi sína og frjálstræði, og undir eins orðib að skynlausum skynnum, er ekki þesdu síðan getað tekið á móti þeirri sælu, sem þeim var ætlub; en það var ekki samkvæmt guds speki og gæzku.

§ 5. a) Þorir fyrstu foreldrar gátu ekki látið það sakleysi ganga í ættir til afkomanda sinna, sem þeir höfdu sjálfir misst; en af því edli sjálfra þeirra var orðid spillt og skemmt, hlaut þar af að leida, að niðjar þeirra erfdu þessa spillingu.

Sálm. 51, 7. David játar: Eg er fæddur í misgjörð, og í syndinni gat mín móðir mig. Jóh. 3, 6.

b) Sökum þess, að syndsamleg girnd til jafneskra hluta sjæfi yfirráð hjá vörum fyrstu foreldrum, er hin sama girnd nú ordin mögnud í allra manna sálum; með áráðjöldanum fæðir hún af sjer ýmislegar syndir, og daudinn er sú hegning, sem gud hefur víð lagt, ef þær drýgdar væru.

Róm. 5, 12. Syndin er af einum manni fomin í heiminn, og daudinn vegna syndarinnar; svo hefur daudinn runnid inn til allra manna, af því allir hafa syndgæð. Róm. 6, 23.

Merkt: a) Eins og það trje, sem er af illri tegund, ekki getur borid beztu ávæxti, eins er þess ekki heldur von, að foreldrar, sem misæt hafa sakleysi sitt, og eru spilltir af vöndum girndum, kunni að geta góða og með öllu saklausu afkomendur; því verfanin verður að lifjast orsökinni. Matt. 7, 16., 18. Jóh. 14, 4.

b) Gud vildi ekki hindra, að sú almenna spilling, sem af hinum fyrstu mönnum var fomin í heiminn, út dreifdist eptir náttúr-

legu edli og rás til allra þeirra afkomanda, því hann hafði frá eilífu fyrirþugab þeim öllum nægilegt lausnarmedal vegna Krists. Róm. 11, 32. Gal. 3, 22.

§ 6. Þó spillingin sje mikil, sem komin er yfir alla menn, hefur guð þó hagad því svo, að í vorum hjörtum skyldi eptir verða drottnandi eptirlangan til lukku og velgengni, sem ekki leyfir oss, að vera öldungis hirdvlausum um vora eigin velferd.

Ef. 5, 29. Aldrei hefur neinn hatað sinn eigin líkama, heldur sæðir hann og endurnærir.

Merk: a) Sannarleg farsæld hjer í heimi er einungis innifalin í velgrundadri sinnisróssemi og ánægju. Og megum vjer ekki sækjast eptir neinu því, sem móti henni stríðir, þar það er miklu meir farsæld vorri til hindunar en eflingar.

b) Lesti og ódyggdir, sem án efa munu eptir á afli oss mikils sinnisóróa, eigum vjer af fremsta megni að forðast og af að leggja.

§ 7. Spillingin hefur samt ekki

getað svo mikid að gjört, að vjer sjeum öld-
ungis tilfinningarlausir um það, sem
rjett er eða rangt í vorum athöfnum;
því eptir guds alvísu ráðstöfun höfum vjer
allir samvizku, er lætur oss finna til
innvortis ánægju, þegar vjer gjörum það,
sem rjett er, en þar á móti upp vekur
innvortis óánægju og órósemi, þegar
vjer tókum oss eitthvad það fyrir hend-
ur, sem ekki er rjett edur leyfilegt.

Róm. 2, 14., 15. Þegar heidingjarnir,
sem ekki hafa lögmalid, gjöra það af nátt-
úrunni, sem lögmalid skipar, þá eru þeir,
þótt ekki hafi þeir lögmalid sjálfum sjer í
lögvals stad; því þeir sýna, að lögvalsins
verk eru skrifud í þeirra hugskot, með því
þeirra samvizka ber þeim vitni, og þeirra
hugrenningar, sem ýmist ásaða eða affaða þá.

Merkt: a) Samvizka vor er góð, þegar vjer
finnum hjá sjálfum oss, að effert verður með
rjettu fundið að vorri breytni. Þar á móti
er vor samvizka vond, þegar vjer finnum,

ad vjer ekki höfum hegðað of, eins og vera ber.

- b) Stærri Fvöl getur ekki hugsagt en vond samvizka, sem ossækir með sinu álassi bæði í lífi og dauða. Þess vegna eigum vjer því heldur að fappfosta, að lífa guðræfilega, svo vjer getum halðib góðri samvizku.
- c) Sjá mörghum sefur samvizkan um stundarsakir, meðan þeir ekki gefa gætur að illverkum sínum, en einhvern tíma mun hún þó vakna; mun þá upp koma þess meiri kvíði og angur í sálunni.

§ 8. a) Maðurinn syndgar, þegar hann verður brotlegur í einhverju, sem stríðir á móti guðs bði; þess vegna er það allt synd, sem ekki er samkvæmt guðs vilja.

1. Jóh. 3, 4. Sver sem syndina drýgir, hann gjevur það, sem er móti lögmálinu, því það er synd, sem er móti lögmálinu.

b) Maðurinn drýgir synd með hugrenningum og girndum, þegar hann hefur ánægju af, að hugsa um það, sem gudi er á móti, og sæfist eptir því.

Matt. 9, 4. Jesús sagði til Fariseanna:
Því hugsid þjer svo illt í ydrum hjörtum.
 Matt. 15, 19., 20.

c) Madurinn drýgir synd með orðunum, þegar hann talar um eitthvad, sem annaðhvort ekki sambyður þeirri virðingu, er hann á gudi að veita, eða móðgar ellegar fláðar náungann.

Matt. 12, 36. Jesús sagði: **Mennirnir eiga að standa reifning á dómsdegi af sjerhverju óvidurkvæmilegu orði, sem þeir hafa talad.**

d) Madurinn drýgir synd með verkunum, þegar hann annaðhvort gjörir eitthvad, sem gud hefur bannad, edur lætur ógjört það, sem hann hefur skipad.

1. Jóh. 3, 6. **Hver, sem stöðuglega heldur sjer til guds, drýgir ekki synd; hver, sem syndina drýgir, hefur hvorki sjer gud, nje adhyllzt hann.**

Jak. 4, 17. **Hver sem þann að gjöra gott, en gjörir það ekki, hann syndgar.**
Merk: Það er ekki nóg, að vjer fordumst

útvortis ill ord og verk, sem gjöra ofs and-
styggilega jafnvel í manna augum, heldur eig-
um vjer einnig að gæta vor við illum hug-
renningum, sem ekki eru huldar fyrir alvis-
um gudi, er þesur viðbjöð á þeim og mun
hegna þeim.

§ 9. a) Allar syndir eru að sonnu
rangindi í sjálfu sjer, þó eru þær ekki allar
jafnstórar, eða eins hegningarverdar.

Jöh. 19, 11. Jesús sagði við Pilatus: Sá
sem fletti mig þjer í hendur, þesur meira
syndgáð en þú.

b) Sannfríðinn maður getur
syndgáð af breysfleika, annaðhvort af
því hann þesur ekki betur vit á, jafnvel þó
hann bæði gæti og ætti að hafa haft vit á
því; ellegar hann gjerir það í bráðræði, og
móti vilja sínum; en strax sem hann verður
var við yfirsjón sína, angast hann af henni,
og með einlægum ásetningi, að vilja betra
sig, bíður guð, fyrir Krísts sakir, um náð.

Róm. 7, 18., 19. Viljann til þess góða

hef eg að sonnu, en ekki þrapt til að fram-
kvæma það; því hið góða, sem eg vil, það
gjæri eg ekki, en hið vonða, sem eg ekki
vil, það gjæri eg.

c) Hinn ógudlegi syndgar af ásetn-
ingi, þótt hann viti betur, og hann hefur
yndi af því, án þess hann angrist af illsku
sinni, eða bidji fyrirgefningar á henni, og
leitist við að betra sig.

Jil. 3, 18., 19. Margir breyta, eins og
eg óptfinnis hef sagt yður, og með grát-
andi tárur segi enn, að þeir eru óvinir
Kristi Króss, en afdrif þeirra verða, að þeir
tortýnast; þeir, sem hafa magann fyrir sinn
gud, þýfir sómi að skömmunum, og sæðjast
eptir jafnnefnum munum.

d) Hver, sem syndgar af ásetningi,
sýnir með því, að hann metur gud
einfis í hjarta sínu, og lætur ekki á
fannast, hversu ósegjanlega gæzkurifur gud
er; þess vegna er það rjettríft, að hann
fái harðari hegningu en sá, sem illa

breytir, án þess að gjöra það af ásetningi.

Lut. 12. 47., 48. Sá þjón, sem veit vilja herra síns, og hirðir ekki um, að hlýða honum, mun sæta þungri hegningu; en hinn, sem ekki veit vilja hans, og gjörir eitthvad, sem er hegningarvert, mun sæta vægari hegningu.

Merkt: Það stríðir eldungs á móti þeirri elstu og virðingu, sem sannfríðinn maður á að þafa fyrir gudi, að gjöra nokkud af ásettu ráði, sem hann veit að stríðir á móti guds vilja, ellegar að láta nokkud af því með ásetningi ógjört, sem honum ber að gjöra. Hver, sem af hjarta virðir og elskar gud, fá fordæft með mestu varúð, að brjóta viðvitandi á móti nokkru hans bobordi. 1. Móf. b. 39, 9. Róm. 6, 15.

§ 10. a) Madurinn getur ekki sðlæzt neina jannarlega farsæld af syndinni; því hennar ímyndada læti hverfur skjótt; en bæði órósemi og blygdun samvirkunnar og guds ónád fylgja eptir henni, er einnig steypir manninum, og það stundum

strax í þessu lífi, í margs kyns eynd og volæði.

Orðskv. b. 14, 34. Syndin er lands og lýða tjón. 1. Tim. 6, 10. Jak. 4, 1., 2.

b) Í eptirkomandi lífi verða strax kvalir og útilokun frá guds náð og miskunsemi við gjöld og umbun syndanna, ef vjer höldum án yfirbótar áfram í þeim með gedþekfni og af ásetningi.

Róm. 2, 8., 9. Þeir þá, sem eru mótsnúnir og ekki hlýða sannleikanum, en fallast heldur á ranglætid, mun þoma reidi og hefnd; hrellingar og harmfæli munu þoma yfir sálir allra manna, sem illsku drýggja.

Merkt: Mjög hættulegt er, að láta syndanna tillofkunar rötfestast í hjartanu; því áuf þess, að maðurinn spillir með því hugarsfari sínu og sinniðslagi, þá getur sú synd, sem opt er um hönd höfð, orðið fljótt að vana, og vaninn um síðir að forherðingu, og verður þá yfirbótin langt um torveldari.

Þjórði Kapítuli.

Ilm það, hvernig Jesús Krístur hefur við-
rjett mennina úr þeirra spillingu.

§ 1. Gud vildi ekki, að syndin, sem í heiminn var komin, skyldi steypa mönnunum í eilífa glötun, án þess nokkur von væri um frelsi; þess vegna hefur hann, af sinni líknarsfullu elsku, sent þeim endurlausnara, til að frelsa þá frá syndarinnar skadlegu verkunum, en veita þeim aftur adgang til sinnar náðar, bæði í þessu lífi og í því tilkomanda.

Joh. 3, 16. Jesús segir: Svo elskadi gud veröldina, að hann gaf í daudann sinn eingetinn son, til þess að allir þeir, sem á hann trúa, ekki skuli fyrirfarast heldur hafa eilífa sælu. Róm. 8, 32. Ef. 1, 6., 7.

Merkt: a) Endurlausnarin var ekki sendur, til að frelsa synduga menn frá þeirra

líkamlegu naud, því þeirra sannarlega gagn úthéimtir, að guð verður að leyfa, að barmungar og mótgangur upp á falli fyrir þeim, til að vekja hjá þeim löngun eftir betra lífi, og koma þeim til, að afneita veraldlegum hjegóma. Hebr. 13, 5.—11. Jak. 1, 2.—4.

- b) Eftir speki sinni og elsku sendi guð endurlausnarann, til að afmá syndarinnar skelfilegu verkanir, er ölla mönnunum mestu eyndar og báginða; því synðinni fylgir guðs reidi, órósemi samvirkunnar, órvænting í dauðanum, ásamt með útilokun frá allri sælu og gleði í eilífðinni; því ógublegir eiga þar ekki von á öðru, en kvæl og ángist. 1. Jóh. 3, 4., 5. 2. Kor. 5, 21.

§ 2. Endurlausnarinn er Jesús Kristur, guðs himneska fædur eingetinn sonur, sem frá eilífd hefur verið sameinadur fæðurnum í einni og sömu sannarlega guddómlegri veru, en kom í heiminn á þeim tíma, sem guð hafði áður til tekið í sínum fyrirheitum.

1. Jóh. 4, 10., 15. Svo var þeirri elsku

varid, ekki að vjer elskudum gud, heldur að hann elskadi oss, og sendi sinn son, til að forlífa fyrir vorar syndir. — Sver sem meðfennir, að Jesús er guds sonur, honum hjálpar gud stadfastlega, og hann heldur sjer stöðuglega til guds. Jóh. 3, 17., 18.

1. Mós. b. 22, 18. Drottinn gaf Abrahám það loford: Af þínu afkvæmi skulu allar þjóðir á jördunni blessun hljóta. Gal. 3, 16. 1. Mós. b. 3, 15.

Merk: a) Eftir guds eigin skipun var endurlausnarinn falladur Jesús, sem þýðir frelsari, svo þar með yrði sýnt, að hann ætti að frelsa mannkynið frá þeirri eynd, sem syndin hafði steypt því í. Matt. 1, 21.

b) Endurlausnarinn fallast Kristur edur Messías, vegna þess, að spádómtarnir tala um hann, svo sem þann drottins smurda, er vera skýlði herra og konungur í andlega náðarrífinu, sem gud ætlaði að láta hann stofna til syndaranna frelsis.

c) Enginn annar en Jesús af Nazaret getur verið Messías, því öll þau einkenni, sem honum eru tillegð í guds fyrirþettum, eiga

fullkomlega heima hjá honum. Jóh. 7, 40., 42.
Matt. 26, 63., 64. Jóh. 4, 25., 26.; 9,
35., 38.; 18, 32.—37.

Messías átti, að því leyti sem hann var maður,
að vera kominn af Abrahams ætt, 1. Mós.
b. 22, 18., og Davíds kynþætti, Es. 11,
1.; lífa fæðast í Betlehem, Davíds borg,
Mikk. 5, 1.

Messías átti að koma í heiminn, áður en Gyð-
ingar höfðu öldungis mist sína eigin
valdstjórn, 1. Mós. b. 49, 8.—10., áður en
seinna musterid í Jerúsalem eyðilagdist,
Hagg. 2, 7., og áður en sú tíð væri liden,
sem spámáðurinn Daniel hafði til tekið,
Dan. 9, 24.—27.

Messías átti fyrst að líða fára pínu og líf-
látinn verða, en strax þar eftir upp rísa af
gröfinni til óförgengilegs lífs, og, með því
að út breiða sinn lærðóm, snúa mörgum þjóð-
um frá flurðgoda-dýrkun til sannleiksins þekk-
ingar. Sálms. 22, 1.—19. Es. 53, 1.—9.
Sálms. 16, 5.—11.; 110, 1.—4. Es. 42, 1.—
9.; 53, 10.—12.; 55, 1.—5.

Allt þetta er fram komid einungis á Jesú
frá Nazaret, og getur síðan ekki fram komid

við neinn annan, því þau einkenni, sem hin-
um tilkomandi Messías var lýst með, eru ekki
lengur til.

§ 3. Jesús Kristur er, að því leyti
sem hann er maður, kominn í heim-
inn á þann hátt, að hann fæddist af
Maríu meyju. Hann sameinadi þá gud-
dómlegu náttúru við hina manndómlegu, sem
til búin var í móðurlífi af heilags anda frapti,
með þeim hætti, sem vjer ekki getum skilid, svo
að hann er undir eins bæði gud og maður,
og verkar ætíð með báðum sínum náttúrum.

Matt. 1, 20., 21. Engillinn sagði við Jósep,
sem var trúlofaður Maríu: Víla þú ekki fyrir
þjer, að ganga að eiga Maríu, festarfonu
þína; því sá þungi, er hún gengur með,
er getinn af heilögum anda, og hún mun
son fæda, og hans nafn skaltu kalla Jesús,
því hann mun frelsa sitt fólk af þess synd-
um. Lúk. 1, 35.

Róm. 9, 5. Kristur er eptir holdinu, ed-
ur sinni manndómlegu náttúru, af fedrun-

um; hann, sem er guð yfir öllu, blessaður að eilífu.

Merk: Allt það, sem Jesús Kristur afrekadi þanda oss, gjörði hann ekki sem eintómur maður, heldur sem guð og maður undir eins. Þess vegna þósum vjer líka sterkustu fullvísun um, að sú endurlausn, sem hann þessur oss afrekad, sje fullgild.

§ 4. a) Jesús Kristur varð sannarlegur maður, með sálu og lífama eins og vjer, en þó án syndar, og fullkomlega heilagur í öllu sínu framferdi.

Jóh. 8, 46. Jesús spurði óvini sína: Hver af yður getur sannad upp á mig nokkra synd? 1. Þjet. 2, 22. Hebr. 7, 26.

b) Jesús sýndi í öllu sínu líferni hlýðni við öll guðs bodord, bæði til að afreka oss betra rjettlæti, og líka til að eptirláta oss híd beztu eptirdæmi, sem vjer fylgja skyldum.

Róm. 5, 19. Eins og af þess eina manns (Adams) óhlýðni eru þeir mörgu syndugir

ordnir, eins munu lífa þeir morgu af hins eina (Jesú Krists) hlýdni verða rjettlættir.

1. Þjet. 2, 21. Kristur hefur ofs eptirðæmi gefid, til þess vjer skyldum seta í hans fótspor. Matt. 11, 29. Fil. 2, 5.

Merf: a) Eins og Jesú Krists eptirbreytendur, eigum vjer að hans dæmi, með alvarlegri ástundun, að sýna, að vjer sjeum ánægdir með það, sem gud vill vera láta. Matt. 26, 39.; lífa hafa eptirlöngun og þapp á, að gjöra það, sem honum er þóknlegt. Jóh. 4, 34.

b) Vjer eigum eptir Jesú dæmi að láta á sannaft í verfunum, að vjer elskum alla menn, með því að kenna í brjósti um þá aumu, og hjálpa þeim eptir efnum, Lúf. 7, 11.—17. Matt. 9, 35, 36.; lífa fúslega fyrirgefa vorum mótsöðumönnum, Lúf. 23, 34., og vera reidubúnir til að þjæna þeim í öllu. Jóh. 13, 1.—20.

c) Vjer eigum að þeppast eptir, að lífjast Jesú í þolinmædi; 1. Þjet. 2, 23. Matt. 26, 47.—54. Lúf. 22, 61.—68.; cinnig í því, að vera ánægdir, og afneita sjálfum ofs vegna sannleikans. Matt. 8, 20.

§ 5. a) Þegar Jesús var þrjátíu ára gamall, lét hann skíra sig í ánni Jórdan, og þá var af himnum með dýrdlegum hætti kunngjört, að hann væri guds sonur.

Matt. 3, 16., 17. Þegar Jesús var skírdur, stje hann jafnskjótt upp úr vatninu, og sjá, himnarnir lufust upp yfir honum, og Jóhannes sá guds anda ofan stíga og yfir hann koma, og sjá, röddin af himni sagði: Þessi er sonur minn elskulegur, sem eg hef velþóknun á.

b) Jesús var strax eptir skírnina á eydimörku reyndur í fjörutíu daga með margslags hætti, svo að hann með sínu stöðuglyndi gæfi osð dæmi, til að breyta eptir.

Mark. 1, 12., 13. Andinn (guds andi) færði hann jafnskjótt út á eydimörkina, og Jesús var þar í fjörutíu daga, og varð freistadur af andskotanum. Matt. 4, 1.—11.

c) Eptir að Jesús var skírdur, og hafði afstadið freistinguna, ferðadist hann um

fring meðal Gyðinga á fjórða ár, og kenndi þeim, eins og spámadur af himnum sendur, guds ráð og vilja um syndaranna frelsun og sálubjálpi.

Mark. 1, 14., 15. Jesús þrjófabi lærdóm-inn um guds ríki og sagði: Tíminn er kom-inn, og gudsríki nálægist; sjáid að yður, og trúid evangelíó. Matt. 4, 23.

a) Medan Jesús gekk í fring og kenndi, stöðfesti hann ótt kenningu sína með miklum og gæðuríkum fraptaverkum, sem augljóslega sýndu, að hann var af guði sendur.

Matt. 11, 4., 5. Jesús sagði við lærifveina Jóhannesar skirara: Farid og funngjörð Jóhannesi, það sem þjer heyrð og sjáid: blindir fá sýn, haltir ganga, lífþráir hreinsast, dauðir heyra, dauðir upp rísa, og voludum verður evangelíum bodad. Post. gb. 10, 37., 38.

Merk: a) Med Jesú Krists dýrmæta lærdómi er hvað af hverju afmáð og upp rætt sú vidurstyggilega hjátrú og af-

gudadýrkun, sem áður brottnaði í veröldinni.

1. Kor. 8, 4.—6.

- b) Með Jesú lærdómi höfum vjer fengið rjetta þekkingu á gudi og hans vilja í því, sem viðkemur syndaranna sálubjálpi. Jóh. 14, 5.—7.; 17, 3.—6., 8., 14., 17.
- c) Jesús hefur kennt oss það, sem vjer annars værum ekki fullvísir um, nefnil. að annað líf sje til eptir þetta, og að guðhræddir komi eptir dauðann í eilífa sælu. Jóh. 3, 13.—18.; 5, 21.—29. 1. Þjet. 1, 3.—5. 2. Tim. 1, 8.—10.
- d) Jesú lærdómur er oss beztí leidarvísir til dyggðafulls lífernis. Matt. 5, 6., 7., 13., 15., 18., 20., 23., 25. Lúf. 10, 16.—18. Jóh. 13, 14.—16.
- e) Hver, sem með einlægu hjartabæli vill medtaka Jesú lærdóm og fylgja honum, mun sannarlega komast að raun um, að í honum er guddómlegur þraptur, til að betra hjartad, hugga samvirkuna, og staðfesta vonina um eilífa sælu. Þar með styrkist lífa í fróptugasta máta vor fullvísra um, að þessi lærdómur sje fodbursins orð, sem hann lét soninn opínbera mannkyninu, og að sá lærdómur sje þessi

vegna í sannleika guddómlegur. Jóh. 7, 16., 17.; 8, 31.—36.; 12, 44.—50.; 14, 8.—10.

§ 6. a) Medan Jesús kenndi á Gydingalandi, var hann undirorpinn margs konar ofsóknunum, þar ed höfdingjar Gydinganna, fyrir ofundar sakir yfir því, hvað mikid honum tókst við almúgann, og af hatri við Jesúm, af því hann vildi ekki fegra vonzku þeirra, reyndu til, bæði með vjelum og ofrífi, að taka hann af lífi.

Lúk. 19, 47., 48. Hann kenndi daglega í musterinu, en hinir ædstu prestar og skriptlærdir og höfdingjar lýdsins sóttu eptir, að fyrirfoma honum; þó fundu þeir ekkert, er þeir gætu gjört; því allt fólkid hnje að honum og hlýddi honum. Matt. 12, 14.; 22, 15.—21.; 27, 18. Lúk. 20, 20.

b) Jesú eiginn lærisveinn, svikarinn Júdas, var um sídir keyptur, til að selja hann höfdingjunum í hendur, sem þá dæmdu hann án allra saka

til dauda, og fengu hann hinum heidna landsdómara, Pontíus Pílatus. Þessi Pílatus óttadist reidi keisarans, sem þeir hótudu honum, og lét, móti vilja sínum, húðstrýkja Jesúm, þyrnifryna, hæda, og negla eins og illvirkja á krossinn, og þar upp gaf hann sinn anda.

Matt. 20, 18., 19. Jesús sagði fyrir fram við sína lærisveina: Sjá, vjer förum nú upp til Jerúsalem, og þar mun mannsins son verða fram seldur hæfudprestunum og hinum skriptlærðu, og þeir munu dæma hann til dauda, og fá hann heidingjum, til að láta spotta hann, húðstrýkja og krossfesta. Matt. 16, 21.—23.; 17, 22., 23. Lúk. 18, 31.—34. Matt. 26, 14.—16. Mark. 14, 43.—46. Jóh. 13, 21.—30.; 18, 1.—9,

Lúk. 23, 46. Pólsins fallandi Jesús á krossinum með hárrí raufu og sagði: Fadir, í þínar hendur fel eg minn anda; og í því hann sagði það, upp gaf hann sinn anda. Jóh. 19, 33.—37.

c) Jesús varð ekki einungis að þola sjára þínu á lífamannum, heldur leid hann lífa á sjálunni beiskra fólks og angist, vegna mannaþýnda.

Matt. 26, 37.—39. Þegar Jesús var kominn í grasgærdinn, tók hann ákaflega að hryggjast, segjandi: Mín sál er hrygg allt til dauðans. Þar eftir gekk hann lengra fram, fjell niður á sína ásjónu, bað og sagði: Fadir minn! ef það er mögulegt, þá lídi þessi káleikur frá mér; þó ekki eins og eg vil, heldur eins og þú vilt. Matt. 27, 46. Lúk. 22, 41.—44.

Merkt: a) Jesús sýndi með hugþrýði sinni, að hann væri ekki hræddur fyrir dauðanum, þegar hann gekk á móti óvinunum, sem voru að leita að honum; hann vissi lífa, að hinir himnesku andar mundu veita sjer líb, ef hann vildi slita sig úr höndum óvina sinna; og þar þeir allir duttu til jarðar, þegar hann taladi, sýndi hann, hvað hægt sjer þesbi verid, að sleppa frá þeim, ef hann þesbi viljad, Matt. 26, 53. Jóh. 18, 4.—6.

b) Það var ekki að undra, þó Jesús, eins og

manni, blóðfræði, að hugsa til þeirrar ógnarlegu þínu, er fyrir þonum lá; en löngu áður vissi hann, hvað yfir sig mundi koma, var samt ætíð óhræddur og reidubúinn, til að taka það allt saman mannanna vegna upp á sig eptir síns fædur vilja. Af því er auðráðid, að hans mikla sálar-angist hefur einfanlega komid af því, að hann setti sjer fyrir sjónir allra syndugra manna afbrot, svo víðbjóðsleg sem þau eru, og sá, að þau öll voru sjer nú tilreiknuð. Es. 53, 6.—12. Hebr. 5, 7.—9.

§ 7. a) Jesús var öldungis í aflaus, og varð að líða, án þess hann í nokkru hefði brotið eða syndgað.

Lúk. 23, 4. Pilatus sagði við hina æðstu presta og lýðinn: Ég finn enga sök hjá þessum manni. Matt. 27, 4., 18., 19., 23., 24.

b) Jesús gekk með sínum vilja undir þínuna, og af elsku og medaumfun yfir oss syndurum, eptir síns himneska fædur ráði og vilja, þar vjer annars hefðum eilíflega tortýngt vegna vorra synða.

Fil. 2, 6.—8. Þó að Jesús Kristur væri

í guds mynd, fór hann samt ekki með þad, eins og þad væri herfang, að hann var lífur gudi, heldur lítillækkadi hann sjálfan sig, tók á sig þræls mynd, og var hlýdinn allt fram í daudann, já fram í daudann á Krossinum. Jóh. 10, 11., 18. Salm. 40, 6.—9.

c) Jesús leid þínuna í allra syndugra manna stad og fyrir ofs alla, svo hann gæti frídþægt fyrir vor mörqu afbrot, með að þola þá hegningu, sem vjer allir höfðum til unnid; með þvílíkum hætti gat gud fyrirgefð ofs syndirnar, án þess að gjöra móti rjettdæmi sínu, eða sferda sitt lögmal, ellegar að veikja sitt herradæmi.

Matt. 20, 28. Jesús segir: Mannsins sonur er ekki kominn, til að láta sjer þjóna, heldur að hann þjóni sjálfur, og út gefi sitt líf til lausnargjalds fyrir marga. 1. Tim. 2, 5., 6. Jóh. 6, 51. Róm. 5, 7., 8.

Matt. 26, 28. Þegar að því var komid, að Jesús gengi til dauðans, sagði hann:

Mitt blód út hellist fyrir marga, til syndanna fyrirgefningar. Ef. 1, 7. 1. Kor. 15, 3. Es. 53, 4.—12. Hebr. 10, 1.—14.

Ef. 5, 2. Kristur elskadi oss, og gaf sig sjálfan út fyrir oss til fórnfæringar og slátrunar-offurs, svo gudi væri það þóknanlegt. Hebr. 10, 1.—22. 2. Kor. 5, 15., 21.

Merk: a) Á gamla testamentisins tímum varð hinn ædsti prestur Gyðinganna, eptir guds skipun, á þinni miklu fridþægingarhátíð að bera fórn inn í helgidóminn, til forlífunar fyrir fólksins syndir. 3. Mós. b. 16, 1.—28. En þessi fórn átti að fyrirmynda fridþægjandi þínu og dauda endurlausnarárans, er koma skyldi, Gyðingum til aðvornar og endurminningar um þá þegningu, er syndin hafði til unnid. Hebr. 10, 1.—4.

b) Þegar Jesús fórnfærði sjer sjálfum til fridþægingar fyrir heimsins syndir, sýndi hann, að hann væri sá rjetti ædsti prestur, sem gud hafði til sett, og hann fram bar þá forlífunarfórn, sem einsömul nægir til eilífrar fridþægingar fyrir alla. Hebr. 9. 11., 14.

c) Fórnfæringar gamla testamentisins af tókust öldungis, þegar Jesús Kristur

fórnfærði sjálfum sjer; en öll hjátrúarfull friðþægingarmedöl, sem mennirnir höfdu sjálfir upp fundid, og sem ætíð höfdu verið fraptalaus og einkisvert, sjellu þá af sjálfum sjer um koll, og urðu að engu.

- d) Vjer eigum að leita náðar hjá gudi, einungis vegna Jesú Krists, sem allt í einu hefur fullnægju gjort fyrir alla menn, og með sinni þínu og dauda opnað öllum öðs aðgang til, að ódlast fyrirgefningu syndanna, þegar vjer snúum öðs af hjarta og trúum á hann. Hebr. 4, 14.—16.; 7, 26., 27.; 9, 24.—28.; 10, 19.—31.

§ 8. a) Jesús Krístur tók sitt líf aptur á þriðja degi eftir sinn dauda, og upp reis úr grófinni, eins og hann hafði sjálfur áður fyrir sagt; þar eftir var hann fjörutíu daga á jörðunni hjá vinum sínum og lærifveinum, og staðfesti trú þeirra með kenningum og áminningum.

Post. gb. 1, 3.—9. Eftir að Jesús hafði liddid þínuna, tjedi hann sjálfan sig postulunum lifandi, með mörgum augljósum

sannfæringum, og ljét þá sjá sig um fjörutíu daga, og taladi við þá um þá hluti, sem heyrdu til gudsríki. Post. gb. 3, 13.—15. Matt. 16, 21.; 17, 22.—23.; 20, 16.—19.; 27, 63.

1. Ror. 15, 3.—7. Kristur, sem dó vegna vorra synda, eptir ritningunum, og var grafinn, hann er upp aptur risinn á þriðja degi, eptir ritningunum, og er sjedur af Kefa, og síðan af þeim tólf; því næst var hann sjedur af meir en fimmm hundrud bræðrum í einu, sem flestir voru á lífi, þegar postulinn Páll skrifaði þetta. Matt. 28, 1.—20. Mark. 16, 1.—16. Lúf. 24, 1.—49. Jóh. 20, 1.—31.; 21, 1.—25:

b) Eptir að þeir fjörutíu dagar voru lidnir, var sá uppreisni Jesús ekki lengur sjýnilega nálægur á jörduinni, heldur fór hann upp til himna, að ásjáandi lærisveinunum, eptir að hann hafði blefsað þá, og gefið þeim mátt og myndugleika til, að út breida sinn lærdóm meðal allra þjóða.

Lúf. 24, 50.—52. Þegar Jesús hafði lof-

id tali sínu við lærifveinana, fór hann með þá til Betaníu, hóf upp hendur sínar og blessaði þá; en meðan hann var að blessa þá, skildist hann frá þeim, og varð upp numinn til himna; en þeir tilbáðu hann, og sneru aftur til Jerúsalem með miklum fögnudi. Matt. 28, 18.—20. Mark. 16, 19. Post. gb. 1, 9.—11. Ef. 4, 8.

c) Þegar Jesús var til himins farinn settist hann til hægri handar föðurnum, sem þýðir, að hann tók til að stjórna heiminum með sínum himneska föður, svo að allar skynsemdarfullar sköpunir eiga að játa, að hann sje þeirra herra, og eiga að tilbiðja hann.

Jil. 2, 9.—11. Gud hefur hátt upp háfið hann, og gefið honum þá tign, sem er allri tign æðri, svo að fyrir Jesú tign skulu öll þne beygja sig, bæði þeirra, sem á himnum og á jörðu og undir jörðunni eru, og sjerhver tunga viðurkenna, að Jesús Kristur sje drottinn, gudi föður til dýrðar. Ef. 1, 20—22.

a) Einkum er Jesús Kristur, að því leyti, sem hann er endurlausnari, síns jafnadar andlegur konungur og drottinn, þar er hann ber umhyggju fyrir, að ætíð sjeu þeir á jörðunni, sem játa hans dýrd, og að vantrúin ekki geti með vjelum eda ofríki eytt þeim; hann hagar því líka svo, að hans lærðómur út breiðist meðal manna, þar sem hann sjer að hann fær framgang til sannrar nytsemi.

Jóh. 18, 36., 37. Jesús játadi fyrir Pílatus: Mitt ríki er ekki af þessum heimi, og samt er eg konungur; en til þess er eg fæddur, og til þess er eg í heiminn kominn, að eg beri vitni sannleikans, og hver, sem elskar sannleikann, sk hlýðir minni röddu. Lúk. 1, 31.—33.; 2, 11. 2. Sam. 7, 12. Salm. 45, 7.; 110, 1.—4. Es. 53, 11., 12.

Post. gb. 5, 31. Gud hefur upp hafid hann til sinnar hægri handar, til þess hann sje leiddogi og lausnari, og veiti Ísrael

apturhvarf og syndanna fyrirgefningu.
Matt. 16, 17., 18.

e) Jesús er vor talsmadur hjá sínum himneska fædur, og bidur fyrir oss, að sín endurlausn megi koma oss til gagns og nota, svo vjer ekki fyrirferumst vegna vorra synda, heldur fáum náð til apturhvarfs, trúar og helgunar, og getum ødlað þá sáluhjálpi, sem hann útvegadi oss.

1. Jóh. 2, 1., 2. Vjer höfum árnadar-mann hjá fædurnum, Jesúm Krist hinn rjettláta, sem er forlífun fyrir vorar syndir, þó ekki einungis fyrir vorar syndir, heldur líka fyrir allrar veraldarinnar (syndir).

Hebr. 7, 25. Hann getur gjört þá ætíð sáluhólpna, sem hann lét koma til guds; því hann lifir æfinlega, til að bjóða fyrir þeim. Róm. 8, 34.

Merk: a) Með sinni upprisu og himnaför hefur Jesús sannað, svo effert verður á móti þess, að hann er sendur af gudi, og er í sannleika guds sonur, eins og hann sagdi vera. Matt. 12, 38.—40. Róm. 1, 4.

- b) Þar ed Jesús er upp risinn frá dand-
um og upp stiginn til himna, þofum vjer nú
mestu fullvissu um, ad gud hefur álitid
hans fridþægingu fullgilda heiminum til
endurlausnar; og lífa, ad eptir þetta muni
foma betra líf, og ad vorir lífamir muni ekki
æfinlega verda ad engu, heldur — þegar þar
ad kemur — upp rísa úr daptinu til óforgengi-
legs lífs. Róm. 4, 25. 1. Kor. 15, 12.—34.
- c) Ef vjer viljum hafa huggun af því, ad
vjer vitum, ad Jesús Kristur er vor andlegur
fonungur og herra, þá eigum vjer, eins og
hollir og dyggir þegnar, ad heidra og
elsta hann, og lífa hlýða hans bodum;
þvi þeir, sem vdrúvíði lífa, mega álitast eins
og upphlaupsmenn i hans ríki, og vænta þess,
ad óhlýðni þeirra verði þegnt eptir maflegleif-
um. Matt. 7, 21.—23.

Þarðómurinn um Jesús Krist og hans frid-
þægingu er i stuttu máli útfýrdur i annari
grein trúarjátningarinnar i fræðunum.

Tíundi Kapítuli.

Um það, hvernig syndararnir verða hlut-
takandi í þeirri náð og sáluhjálpi, sem Krí-
stur hefur þeim útbegad.

§. 1. Jesús Krístur hefur ekki með
sinni endurlausn gefið oss leyfi til, að
syndga; miklu fremur hefur hann skuld-
bundid oss til, að fordæft það illa, og
fappkosta af fremsta megni, að láta oss
fram fara í góðu.

Tit. 2, 11.—14. Guds náð, sem öllum
mönnum er heilsusamleg, hefur birzt, og
þennir oss, að afneita ógudlegu athæfi og
veraldlegum girndum, en lifa síðsamlega,
rjettvíslega og gudrækilega í heimi þessum,
þar vjer lifum í von um sælu og dýrðlega
auglýsingu hins mikla guds og vors endur-
lausnara Jesú Krists, sem sjálfan sig gaf í
daudann fyrir oss, til þess hann endurleyfði
oss frá öllu ranglæti, og hreinsadi oss, svo

vjer sjeum hans ágætt fólk, Fostgæstir til góðra verka. Gal. 2, 17. 2. Kor. 5, 14., 15.

Merk: Hver sá, sem rjettilega þekkir Jesú Krísts endurlausn, uppörvast af því til enn meiri viðbjóðs á syndinni; því þegar vjer athugum, hver Jesús Krístur var, og hvar mikil hann varð að líða vegna vorra synda, þá er eins og afmálad sje fyrir vorum augum, hverju andstyggileg syndin sje, og að sú tíð muni koma, að vjer verðum fyrir þungri þegningu, ef vjer höldum áfram, og hettum ekki að syndga, þó vjer vitum betur.

§ 2. Sjá hver, sem vegna Krísts gírnist að fá aðgang til guds náðar og eilífa sáluhjálp, á með sonnu apturhvarfi að láta af syndunum, og með einlægri trú að medtaka Jesúm Kríst, guds son, fyrir sínu endurlausnara, sinn lærimeistara og sinn drottin.

Lúk. 24, 47. Krístur skiptadi, að í sínu umbodi skyldi þrjodífast öllu fólkí apturhvarf og syndanna fyrirgefning. Post. gb. 20, 21.

Jób. 3, 36. Hver, sem trúir á soninn, hefur eilíft líf, en hver, sem ekki trúir á soninn, skal ekki sjá lífid, því guds reidi varir yfir honum. Post. gb. 10, 43. Hebr. 5, 9.

Merk: Sannarlegt angur og tregi fyrir syndirnar verður að ganga á undan, þegar trúin á Krist á að vera sölftvalaus. Því getur heldur enginn huggað sig við Jesú Krists friðþægingu, nema sá, sem lætur af illu, og kappfostar, að fara dagvarandi í því góða. Post. gb. 2, 37.—47.; 3, 17.—26.

§ 3. Til sannarlegs apturhvarfs útheimtist, að vjer með einlægri idrun kunnast við vorar ávirðingar, bidjum gud audmjúflega fyrirgefningar á þeim, og alvarlega einsetjum oss, að betra meir og meir vort líferni.

2. Kor. 7, 10. Sú hryggð, sem er eptir gudi, verkar apturhvarf til sáluhjálpar, hvers engan idrar. Lúk. 15, 21.; 18, 13.

Post. gb. 3, 19. Takid því sinnaskipti, og snúist, svo ydar syndir verði afmáðar. Sálm. 51, 3.—21.

- Merk:** a) Menn eru optast fúsari á, að afsaka en játa sínar ávirðingar; þess vegna mundu þeir heldur ekki alvarlega ídrast syndanna, ef samvirkkan kæmist ekki endur og sinnum við af gudsorda fróptugum áminningum með samverfun heilags anda; en það stendur í sjálfra vor valdi, hvort vjer eptir á viljum færa oss slíkar aðvaranir í nyt, og láta þær leida oss til frekari umhugsunar, ellegar út rýma þeim úr hjartanu, og standa þannig á móti guds náð, hvar af vjer meir og meir forherdumst.
- b) Menn geta haft angur af syndunum af hræðslu fyrir hegningu þeirra; en það, sem einfánlega á að knýja oss til, að angrast af þeim, er blygdun vegna vors vanþakklætis við hinn góða og gæzkuríka gud, sem ekki einungis elur oss og við heldur af einstærri náð, heldur og sjer í lagi þefur látid kunnngjóra oss í sinnu heilaga orði þá miklu sælu, sem Kristur þefur oss útvegad, og þar að auki heimtar ekki annad af oss en það, sem augljóðlega horfir til vors fanna gagns, og til að afstýra vorri eigin glötun.
- c) Þegar angrid vegna vorra synda er svo einlægt, að vjer af alvöru fordumst það

illa, sem vjer drýgt höfum, annaðhvort með hugrenningum, ordum eða verkum, þá er ofs ekkert tafmark sett, hvað lengi það skuli vara, eða hvað mikid það skuli vera; guð litur einungis eptir, hvort angur vort sje einlægt ellegar ekki.

§ 4. Sannarleg trú á Jesúm Krist til sáluhjálpar er innifalín í því, að vjer höfum það traust og huggunarathvarf til Jesú Krists, vors endurlausnara, að þar ed hann með sinni þínu og dauða frídægdi fyrir oss, muni guð fyrirgefa oss vorar syndir, svo framarlega sem vjer ídrumst þeirra af öllu hjarta, og einsetjum oss, að syndga ekki framvegis viljandi, heldur laga vörn lífnad eptir Jesú Krists heilaga lærdómi, og hlýða honum, sem vorum rjettum herra.

Ef. 3, 12. Vegna Jesú Krists, vors drottins, höfum vjer djörfung og adgang til guðs, með trausti af trúnni á hann. Jóh. 6, 40.

Róm. 8, 33., 34. Hver vill ásaða guðs út-

valda? Gud er sá, sem rjettlætir. Hver vill fordæma? Kristur er sá, sem dáinn er, já miklu meira, sem lífa er upp risinn, situr við guds hægri hönd, og bidur fyrir oss.

Merk: a) Það heyrir til trúarinnar á Jesúm, að vjer sjeum vissir um, að hann er í heiminn kominn, til að uppfræða og endurleysa synduga menn; þó er þetta ekki nóg til sannrar trúar; því sá getur lífa verið sannfærður um þetta, sem með sinn líferni afneitar honum í því, að hlýða ekki hans bodordum. Matt. 7, 21.—23.

b) Vjer verðum að finna með sjálfum oss, hversu mjög vjer þurfum guds náðar við, ef vjer viljum meta Krists endurlausn, eins og vert er; því annars væri vor trú effert nema köld játning með vorunum; þess vegna er einungis sanna trú, að finna hjá þeim idrandi, sem þekkja, hvað andstyggileg syndin er, og hafa innilega löngun eftir guds náð vegna Krists. Matt. 9, 12., 13.

c) Trúin getur verið veik, meðan hugstotid finnur ekki neina upplifgandi huggun af, að tileinka sjer Jesú Krists friðþægingu, edur þá það stundum angrast af hræðslu og efasemi; en

þvilif trú er engu að síður sönn og gudi þófnanleg, þegar hún auðsýnir sig með sannarlegri löngun eftir guds náð vegna Krists, og kappfostar af fremsta megni, að gjöra það, sem gub vill. Mark. 9, 23.

d) Sú trú er dauð og ávartarlaus, sem ekki betrar hugarfarid, og ekki auðsýnir sinn frapt i guðræfilegu líferni.

Sönn og lífandi trú á að sýna sig fröptuga og verkandi i dyggðafullu líferni. Jak. 2, 14.—20.

§ 5. a) Vjer getum ekki af eigin fröptum snúid oðs og trúad, þar ed syndin hefur veikt oðs; samt megum vjer ekki vanræfja, að leggja allt kapp á vora sálarbetrun.

Róm. 8, 7. Að stunda það, sem spíllt náttúra vill, er fjandskapur í gegn gudi, þar það strídir móti hans vilja; því hún hlýdir ekki guds lögmáli, og getur heldur ekki gjört það. 1. Kor. 2, 14.

b) Heilagur andi er ætíð reidubúinn, til að efla vora betrun, og láta

öfð fram fara í því góða, með gudsordi, sem hann hefur sjálfur blásið hinum heilögu rithöfundum í brjófst.

1. Kor. 6, 11. Þóstininn Þáll ber Korintumönnum á brýn, að nokkrir meðal þeirra hafi verið lastafullir; en nú, segir hann, eruð þjer þvegnir, þjer eruð helgadir, þjer eruð rjettlættir í nafni drottins vors Jesú, og af vors guds anda. Fil. 2, 13. Ef. 3, 16.

Hebr. 13, 21. Fridarins gud fullkomni yður í öllu góðu verki, til að gjöra hans vilja, og verki það með yður, sem honum er sjálfum þófnanlegt, fyrir Jesúm Krist.

e) Af rjetttri brúfun gudsorda fáum vjer rjetta þekkingu á guds vilja, og ódlumst frapt, til að laga vorn lífnad eptir þeim, ef vjer ekki sjálfir stöndum á móti náð þeiss heilaga anda, sem í hugflostinu verkar með gudsordi, og upp vekur í samvizfunni þær áminningar, sem vjer ekki megum nidur fessja.

2. Tím. 3, 15.—17. Þú kannt heilaga

ritningu, sem getur uppfært þig til sáluhjálpar með trúarlærdóminum um Jesúm Krist. Öll heilög ritning er inn blásin af gudi, og nytsamleg til lærdóms, til sannfæringar, til leidrjettingar, til uppfæringar í rjettlætinu, svo að guds madur sje algjör og til alls góðs verks hæfilegur.

Merk: Til að hafa gudsord rjettilega um hönd, útheimtist, að vjer heyrum það og lesum með gaungæfni og einlægum ásetningi, að læra það ofs til betrunar og sáluhjálpar. Þegar vjer ekki þannig brúfum gudsord, fær heilags anda náð engu komid til leidar í sálunni, þar ed gud, sem hefur gefid ofs fullt vit og frjálsræði, hvorki vill nje getur þvingað ofs til góðs með því afli, sem vjer ekki getum móti stáðid.

§ 6. Sanntrúadur og idrandi fristinn madur getur, eptir því sem gud hefur í sínu ordi lofad, verid sannarlega fullviss um, að hann er hjá gudi, vegna Krists, rjettlátur ordinn, og að hans fyrri syndir ekki muni til reiknaft hon-

um, heldur skuli hegningin fyrir þær vera honum öldungis eptir gefin, þar ed gud, vegna Krists, tileinkar honum, eins og hlýðnu barni og trúum þjenara, aptur á mót sína náð og blessun.

Róm. 3, 24., 25. Vjer verðum rjettlættir án verðskuldunar af guds náð, med þeirri endurlausn, sem Jesús Krístur hefur afrekað, hvern gud tilsetti, ad hann skyldi vera sá náðarstóll, hvar leita ætti fyrirgefningar á syndunum fyrir trúna á hans blóð, edur á hans pínu og dauda.

2. Ror. 5, 21. Hann, sem aldrei þekkti synd, gjörði gud ad syndafórn vor vegna, edur ljet fara med hann í vörn stad eins og sekan syndara, svo ad vjer hans vegna yrðum rjettlættir fyrir gudi. Róm. 8, 1.—4.

Merkt: Í heilagri ritningu eru hafdir ýmislegir talshættir, sem sýna, hvernig betrun syndugs manns eigi ad verða frangengt af náðarverkunum heilags anda.

a) Ritningin talar um guds Föllun til manna, sem er í því innifalin, ad hann í sínu

orði gefur þeim tilefni til, að girnast þá endurlausn, sem Kristur þefur útvegad, og þar að auki leitast við með öðrum hætti, svo sem með þjáningum og velgjörningum, að upp vekja þá til, að hugsa um þeirra andlegt ásigkomulag. Matt. 9, 13.; 11, 28. 1. Tes. 2, 12. Sál. 119, 71. Róm. 2, 4.

- b) Ritningin talar um upplýsingu, og vill þar með láta skiljast, að heilagur andi uppfæði vörn skilning með ordinu, svo vjer fáum sanna þekkingu um guds ráð og vilja, er víðrifur syndugra manna betran og endurlausn. Ef. 1, 18. Post. gb. 26, 17., 18.
- c) Með ordinu endurfæðing gefur ritningin til kynna það sælufulla ástand, sem frískinn maður kemst í, þegar hann með sannri iðrun lætur af illu, og með rjettri trú á Krist fær lyst og löngun til góðs, eða verður að öðrum og betra manni, því þar með er eins og hann fæðist að nýju, þar ed hans sinnielag og hugarfar snýst frá illu til góðs eptir guds vilja. 1. Þjet. 1, 3. Jóh. 3, 3. 2. Kor. 5, 17.
- d) Það sem ritningin fellar helgun, er trúads frískins manns dagleg framför í dyggðum og gudhræðslu, sem eflist af samverkandi náð hei-

lags anda, með ídulegri brúfun guðsorda, bæn og árvefni. 1. Tefs. 5, 23. 2. Kor. 7, 1. Róm. 12, 1., 2.

Þridja grein trúarjátningarinnar í fræðunum sýnir í stuttu máli, hvernig heilagur andi leidir manninn með sínum náðarverfunum og ordinu til sannarlegs apturhvarfs og ávaptarsamrar trúar á Jesúm Kríft. En í annari bæninni í fræðunum upphæfumst vjer til, að bídja um aðstod heilags anda, svo vjer getum orðit sannfríftnir; er sýni sig verðuga, að vera þegna í Krífts náðarríft; og í Þridju bæninni verðum vjer mínntir á þá hlýðni, sem vjer erum gudi um stýldugir, til að andfýna með henni vora trú.

Sjötti Kapítuli.

Um áværti trúarinnar í heilögu lífærní.

§ 1. Þar af á að fjáft, hvort vor trú á Kríft fje fænn og lífandi, að hún

vefur í hjartanu hatur til allra
íhnda, og þar á móti fræptuga eptir-
löngun, til að breyta eptir guds vilja
í öllum hlutum, til að þófnast honum.

Jaf. 2, 17., 26. Sýn mjer trú þína af
verkum þínum; því eins og líkaminn er
án andar dauður, eins er lífa trúin dauð,
þegar hún er án verkanna.

Róm. 12, 9. Hafid andstyggd á því, sem
illt er, en haldid yður fast við hid góða.
Póst. gb. 15, 6.

Merk: a:) Vjer getum ekki verðskuldað
guds náð og eilífa sáluhjáp, þar vor bestu
verk eru ófullkomin, og gud er sjálfur sá, sem gef-
ur fræptana, til að framkvæma þau. Lúk. 17, 10.

b) Það lítid gott, sem vjer gjörum hjer á
jörðunni með stórum vanmætti og breyskleika, get-
ur ekki komizt í samjöfnud við þá ómet-
anlegu gleði, sem gudhræddir mega vanta í
öðru lífi. Þess vegna vill gud einnig, ekki vegna
verka vorra, heldur af náð sinni, gjöra oss sálu-
hólpna, vegna vorrar trúar á Jesúm Krist. Róm.
6, 23. Ef. 2, 8., 9.

c) Það er öldungis nauðsynlegt, að vjer

breytum eptir guds vilja, þótt vjer ekki þar með eigum stíðid, að fá hans náð, til þess að trúin sýni sinn frapt í góðum verkum, því annars getum vjer ekki orðid hóflegir, til að taka á móti þeirri sálubjálpi, sem Kristur hefur útvegad ofð. Jak. 2, 14. Róm. 2, 7., 10.

§ 2. Ejerhvað það, sem gud hefur boðid ofð að taka vara á, er vor ískylda. Í lögmalinu, sem út var gefid á fjallinu Sínai, eru þau almennu ískylduverk í stuttu máli fyrir skrifud, og innifalin í þeim tíu boðordum, sem gud baud Móses að rita á tvær þeintöflur.

2. Mós. b. 20, 1.—17. Gud taladi öll þessi ord og sagði: 1) Þú átt ekki að hafa annarlega gudi fyrir mjer. 2) Þú átt ekki að legaja nafn drottins guds þíns við hjejóma, því drottinn mun ekki láta þeim óhegnt, sem vanbrúkar hans nafn. 3) Minnstu að halda hvíldardaginn heilagan. 4) Heidra fædur þinn og móður þína, svo þú lifir lengi í landinu. 5) Þú átt ekki að slá í hel. 6) Þú átt ekki að drýggja hórdóm. 7)

Þú átt ekki að stela. 8) Þú átt ekki að bera falskan vitnisburð á móti þínum náunga. 9) Þú átt ekki að girnast hús þíns náunga. 10) Þú átt ekki að girnast þíns náunga ektafvinnu, ellegar hans þjón, ellegar hans þjónustufvinnu, ellegar hans ura, ellegar hans asna, ellegar nokkud, sem heyrir þínum náunga til.

Merk: Guds lögmal, sem er innifalid í þeim tíu bodordum, er að sonnu einkanlega fyrirskrifað Gyðingum, en það inniheldur samt þau skýlduverk, sem hver maður á ætíð að gefa gætur að, því þau miba til, að esla bæði vort eigid og annara sanna gagn. Róm. 3, 31.; 13, 8., 9.

§ 3. Sá er tilgangur allra guds bodorda, eptir Krists eigin útleggingu, að esla og stadsfesta hjá mönnunum framkvæmdarsama elsku til guds, sjálfra þeirra og náungans.

Matt. 22, 37.—40. Jesús sagði: Þú átt að elska drottin gud þinn af öllu hjarta, allri þinni sálu, og öllu þínu hugskoti; það

er það fyrsta og helzta bodord; og þessu líft er hitt: Þú átt að elska náunga þinn eins og sjálfan þig. Í þessum tveimur bodordum er innifalið allt lögmálid og spámennirnir. Róm. 13, 10.

Merkt: Það er ekki nóg, að vjer einungis eptir voru náttúrufari gjörum eitt eða annað gott, sem kann að vera ofs gefjellt; ekki heldur er það sannarlegt góðverk, þó vjer gjörum gott, einungis til að fá hrós hjá mönnum, edur af ótta fyrir ossóknum og hegningu, ef það væri ógjört látið. Ofs býrjar í öllu, sem vjer gjörum, að hafa þann tilgang, að auðsýna færleikann. Gal. 5, 6. 1. Jóh. 3, 23.

A) Um skylduna við gúð.

Þjer eigum að dýrka gúð, eins og skapara vorn og drottin, eins og vorn stærsta velgjörara og elskuríkasta födur, bæði innvortis í sálunni, með hugsunum vorum og girndum, og lífa útvortis, með ordum og athöfnum.

1. Kor. 6, 20. Þjer erud dýru verði feyptir; vegsamid þess vegna gúð með yd-

ar lífama, og með yðar öndu, sem guð á.
Mal. 1, 6.

Merk: Vjer eigum einlæglega að dýrka guð, svo vjer ekki einungis biðjum hann, lofum hann og þökkum honum með ordunum, edur andsýnum honum útvortis lotningu, heldur byrjar ofs lífa einum, að audmjúka ofs fyrir honum í hjartanu, óttast hann og elska, lífa sýna lýst og longun í öllu voru framferði, til að breyta eptir hans vilja, því annars verður vor guðsdýrkun að hræðni, sem hinn alstyggni og heilagi guð hefur mestu andstyggð á. 1. Sam. 15, 22., 23. Es. 1, 11.—18. Matt. 6, 1.—18.; 23, 13.—33. Mark. 7, 1.—13.

I. Innvortis guðsdýrkunin.

§ 1. a) Vjer eigum að tilbiðja guð einan, því hann er vor skapari, og sá eini og sanni guð.

Matt. 4, 10. Jesús sagði: Drottin guð þinn áttu að tilbiðja, og dýrka hann einan. Salm. 99, 5.

b) Hver, sem rjettilega tilbiður guð, á með audmjúfri lotningu að vidurfenna

hans óendanlegu fullkomlegleika, halda hann fyrir hid æðsta góða, og lífa við fjörhyvert tækisfæri auðsýna í verkunum, að hann virðir gud yfir alla hluti fram.

Sálm. 99, 5. Vefsamíð drottin vorn gud, og níður frjúpið á hans fótstær, því hann er heilagur.

§ 2. a) Vjer eigum að óttast gud, því hann er heilagur og rjettlátur.

Þrjed. 12, 13. Óttast þú gud og haltu hans bodord; því það ber öllum mönnum að gjöra. Þost. gb. 10, 35.

b) Gud hræðslan á að sýna sig í því, að vjer tækum oss umhyggjufamlegan vara fyrir öllu því, sem vjer höldum gudi sje á móti.

Orðskv. b. 16, 6. Af ótta fyrir drottni fordast menn hid illa.

c) Vjer eigum ekki að óttast gud eins og óviljugir þrælar, af kvíða fyrir hegningunni, heldur eins og hlýdin börn,

því hann er svo góður og gæðfurður faðir.

Róm. 8, 15. Þjer hafid ekki medteðid þrældóms-lunderni, ad þjer þyrstud aptur ad verda hræddir, heldur hafid þjer fengid óskabarna-hugarfar, af hverju vjer föllum: Abba, elskulegi faðir. 1. Mós. 6, 39, 9.

§ 3. a) Þjer eigum ad elska gud yfir alla hluti fram, því hann er vor mesti velgjörari, og af Kristi fríðþægður faðir.

1. Jóh. 4, 19. Látum oss elska hann, því hann elskadi oss ad fyrri bragdi. 1. Jóh. 5, 1.

b) Elskan til guds útheimtir, ad hugurinn innilega gledji sig af honum, og finni hjá sjer stærstu löngun eptir, ad þófnast honum, með því ad breyta eptir hans vilja.

1. Jóh. 5, 3. Þ því er elskan til guds innifalin, ad vjer höldum hans bodord, en hans bodord eru ekki þung. Sál. 18, 2.

§ 4. a) Þjer eigum ad hlýða gudi,

Því hann er ekki einungis vor æðsti yfirbodari, heldur og lífa já víðasti og besti.

Jer. 11, 4. Drottinn sagði: Glyðid mjer, og gjörð allt, sem eg hef bodid yður; þá skulud þjer vera mitt fólk, og eg mun vera yðar gud. Post. gb. 5, 29.

b) Glyðnin við gud er í því innifalin, að vjer ætíð með fúsum vilja leggjum allt kapp á, að laga vort sinnislág og framferdi eptir guds vilja, til að þófnast honum, og alvarlega taka oðs vara fyrir því, að brjóta hans bodord af ásetningi.

Sálm. 143, 10. Drottinn, þenn þú mjer, að gjöra það, sem þú vilt, því þú ert minn gud. 1. Pjet. 1, 14., 15.

§ 5. a) Vjer eigum að reida oðs á gud, því hann bæði vill og getur gefið oðs tímanlega, andlega og eilífa farfæld.

1. Pjet. 5, 7. Varpid allri yðar áhyggju upp á drottin, því hann ber umhyggju fyrir yður. Sálm. 55, 23.

b) Ad reida sig á gub, er sama, sem ad treysta honum, og er innifalid í því, ad vjer sjeum fullkomlega sannfærdir um, ad gud, vegna Jesú Krists, vilji gjöra oss hlutafandi í öllu því góða, sem hann hefur lofad oss í sínu orði, lífa ad hann, eptir sinni alvísu ráðstöfun, vilji veita oss sína hjálp, eins og bezt gegnir, og á hagkvæmustu tíð.

Sálm. 146, 5., 6. Sæll er sá, hvers hjálp Jakobs gud er, sá, sem hefur stöðugt traust á gudi, sem gjörði himininn og jördina og sjóinn, og allt það, sem er í þeim: á honum, sem heldur tryggð æfinlega. Jer. Harmagr. 3, 25., 26. Róm. 8, 32.

Áf öllu þessu fylgir þá framvegis:

§ 6. Vjer megum ekki tilbidja neitt annad í stadinu fyrir sannan gud, hvorki engla, nje helga menn, nje sól, nje tungl, nje myndir, ellegar neitt annad þvílíkt, og ekki heldur reida oss á það, í stadinu fyrir ad setja vort trúnaðartraust til þess sanna guds, því

hann einn er vor drottinn og skapari; annars syndgum vjer á móti fyrsta bodordinu, og gjörum ofð sêla í asgudadyrkun.

2. Mós. b. 20, 3., 4. Drottinn sagði: Þú átt ekki að hafa annarlega gudi fyrir mjer. Þú mátt ekki smíða þjer neina úthoggna eða annars slags mynd eptir því, sem er á himnum uppi, ellegar á jördunni nðri, ellegar í vötnunum undir jördunni. Þú átt ekki að tilbidja edur dyrka það. Es. 42, 8. Post. gb. 17, 29.

§ 7. Þjer megum ekki elska sjálfa ofð, ellegar neitt annað, meir en gud edur jafnt gudi; ekki heldur megum vjer treysta sjálfum ofð, øðrum mönnum eða øðrum hlutum, meir en gudi, vegna þess hann einn er vor almáttugi og mestri velgjörari.

Jer. 17, 5. Eyo sagði drottinn: Bólvaður sje sá maður, sem treystir mönnum, og gjörir holdid að sinni stöð, og sá, sem snýr hjarta sínu frá drottni.

Orðskv. b. 3, 5. Treystu drottni af öllu

þínu hjarta, en reiddu þig ekki á þitt hyggjuvit.

§ 8. Vjer eigum daglega að stríða móti þeim syndsamlegu girndum, sem gudi eru á móti, og aldrei brjóta hans bódord af ótta fyrir mönnum, edur elsku til þeirra, því hann er sá heilagur guð, sem vjer eigum að óttaast, og lífa sá góður og vísdómsfullur drottinn, sem vjer eigum að elska og hlýða fram yfir alla hluti.

1. Jóh. 2, 15.—17. Elskid ekki heiminn, ekki heldur þá hluti, sem í honum eru; ef nokkur elskar heiminn, þá er elskan til fæðursins ekki í honum; því allt það í heiminum er, sem er fýsn holdsins, fýsn augnanna og stærilátt líferni, það er ekki frá fæðurnum, heldur frá heiminum. En heimurinn ferst og munadur hans, en sá, sem breytir eptir guds vilja, varir að eilífu.

Orðskv. b. 1, 10. Son minn, þegar illir skálkar loffa þig, þá fylg þeim ekki.

§ 9. Vjer eigum að auðsýna vorum

náunga einlæga elsku, til merkis um, að hver án yfirdröfskapar elskum guð, sem vill, að kærleifurinn sje eins rífur hjá oss, eins og hann er hjá sjálfum honum; þar að auki eigum hver að leggja fapp á, að breyta eptir guðs vilja í öllum hlutum.

1. Jóh. 4, 21. Þetta bodord höfum hver frá honum, að sá, sem elskar guð, eigi líka að elska sinn bróður. 1. Jóh. 3, 17., 18.; 4, 7.—13.

1. Jóh. 2, 5. Hver sem hans ord vartveitir, í honum er sannarlega elskan til guðs fullkomin. Jóh. 15, 14.

Merk: Þau skylduverk, sem víðvífja innvortis guðsdýrkun, eru í stutta máli tilgreind í skýringum Lúters yfir fyrsta bodordid í fræðunum.

II. Utvortis guðsdýrkunin.

§ 1. a) Hver eigum að lofa og vegsama guð, því hann er sú fullkomnaasta og æðsta vera.

Sálm. 72, 18., 19. Lofadur sje drottinn

gud, Israels gud, hann, sem einn gjörir dásendarverk; lofud sje hans dýrðarfulla hátign að eilífu, og öll lönd upp fyllist með hans dýrkun.

b) Gud lofast og vegsamast, þegar vjer, annaðhvort með bænnum, sálmum eður samtali við adra, hrósum guds alfullkomnu eiginlegleikum og miklu dásendarverkum af flöktu hugarþeli, sem fullt er af heilagri lotningu fyrir honum.

Sálm. 145, 3., 4. Mikill er drottinn og mjög loflegur; hans mikilleiki er órannsaklegur. Ein kynslóð mun fyrir annari hrósa þínum verkum, drottinn, og fanngjöra þitt veldi.

§ 2. a) Vjer eigum að þakka gudi, því hann veitir oss svo mikla velgjörninga, og auðsýnir oss svo mikla náð vegna Jesú Krists.

Ef. 5, 20. Þakkið ætíð gudi föður fyrir alla hluti, í nafni drottins vors Jesú Krists. 1. Tes. 5, 18.

b) Ef vjer eigum að geta þakkað gudi

rjettilega, þá ber ofð ad kannast við og audmjúflega játa, ad guðs mikla miðfunsemi við ofð er langt um meiri, en vjer höfum til unnid, og þar ad auki eigum vjer ad færa ofð hans velgjörninga rjettilega í nyt, eins og hann hefur til ætlaðt.

Sal. 118, 1. Þakfid þjer drottni, því ad hann er góður, og hans miðfunsemi varir eilíflega. Sal. 105, 1.

§ 3. a) Vjer eigum ad bidja guð og ákalla hann, því hann einn rædur fyrir vorri tímanlegri og eilífri farfæld, með því lífa Kríftur, vor árnadarmadur, hefur einnig opnad ofð adgang til hans, svo jem vors gæzkurífa og elífufulla fædur.

Lúk. 11, 9. Jezús sagði: Bidjid, þá mun yður gefast; leitid, þá munid þjer finna; Enýid á, og mun fyrir yður upp lofid verða. Sal. 50, 15.; 145, 18.—19.

b) Það heitir bæen og ákallan, þegar vjer fram berum fyrir guð, annadhvort í

huganum edur með munninum, vora
löngun eptir einhverju góðu, sem ofs er
lofad í hans orði, og sem ofs sýnist naudsýn-
legt til vorrar eigin edur annara farsældar.

1. Jóh. 5, 14. Þetta er sú djörfung, sem
vjer höfum til hans, að, ef vjer bidjum um
nokkud eptir hans vilja, þá heyrir hann ofs.

§ 4. Þar ed sunnudagurinn er ætl-
adur til opinberrar gudsdyrkunar, þá á sjerhver
fristinn maður að fara til kirkju,
sjer og ødrum til uppfrædingar og betrunar af
gudsorda heyrn og lestri, og af því, að lösa
gud og þakka honum sameiginlega með ødrum
samfristnum mönnum, svo þeir innbyrdis stad-
festist í dyggð og gudhræðslu; og frá því á eff-
ert að aptra ofs, nema sjúkdómar,
edur önnur þvilik forföll, sem effi verd-
ur hjá komigt.

2. Mós. b. 20, 8. Drottinn sagði: Minnstu að
halda helgan hvíldardaginn. Lúk. 11, 28.

Ról. 3, 16. Látið Krists lærdóm rífu-

lega búa hjá yður, svo að þjer með allri speki fennid hver ødrum og áminnid hver annan, með sálnum, sǫngum og andlegum kvæðum, syngjandi drottni lof í yðar hjörtum. Hebr. 10, 25.

Al þessu fylgir enn fremur:

§ 5. a) Þjer megu hvorki hafa guds nafn gálauslega nje athuga-laust um hönd, eða óvirða það á nokkurn hátt; þvert á móti eigum vjer að lofa og vegsama gud.

2. Mós. b. 20, 7. Drottinn sagði: Þú átt ekki að leggja nafn drottins guds þíns við hjegóma; því drottinn mun ekki láta þeim óhegnt, sem vanbrúkar hans nafn.

b) Guds nafn óvirðist með að formæla, þegar vjer annaðhvort í guds eða Krists nafni óskum ills sjálfum oss edur øðrum. Slíkar formælingar geta og sked með mörgu øðru móti, sem auglýsir allt eins blygdunarlaust finnislag, er ekki þviðist

neins í guds allraheilögustu nálægd, nje gefur gaum að, hversu mjög hver einn maður á að elfska sjálfan sig og náungann.

Jaf. 3, 10. Af sama munni fram gengur bæði bletsun og bældun; brædur mínir, þetta má ekki svo til ganga. Róm. 12, 14.

c) Guds nafn óvirdist með að sverja, þegar einhver í daglegu tali gálauslega vitnar til guds eða Krists, til að staðfesta með því ord sín.

Matt. 5, 34.—37. Þjer eigid öldungis ekki að sverja, en ræða yðar sje já, þegar játa ber, og nei, þegar neita á, því hvað, sem þar er fram yfir, er vont.

§ 6. a) Þegar vjer eigum opinberlega að sverja, megum vjer ekki gleyma því, að sá alfskyggni gud, sem vjer köllum til vitnis, er bæði rjettlátur og heilagur gud, sem hatar allt óhreinslyndi, og að hann mun hardlega hegna þeim, sem sverja ranglega, því þeir vanbrúka hans nafn, til að hylja með því illsku og rangindi.

2. Mós. b. 20, 16. Drottinn sagði: Þú átt ekki að bera falskan vitnisburð á móti þínum náunga.

Saf. 5, 4. Eg ljét bólvun út fara, segir drottinn allsherjar, svo hún komi yfir hús þjófsins, og þess, sem sver ranglega við mitt nafn. Mal. 3, 5.

b) Mennt sverja eid eptir yfirvaldsins skipun, stundum því til staðfestingar, að vjer skulum ekkert segja edur vitna annað en það, sem vjer vitum fyrir víst að satt er; og stundum til fullvissu um, að vjer viljum trúlega lifa eptir því, sem oðs er boðið og vjer höfum undir gengið.

Hebr. 6, 16. Mennirnir sverja eid við þann, sem þeim er æðri, og eidurinn gjörir enda á allri þeirra þætu, til að staðfesta sannleikann. 5. Mós. b. 6, 13.

c) Þann, sem fremur meinþæri eða sver ranglega, má álíta, ekki einungis eins og blygdunarlausan gudlaustara, vegna þess hann manar hins alvísra guds rjett-

læti móti sjer, heldur og einð og fjanð-
mann sinna samkristinna bræðra, með
því hann opt spillir velferd og mannordi þeirra,
svo já saklausir verður fyrir hallanum, en
hinn seti sleppur óhegundur, og fær aptur
tæfisfæri til, að koma meiru illu til leidar.

1. Tim. 1, 10. Þóstininn Þáll leggur mein-
særismenn að jöfnu við manndrápara og
vestu illvirkja.

§ 7. Þjer meguð ekki fara með gald-
ur, sem er hjátrúar- og heimsku = full van-
brúkun á gudsordi, til að fremja trúf-
eda særa, ellegar til annara þvilífra heimsku-
legra fyrirtekta, af rangri ímyndun um, að
menn með þessu geti læfnað menn eða fjen-
að, sýnt, hver stolid hafi, varnað tjóni og
óhöppum, eða annað því um líft.

5. Móf. b. 18, 10.—12. Enginn á að
finnast hjá þjer, sem fer með spádóma, eða
er dagveljari, ellegar tefur mark á fugla-
fvaði, ellegar er galdramadur, edur sær-

ingamadr, ellegar fer til spásagnarmanna, ellegar út þýdir fyrirburdi, ellegar leitar frjetta af framlidnum; því hver, sem þvílíkt gjörir, er drottni andstyggilegur.

§ 8. a) Þjer megum ekki vanhæla hvíldardaginn með ónaudsýnlegri vinnu; því þann dag eigum vjer þjer í lagi, eptir guds bodi, að halda heilagan með andaft og gudræflegum hugleidingum.

Sálm. 95, 1., 2. Komid, látum ofs með gladværd lofsýngja drottni; látum ofs af fegnudi hátt lofsýngja vorum volduga frelsara; látum ofs þoma fyrir hans ásjónu með þakfargjörd.

b) Það er tilhlýðilegt og guds vilja samkvæmt, að sunnudagurinn sje mönnum og skipnum til hvíldar og endurlifgunar eptir vinnu þeirra; þess vegna fallast líka þessi dagar, sem frítnir menn halda heilagan í minningu Krists uppreisn, enn þá hvíldardagur.

2. Mós. b. 23, 12. Sex daga skaltu verk þitt vinna, en sjöunda daginn áttu að hafa fyrir hvíldardag, svo að þinn uri og þinn asni geti fengid hvíld, og þinnar ambáttar sonur og sá framaði geti endurnært sig.

2. Mós. b. 20, 8.—11.

Merkt: Skylduverkin, sem viðvíkja útvortis gudsdyrkun, eru stuttlega útmálud í öðru og þriðja bodordi fræðanna.

B) Um skylduna við sjálfa oss.

Því eigum að elska sjálfa oss, og einleaga láta oss vera annað um vora sjálarheill; líka eigum því að stunda sanmarlegt gagn líkama vors, sem og að efla með leyfilegum hætti vora tímanlega velferd, eins og samkvæmt er guds orði og vilja.

Matt. 6, 33. Jesús sagði: Leitid fyrst guds ríkis, og þess rjettlætis, sem honum er þóknanlegt, þá munud þjer fá í viðbót allt, sem þjer með þursid.

Merkt: Maðurinn elskar sig ekki sjálfan rjettilega, þegar hann sæfist einungis ept-

ir, að sedja sínar jafnnesku girndir, án þess að hirta um sína sálshjálp, eða gefa gætur að því, sem hann skuldar bæði guði og öðrum mönnum.

I. Umhyggja fyrir sálunni.

§ 1. Þjer eigum að láta okkara vera umhyggadum, að vor skynsemi upplýsist meir og meir með notsamlegri þekkingu, þjerdeilis um guðs vilja og hans ráð til vorrar sálshjálp.

2. Þjet. 3, 18. Vaxid í vors drottins og endurlausnara, Jesú Krists, náð og þekkingu. Orðskv. b. 2, 10., 11. 1. Kor. 14, 20.

§ 2. Þjer megu ekki láta vörn vilja stjórna af neinum vondum tilhneigingu, heldur eigum þjer af fremsta megni að kappkosta, að laga þær eptir því, sem skynsemi vor álitur rétt og tilhlýðilegt eptir guðs orða fyrir mælum.

Orðskv. b. 16, 32. Sá, sem stjórnað gedi sínu, er betri en sá, sem vinnur börgir. Gal. 5, 24.

§ 3. Þjer me gum ekki affaka vorar ávirðingar, heldur eigum vjer að feppast eptir, eins og gud hefur látid Krist kenna oss, að sjá æ meir og meir við þeim, og af leggja þær.

2. Kor. 7, 1. Med því vjer höfum þvílíkt fyrirheit, mínir elskanlegir, þá látum oss hreinsa oss af allri saurgun holdsins og andans, og höldum áfram í helguninni með gudhræðslu. 1. Jóh. 1, 6.

§ 4. Þjer eigum með gaumgæfni að vaka yfir samvirkku vorri, svo vjer ekki viðvitandi of þyngjum hana með neinni synd.

Post. gb. 24, 16. Postulinn Páll sagði: Eg æfi sjálfan mig í, að hafa jafnan óflekkað samvirkku fyrir gudi og mönnum.

§ 5. Þjer eigum opt að hugsa um dauðann, sem fljótt getur að öðrum yfirfallid oss, þó svo, að vjer hvorki skelfumst af honum, ellegar lifum með sorg og órósemi, heldur á það að mida til þess, að

vjer því betur undir búum oðs í sonnum gudsóttu undir sáluhjálplega burtför.

2. Ror. 5, 8., 9. Vjer erum hughraustir, jafnvel þó vjer heldur viljum losast við lífamann og vera hjá drottni; þess vegna þappfostum vjer lífa, að þófnast drottni, hvort heldur vjer erum íflæddir lífamanum, eða án hans. Sálm. 90, 12. Jil. 1, 23.

II. Umhyggja fyrir lífamanum.

§ 1. Vjer megum hvorki með ásetningi taka sjálfir af oðs lífid, sem er sú ágætasta gjöf, er gud hefur gefid oðs, nje viljandi skada vora limu edur heilsu, því þar með reynnum vjer til með heimskulegri ofdirfsku, að taka ráðin af gudi, sem einfamall hefur vald yfir lífi og lífama mannsins, en þvíptum náungann þeirri aðstod, sem hann með rjettu gat af oðs heimtad; þar að auki breytum vjer svo grimmdarlega við sjálfa oðs, að ekki finnast dæmi til slíks medal ørguðu villudýra.

Róm. 14, 7., 8. Enginn af oss lifir sjálfum sjer, og enginn deyr sjálfum sjer; því ef vjer lifum, lifum vjer drottni, en ef vjer deyjum, deyjum vjer drottni; hvort sem vjer þess vegna lifum eða deyjum, þá á drottinn ráð yfir oss. 1. Kor. 6, 19., 20. 1. Sam. 31, 4. 2. Sam. 17, 23. Matt. 27, 5.

§ 2. Vjer eigum að forðast allt óhöf í mat og drykk, sem einungis spillir heilsu og velmegun vorri, en gjörir oss óhæfilega bæði til að losa gud, og lífa vinna það, sem oss ber að gjöra.

Lúk. 21, 34. Jesús sagði: Gætið yðar, að hjertu yðar ekki of þyngist af óhöfi í mat eða drykk. Róm. 13, 13.

Gal. 5, 21. Þáll postuli telur ofdrykkju og ofát meðal þeirra lasta, er hann segir um, að þeir, sem slíkt gjöri, muni ekki sðlast gudsríki. Orðsko. b. 23, 20., 21.

§ 3. Vjer eigum að halda oss frá hórdómi og alls slags lauslæti, bæði innvortis í huganum og útvortis með verk-

inu; því þar af spillist lífaminu, og sálin saurgast, svo hún verður óhæfileg til, að hugsa um nokkud gott, og miðsir alla löngun eptir dyggð og gudsótta, en auðsýnir því frekar sínar saurugu girndir í ordum og vidmóti, öðrum til hneyðis.

2. Mós. 6. 20, 14. Drottinn sagði: Þú átt ekki að drýggja hór. Matt. 5, 27., 28.

1. Tes. 4, 3.—5. Sá er vilji guds, að þjer heilagir sjeud, og fordízt frillulífnad, svo hver og einn stundi, að halda sínum lífama í hreinlífi og sóma, en ekki girndarbruna, eins og heidingjarnir, sem ekki þekkja gud.

Ef. 5, 3.—5. Eptir sem heilögum hæfir, á hvorki frillulífi, nje nokkurs fónar óhreinleiki edur ágirnd, svo miðid sem nefnast meðal yðar, nje blygdunarleysi, nje fíflslegt hjál, edur gárungaháttur, því slíkt er ósæmilegt, heldur miklu fremur þakfargjörð; því vitid fyrir víst, að enginn frillulífismadur, edur óhreinn, edur ágjarn, sem er skurdgodadýrkari, hefur arfstöfu í Krists og guds ríki. 1. Kor. 6, 15.—20.

Merkt: Í fræðunum er við sjötta bodordid stutt útfýring um frístílegt skriflifi; og í sjöttu bæninni finnst uppörvun til, að biðja gub um náð og styrk, til að standa á móti þeim freistingum, sem í þeim efnum kunna að mæta ofi.

III. Umhyggja fyrir vorri tímanlegri velferd.

§ 1. a) Þjer eigum að kappkosta, að efla vora velgengni, bæði með alúð og iðjusemi í vorri rjettu stjett og stöðu, og með forsjálegri sparsemi, ekki einungis sjálfum ofi til gagns, heldur og til að geta hjálpad öðrum, er við þurfa.

Post. gb. 20, 34., 35. Postulinn Páll segir til Efesusmanna: Þjer vitid sjálfir, að þessar hendur hafa unnid fyrir mínum naðsynjum og þeirra, sem með mjer voru. Í öllu sýndi eg yður, að ofi byrjar þannig að vinna, og hjálpa naudstöddum, og minnast orða drottins Jesú, þar hann sagdi: Sælla er að gefa en þiggja. 1. Tim. 6, 17., 18.

b) Í því, að stunda gagu vort, eigum vjer að varaft ólöglegan ávinning eða

ágirnd, og ekki sælfjast eptir audæfum, sem opt eru vanbrúfud til ofmetnadar og óhófs.

1. Tim. 6, 9., 10. Þeir, sem ríkir vilja verða, falla í freistni og snörur, og margs konar hjegómlegar og skadlegar girndir, er sökka mönnum nidur í tjón og glötun, því ágirndin er rót alls ills. Lúf. 12, 15.
1. Kor. 6, 10.

§ 2. a) Vjer eigum að stunda sóma vorn, og gjöra ofs far um, að vera í afhaldi hjá meðbræðrum vorum, og afla ofs trúnadartrausts þeirra, en þó ekki með ødru, en ráðvæðni og fóstgæfni í vorri rjettu stjett og stöðu.

Jil. 4, 8. Kærir brædur, hvað sem satt er og sómasamlegt, hvað rjettvíft er, hvað skirlíft er og ástisamlegt, hvað sem er gott affspurnar, hvað dyggdugt er, hvað lofsvert er, gefið gaum að því.

b) Þótt vjer höfum ødlaðt alla þá sæmd, sem vjer æska kunnum, megum vjer þó ekki falla til ofmetnadar eða drambsæmi,

heldur ætíð stunda frístílegt lítiltæti, því
 oss ber að gæta þess, að alla hluti höfum
 vjer af gudi þegid, og að oss yfir sjezt opt-
 lega, svo vjer þurfum fyrirgefningar við.

Gal. 5, 26. Sæfjumst ekki eptir hægóm-
 legri vegfemd, og hvorki áreitum nje of-
 undum hver annan. Róm. 12, 10.

1. Þjet. 5, 5. Verid skýddir lítiltæti;
 því gud móttendur dramblátum, en lítil-
 látum veitir hann náð. Matt. 23, 12.
 Orðskv. b. 29, 23.

§ 3. a) Vjer megum njóta ánægju í
 þessu lífi, af því að hagnúta oss rjettí-
 lega þá mörqu góðu hluti, sem gud
 hefur sínum sköpudu skæpnum til gagns og
 gleði gefid; líka höfum vjer mikla ánægju
 af vinnu vorri, þegar vjer tilhlýðilega
 og með glödværu finniðslagi vinnum hana.

Sálm. 31, 8. Gledja skal eg mig, drott-
 inn, og vera glödvær af þinni miskunsemi.
 Jil. 4, 4. Orðskv. b. 17, 22.

b) Í gleði vorri eigum vjer að taka

ofs vara fyrir öllu því, sem stríðir á móti góðri sidsfemi, edur því, sem gud hefur boddid í sínu orði, og ekki álita hana svo sem helzta tilgang vinnu vorrar, heldur eins og ávæxt hennar.

1. Kor. 7, 31. Þeir, sem njóta heimsins gæða, eiga að breyta eins og þeir, sem ekki hafa þeim að fagna.

§ 4. a) Þjer eigum að auðsýna ofs þolinmóða í mótlætinu, svo vjer hvorki orvæntum, nje látum til vor heyra vél eda harmatölur, heldur sjeum ánægdir með það, sem gud vill vera láta, í vísri von um, að hann muni ekki uppáleggja ofs þyngri byrði, en hann sjálfur vill gefa ofs frapta til að bera, og trúum stadsfastlega, að eptir hans tilætlun muni þetta andstreymi þjena ofs til gagns og góða.

Hebr. 10, 35., 36. Kastid ekki burt hugprýði yðar, sem mikil laun mun sðlast; því þjer þurfsd á stöðuglyнди að halda, svo að

Þjer berid úr býtum þau fyrirheitnu gædi, nær þjer hafid gjört guds vilja. Róm. 8, 18.

b) Þorar þjáningar geta opt með ýmðu móti verid sjálfum ofs ad kenna; en sá alvísí gud lætur ofs þær ad höndum bera, til þess vjer athugum vora bresti, betrum vorn lifnad, höldum voru sinni því meir frá hjegóma veraldarinnar, og lærum ad leita vorrar færustu gleði í því, ad leita hans med bæn og andaft.

Hebr. 12, 5., 6. Son minn, lítilsvirtu ekki hirtingu drottins, og láttu heldur ekki hugfallast, þó hann vandi um vid þig; því hvern, sem drottinn elskar, þann agar hann. Sál. 119, 7. Róm. 5, 3.—5.

§ 5. Þjer eigum ad fordast allt idjuleysi, sem kemur miklu illu til leidar, og taka ofs vara fyrir, ad vera ødrum til þyngsla; þar á mót eigum vjer med kostgæfilegri idni og ástundun, hver í sinni stjett, ad leita vorrar atvinnu, því gud hefur gefid ofs fraptana

til þess, að vjer skulum brúka þá, og efla með því vort eigid og annara gagn.

1. Tefs. 4, 11., 12. Vjer áminnum yður, færir brædur, að þjer leitid sæmdar í því, að lifa rósomeu lífi, og stunda yðar eigin idn, og vinna með höndum yðar, eins og eg hef bodid yður, svo að þjer breytid sóma- samlega við þá, sem ekki eru af söfnudin- um, og sjeud upp á engan komnir. 2. Tefs. 3, 11., 12. 1. Þjet. 4, 11.

C) Um skylduna við náungann.

Þjer eigum að elska vorn náunga eins sölftvalaust og sjálfa oss; þess vegna eigum vjer að breyta svo við hann, eins og vjer viljum að hann breyti við oss. Þar fyrir eigum vjer að bera umhyggju fyrir hans sálu, hans líf- ama, og hans tímanlegu velferd.

Matt. 7, 12. Jesús sagði: Allt, hvað þjer viljid að mennirnir gjæri yður, það eigid þjer líka þeim að gjæra; þetta er fjarni

lög málsins og spámannanna. 3. Mós. 6. 19, 18.

Merk: Sjerhver maður er vor náungi, og hefur sama rjett eins og bródir til færleika vors og þjenustufemi, hvort sem hann er innlendur eða útlendur, frislinn eða gyðingur, tyrki eða heidingi, vinur eða óvinur, æðri eða lægri stjettar, rikur eða fátækur, og þegar hann þarf hjálpar við af oss, þá eigum vjer að hjálpa honum af fremsta megni, án maungreinarálits. Luk. 10, 25.—37. Post. gb. 17, 26.

I. Umhyggja fyrir sálu náungans.

§ 1. Vjer eigum, svo mikilvægt sem oss er mögulegt, að greiða veg vors náunga til betra lífs í öðrum heimi, og þess vegna hjálpa honum með nyttsamlegri tilsjögn, góðum áminningum, færleiksfullum advörunum, og um fram allt með góðu eptirdæmi; því Kristur hefur endurleyft hann eins og oss, til þess að hann, eins og vjer, skyldi eignast eilífa sáluhjálp.

Jaf. 5, 19., 20. Bræður mínir, ef nokkur á medal yðar villist frá sannleikanum, en einhver snýr honum aptur, þá skal sá vita, að hver, sem snýr syndaranum frá villu hans vegar, mun frelsa sálu frá dauðanum, og hylja fjölda synða. 1. Tesf. 5, 14. Hebr. 10, 24.

§ 2. Vjer eigum að vara st, að kessja llyst náunga vors til þess, sem gott er; þess vegna megum vjer ekki gefa honum hneygli, með jyndsamlegum ordum edur ógudlegu framferdi, ekki heldur koma honum til þess, sem illt er, annadhvort með hótunum, tillokkunum, edur með røngum fortølum.

Lúk. 17, 1., 2. Jesús sagði við sína lærisveina: Ekki getur hjá því farid, að ekki komi hneygli; en vei þeim, er því veldur. Betra væri honum, að mylnusteinn væri hengdur um háls honum, og honum væri sökkt í sjávardjúp, en að hann hneygli einn af þessum smælingjum.

2. Tim. 3, 13. Vondir menn og sviðarar vesna meir og meir; þeir sviðja og verða sviðnir.

§ 3. a) Vjer eigum ekki að láta eigna okss til heiptarreidi móti vorum náunga, eða fá hatur til hans, og leitast við að hefna vor, þegar hann gjörir eitthvad á hluta vorn, svo vjer gjörum honum ekki hjartasörg, til kvalar á sálu edur lífama.

Ef. 3, 26., 27., 31. Ef þjer reidizt, þá syndgid ekki; látid ekki sólina undir ganga yfir yðar reidi. Gefid ekki djöflinum rúm; öll beiðfyrdi, heipt, reidi, hávadi og illyrdi sjeu fjarlæg yður, ásamt alls konar illmennsku.

1. Jóh. 3, 15. Sver sá, sem hatar bróður sinn, er manndrápari, en þjer vitid, að enginn manndrápari hefur eilíft líf. Jak. 1, 19., 20.

b) Það er frístileg skylda, að vjer með högværd um berum breyskleika vors náunga, þegar hann hefur gjört oss eitthvad

á móti, og að þjer fyrirgefum honum, eins og guð fyrirgefur sjálfum ös vegna Krists. Auk þessa eigum þjer, eins og ös er frekasti unnt, með vinsamlegum förtölum, að koma honum til, að sjá að sjer, svo að hann vari sig við, að halda áfram í syndunum.

Mark. 11, 25., 26. Jesús sagði: Fyrirgefið, ef þjer hafið nokkud á móti einhverjum, svo að yðar faðir, sem er á himnum, fyrirgefi yður líka yðar afbrot; en ef þjer fyrirgefið ekki, þá mun yðar faðir, sem er á himnum, ekki heldur fyrirgefa yðar afbrot.

Ról. 3, 12., 13. Svo skýrdist nú, eins og guðs útvaldir, heilagir og elskanlegir, hjartgróinni miskunsemi, góðvilja, audmýkt, hógværd, langlundargedi, umberid hver annan, og fyrirgefið hver öðrum, ef einhver yðar hefur færúmal öðrum á móti; eins og Kristur hefur fyrirgefið yður, svo skulud þjer og einnig gjöra.

§ 4. a) Þjer eigum hvorki að hata vera

óvini, sem annadhvort leynilega edur opinberlega vilja gjöra ofs skada, nje á nokkurn hátt hefna vor á þeim, svo vjer ekki gefum þeim tilefni til meiri vonzku, eda ljeum orjef í þeirra sálartjóni.

Róm. 12, 14., 17., 19. Blessid þá, sem offækja yður, blessid, en bølvid ekki; gjaldid engum illt fyrir illt; ef mögulegt er, þá hafid frid vid alla menn, svo mikid sem í yðar valdi stendur; hefnid yðar ekki sjálfir.

b) Þegar óvinir vorir sækjast eptir, ad skada vort líf, spilla vorri velferd, eda gjöra ofs vidskila vid vort góða mannorð, megum vjer verja ofs móti þeim med almennilegu rjettarfari, en vera þó ætid fúsir til, ad sættast vid þá, bidja fyrir þeim, og hjálpa þeim eptir megni, ef þeir þess vid þurfa, eins og gud hefur audhínt ofs náð Krists vegna, og fyrir hans sakir vill fyrirgefa sjálfum ofs.

Matt. 5, 25., 44. Jesús sagði: Vertu strax

viljugur til, að sætta þig við þinn mót-
stöðumann, meðan þú ert enn á vegi með
honum. Eg segi yður: Elskid óvini yðar,
blessid þá, sem yður bálva, gjörð þeim
gott, sem yður hata, og bidjid fyrir þeim,
sem yður gjöra skaða og ofsæfja yður, svo
að þjer sjeud börn fædur yðar, sem er á
himnum. v. 45.—48. Róm. 13, 3., 4.

Róm. 12, 20., 21. Ef óvin þinn hungrar,
þá gef honum að eta, ef hann þyrstir, þá
gef honum að drekka. Lát ekki hid vonda
yfirbuga þig, heldur sigra þú hid vonda
með góðu. Róm. 5, 8., 10.

§ 5. a) Þjer eigum ekki rjett á, að
fyrirdæma nokkurn mann, þó hann hafi
rangar meiningar, edur vegna þess hann
er ekki sömu trúarbragða sem vjer; heldur
eigum vjer, eins og sannfríftnir, að fela
vora frávilftu brædur guðs misfun
á hendur, og gledjast af þeirri von, að þeir
muni verða hluttfandi í Krísts endurlausn,
ef þeir hafa vandad framferdi sitt eptir þeirri

þekkingu, sem þeir hafa haft færi á að
eðlast.

Post. gb. 10, 34., 35. Eg reyni í sannleika,
að guð fer ekki í manngreinarálit, heldur
er hver sá, sem óttast hann og hegðar sjer
ráðvandlega, honum þófnanlegur, af hvada
þjóð sem hann er. Róm. 14, 4., 10., 13.

b) Þjer meguð ekki gruna þá, sem
ratad hafa í eymd og volædi, um, að
þeir hafi drýgt einhveru sjerlegan glæp, því
guð úthlutar, eptir þinni alvitru ráðstöfun, sorg
og gleði hverjum, sem hann vill, ekki til að
hegna þeim, heldur øðrum til viddvörunar.

Lúk. 13, 2., 3. Jesús sagði: Galdid þjer,
að þessir Galílear — sem Pilatus hafði látið
aflisa — hafi verid syndugri en allir aðrir
Galílear, þó þeir hafi orðid fyrir þessu?
nei, segi eg yður, heldur, ef þjer tafid ekki
sinnastípti, munud þjer allir eins fyrirfar-
ast. Jóh. 9, 1.—3.

II. Umhyggja fyrir lífama náungans.

§ 1. Vjer meguð ekki leggja hendur á náunga vorn, hvorki til að firra hann lífi, nje gjöra heilsu hans og limum skada, því með því sviptum vjer hann þeirri bestu gjöf, sem guð hefur gefið honum í þessu lífi, og er slíkt ranglæti svo andstyggilegt í guðs augliti, að hann vill því verði hegnt einnig hjer í heimi, eptir yfirvaldsins tilhlutun.

2. Mós. b. 20, 13. Þú skalt ekki mann vega. Gal. 5, 20., 21.

1. Mós. b. 9, 6. Sver sem út hellir blóði nokkurs manns, hans blóð skal af øðrum manni út hellt verða, því guð gjörði manninn eptir sinni mynd. Róm. 13, 3., 4.

§ 2. Vjer meguð ekki leggja meira erfíði á náunga vorn, en hann getur af fastað, svo vjer ekki veifjum hans frapta; ekki heldur meguð vjer gjöra honum hjartasorg, sem kynni að verða hættuleg fyrir líf hans eða heilbrigði.

Tit. 3, 2. Aminntu þá um, að illmæla engum, og vera ekki þrætugjarnir, heldur tilhlíðrunarsamir, og auðsýna alls konar hógværd við alla menn.

§ 3. Vjer eigum að vara náungann við því, sem honum er skadlegt, en ráða honum til þess, sem honum er hollast, svo hann ekki með óframsýni styttri líf sitt; þar að auki eigum vjer að hjálpa honum eptir megni, og engan veginn synja honum um vora líðveizlu, þegar naúðsyn krefur.

Jil. 2, 4. Sjá hver yðar gæti ekki einungis að sínu gagni, heldur og annara. Orðskv. b. 12, 15.

Merkt: Skylda vor í tilliti til náungans lífs og lífama er í stuttu máli útlíftud í fimmta bodordi fræðanna.

III. Umhyggja fyrir tímanlegri velferd náungans.

§ 1. a) Vjer megum ekki með neinu gefa tilefni til, að náungi vor misfi

noðkud af eignum sínum edur fjármunum, sem guð hefur gefid honum, til að efla með hans velferð; heldur eignum vjer að bera umhyggju fyrir, að hann haldi öllu sínu óþertu.

2. Mós. b. 20, 17. Drottinn sagði: Þú átt ekki að girnast hús náunga þíns.

b) Enginn má stela frá sínum náunga, edur leynilega gjöra hann viðskila við neitt af því, sem hann á, móti vilja hans og vitund.

2. Mós. b. 20, 15. Drottinn sagði: Þú átt ekki að stela.

c) Enginn má ræna edur taka með ofrífi frá sínum náunga, það sem honum til heyrir.

1. Ror. 6, 10. Þjófur og ræningjar munu ekki fá guðs ríki.

d) Enginn má svíflja sinn náunga, nje draga undir sig noðkud af því, sem honum til heyrir, með undirhyggju og vjelum, svo sem með rangri vog eda mæli, ónótum varningi, ofri, edur ødrum þvísíkum þvísíkum og þrettvísí.

1. Des. 4, 6. Enginn svíki edur áfælist bróður sinn í viðskiptum, því drottinn er hegnari alls þvilífs. Orðskv. b. 11, 1.

e) Enginn má lofka fólk eda fje med óleyfilegum hætti frá sínum náunga honum til skada, hvorki med hótunum nje vjelum.

2. Mós. b. 20, 17. Drottinn sagði: Þú átt ekki ad girnast þíns náunga eftakvinnu, ellegar hans þjón, ellegar hans þjónustuvinnu, ellegar hans upa, ellegar asna, ellegar nokkud af því, sem heyrir þínum náunga til.

§ 2. a) Vjer eigum ad láta náunga vorn njóta rjettar í øllum hlutum, og engan veginn gjöra honum órjett, hvort sem hann er ríkur eda fátækur, ædri eda lægri stjettar, þar ed bæði gudsord og skynsemi vor banna osð, ad gjöra það ødrum, sem vjer ekki viljum ad þeir gjøri osð.

Matt. 5, 20. Jesús sagði: Nema yðar rjettlæti taki mikið fram skriptlærðra og

Faríseanna, munud þjer ekki koma í himna-
ríki. Matt. 7, 12. Es. 1, 17.

b) Hver sem á yfir ødrum ad
bjóða, má ekki beita valdi sínu, til ad kúga
eda skada þá, miklu heldur á hann ad verja
þvi þeim til hjálpar og aðstodar.

Orðskv. b. 14, 31. Hver, sem leggst á lít-
ilmagnann, sá óvirðir þann, sem skapadi
hann; en sá heidrar skaparann, sem mist-
unar sig yfir fátækan.

c) Þjer megum engan beginn halda inni
tilhlýðilegum launum þeirra, sem erf-
ida fyrir oss, heldur eigum vjer ad gefa
þeim í rjettan tíma það þeim ber.

Jaf. 5, 4. Sjáid, launin, sem þjer hafid
dregid af verkamönnunum, sem hafa flegid
lond yðar, hrópa, og Svein Fornskeru-
mannanna eru komin til eyrna drottins
allsherjar.

d) Þjer eigum ad bæta náunga vorum
ad fullu, ef vjer á nokkurn hátt höfum á-
sælt hann eda gjort honum skada.

1. Sam. 12, 3. Spámadurinn Samúel gefk fram fyrir fólkid og sagði: Hjer em eg, vitnid nú á móti mjer fyrir drottni og hans smurda: hef eg tekid frá nokkrum manni hans ufa eda asna? hef eg sýnt nokkrum manni ofríki eda órjett? eda hef eg þegid mútu, og látid þannig blinda mín augu? Sje svo, skal eg skila því aptur. Lúk. 19, 8. Esek. 33, 15.

e) Vjer eigum ekki að sfunða náunga vorn af þeim gædum, sem guds forsjón hefur látid honum blotnast, heldur gledjast af hans velgengni.

Jak. 3, 16. Hvar sem sfund og deilur eru, þar er sundurþykkja og öll ill háttsemi.

f) Vjer megum ekki ljúga að vorum náunga, edur innbyrsla honum ójannindi, sem gætu komid honum sjálfum eda ødrum í ýmisleg vandrædi.

Ef. 4, 25. Af leggid lygar, en talid sannleika hver vid sinn náunga, því vjer erum hver annars limur.

§ 3. a) Þjer megu engan veginn
 sferða gott mannord náunga vors,
 heldur eigum þjer þar á mót, að því leyti
 sem í voru valdi stendur, með öllum leyfi-
 legum hætti stúla til, að hann nái
 allri þeirri virðingu, sem hann á skilið;
 því gott mannord er mikilvert í þessu lífi,
 og öldungis ómissandi, ef os á vel að
 ganga í vorri stjett og stöðu, og öðru því
 os við kemur.

Róm. 13, 7. Gjaldid því öllum það, sem
 gjalda ber, þeim heidur, sem heidur heyrir.
 1. Þjet. 2, 17.

b) Þjer megu ekki rógbera náunga
 vorn, edur ljóstra óhródri upp um
 hann, og þannig sferða hans virðingu.

Jaf. 4, 11. Talid ekki illa hver um ann-
 an, brædur mínir; því hver, sem talar illa
 um bróður sinn og álasar honum, sá tal-
 ar illa um lögmalid og álasar því.

c) Þjer megu ekki dæma illa um ná-

unga vörn, meðan hann ekki lætur sitt vonða hjartalag í ljósi með opinberum illverkum.

Matt. 7, 1.—3. Jesús sagði: Dæmdu ekki hart um aðra, svo þér verður ekki hart dæmtur; því líkur dómur, og þér fellir yfir öðrum, mun yfir yður felldur verða, og eins og þér mældir öðrum, munu þeir aptur mæla yður. En því sjer þú slísina í þíns bróður auga, en að bjálkanum, sem er í sjálfs þíns auga, gætir þú ekki?

d) Þér megum ekki sjúna náunga vorum fyrirleitningu, hvorki í orðum né viðmóti, hverju lítilmótlegur sem hann er edur auðvirdilegur.

Matt. 18, 10. Jesús sagði: Sjáid til, að þér ekki forsmáid neinn af þessum smælingjum. Orðskv. b. 14, 21.

e) Þér megum ekki bera út bresti vörð náunga, heldur eigum þér miklu fremur að þegja yfir þeim, og heldur afsaka hann en áfella, þegar hann er lastadur af öðrum.

1. Þjet. 4. 8. Um fram alla hluti, hafid

stødugan færleika innbyrdis; því færleifurinn hylur margar syndir. Orðskv. b. 10, 12.

§ 4. a) Þegar náungi vor er nauðstaddur, eigum vjer að láta ofis vera annat um, að hjálpa honum, og gjöra allt, sem ofis er mögulegt, til að gjöra hans mædu ljettari og af stýra óforum hans, þar ed ofis má til hugar koma, að enginn veit, nema sama neyd funni ofis lífa að höndum bera, og vjer þá gjarnan vildum, að adrir hjálpudu ofis.

Hebr. 13, 16. Gleymid ekki að gjöra gott og vera greidvifnir, því slíkar fórnir eru gudi velþófnanlegar.

b) Sjærhver fristinn maður á, eptir Krists dæmi og hans vegna, að hjálpa þeim, sem eru sannarlega nauðstaddir, og annadhvort vegna heilsubrests edur elli ekki geta sjálfir leitad sjæ atvinnu, eda þeim, sem med allri sinni atorku ekki geta

unnid nægilega fyrir sjer og sínum, éda þeim, sem á ómaga=aldri eru munadarlausir.

Matt. 25, 35.—40. A dómsdegi mun Jesús opinberlega segja þeim gudhræddu til hrófs og hugbreyttingar: Sungradur var eg, og þjer gáfud mjer ad eta; þyrstur var eg, og þjer gáfud mjer ad drekka; gestur var eg, og þjer hýstud mig; nafinn var eg, og þjer flæddud mig; sjúkur var eg, og þjer vitjudud mín; í fangelsi var eg, og þjer komud til mín. Þad, sem þjer gjordud einum af þessum mínum minnstu brædrum, þad gjordud þjer mjer. Es. 58, 7. Dröskv. b. 19, 17. Róm. 12, 13., 15.

c) Iðjulausir húsgangsmenn og betlarar, sem hafa frapta til, ad leita sjer atvinnu með leyfilegum hætti, en nenna því ekki, eiga ekki ad fá vilmusu, heldur á ad þrýsta þeim til almennilegrar vinnu.

2. Tes. 3, 10.—12. Vjer sögdum yður svo fyrir, ad fá, sem ekki vill vinna, ætti ekki heldur mat ad fá; en vjer höfum frjett,

ad nokkrir medal yðar list óreglulega, sem ekkert vinna, heldur eru idjulausir. Þum-
bodi drottins vors Jesú Krists bjóðum
vjer slíkum mönnum og áminnum þá, ad
þeir sjeu fyrir við vinnu sína, og hafi
sjálfir ofan af fyrir sjer.

d) Vjer eigum án yfirdrepiskapar ad sam-
hyggjast vorum náunga, hughrensta
og upprva hann, og lidsinna hon-
um med hinni mestu þjenustusemi.

1. Lesð. 5, 14. Suggid ístodulitla, ad-
stodid veika, og hafid umburðarlyndi við
alla. Róm. 12, 15.

e) Ef vor náungi verður sundur-
þykktur við adra, eigum vjer ad leggja allt
kapp á, ad sætta þá, og þannig af stýra
þeim skada, sem annars hefði má ske af
því hlöxt.

Matt. 5, 9. Jesús sagði: Sælir eru þeir,
sem fridinn semja; því þeir munu guds
börn kalladir verða. Orðskv. b. 12, 10.

Merk: Vor skylda í tilliti til góðs mann-

ords og fjármuna vors náunga er í stuttu máli útlíftud í sjöunda, áttunda, níunda og tíunda bodordi fræðanna.

D) Um skylduna í sjerhverri stjett.

Auf þeirrar almennu skyldu, sem á mönnunum liggur, að því leyti sem þeir eru menn, eru líka til fleiri sjerlegar skyldur, sem þeim eru á herdar lagðar, hverjum út af fyrir sig, eptir þeirri stjett og stöðu, sem gud hefur þá í sett.

1. Þjet. 4, 11. Sá, sem hefur þjónustu á hendi, gæti hennar eptir þeirri orku, sem gud gefur honum, svo að í öllum hlutum verði gud vegsamadur fyrir Jesúm Krist.

I. Madur og Fona (eða hjón).

§ 1. Eptir guds bði á einn madur að lifa í hjónabandi með einni fónu; eiga þau að hafa hreinan færleika hvort til annars, bera jafnan umhyggju hvort fyrir annars tímanlegri og eilífri velferd,

bidja hvort fyrir öðru, og lifa í ævarandi einingu, uns daudinn að skilur þau.

Matt. 19, 4.—6. Jesús sagði: Hafid þjer ekki lesid, að sá, sem í upphafi skapaði manninn, hann stóð einn mann og eina konu, og sagði: Fyrir þessa sök skal madurinn yfirgefa födur og móður, og vera hjá eigin konu sinni, og þau skulu bæði verða eins og einn madur. Það, sem guð hefur samtengt, má madurinn ekki sundur skilja.

§ 2. Madurinn á einfanlega að elska konu sína eins og sjálfan sig, virða hana, vera henni trúur, sjá fyrir hennar atvinnu, ráða henni heilt, og umbera bresti hennar með færleika.

Ef. 5, 28. Menirnir eiga að elska sínar eigin konur eins og sinn eigin lífama; sá, sem elskar eigin konu sína, elskar sjálfan sig.

1. Þjet. 3, 7. Þjer menn, búid með skyndi saman við konur yðar svo sem veikari skepnur, og auðsýnid þeim virðingu sem þeim, sem eru samarfar yðar í náðargjöf eilífs lífs.

Hebr. 13, 4. Hjúskapurinn á heidarlegur haldinn vera hjá øllum, og hjónasængin óflekkuð; því frillulífismönnum og hórforlum mun guð hegna.

§ 3. Konan á sjer í lagi að elska mann sinn með innilegri velvild, vera honum trú og hlýðin af kærleika, stjórna innan húss með kostgæfni og forsjálmi, og auk þess vera honum ráðholl og eptirlát.

Ef. 5, 22., 23. Þjer konur, verid mönnum ydar undirgefna eins og drottni; því madurinn er konunnar höfud, eins og Kristur er sasnadarins höfud.

Tit. 2, 4., 5. Postulinn Páll vill láta kenna ungum konum, að elska menn sína og börn, og að vera skírlífar, síðsamar, umsjónarsamar, góðlyndar, og bændum sínum undirgefna, svo guðsord verði ekki fyrir lasti.

II. Foreldrar og börn.

§ 1. a) Foreldrarnir eiga að upp ala börn sín til guðhræðslu, svo þau

læri frá barnæfku að þekkja og elska gud, og bera lotningu fyrir honum, líka að varast syndir og lesti, því þeir eru gudi andstyggilegir, en stunda dyggdir og mannfosti, því þeir þófnast gudi; einsk eiga börnin að venjast á, að setja sína von og traust einungis til guds náðar og miskunfemi vegna Jesú Krists.

Ef. 6, 4. Þjer fedur, reitid ekki börn yð-
ar til reidi, heldur alid þau upp með aga
og umvöndun eptir drottins bodum.

b) Það heyrir líka til góðs uppeldis, að börnin venjist á idni, sparssemi, þríf-
ad, audsveipni, og til að fylgja
sannleifanum án yfirdrepstapar. For-
eldrarnir eiga að ganga undan þeim með
góðum eptirdæmum, og aldrei láta hjá líða
naudsýnlega hirtingu, þegar þau ekki vilja
hlýða þeirra áminningum.

Orðskv. b. 13, 24. Gver, sem hefur ást

á barni sínu, agar það snemma. 1. Sam. 3, 10.—14.; 4, 12.—22.

§ 2. Börnin eiga að heidra og elska foreldra sína, og hlýða þeim í öllu góðu, þakka þeim og þjóna, og vera þeim til gleði með góðu og síðsamlegu framferdi.

2. Mós. b. 20, 12. Drottinn sagði: Zeidra fœdur þinn og módur þína, svo þú lifir lengi í landinu.

Æf. 6, 1.—3. Þjer börn, verid hlýdin yðar foreldrum drottins vegna, því það er rjett. Zeidra fœdur þinn og módur; það er hid fyrsta bodord, sem fyrirheiti er lagt við: svo þjer vegni vel, og þú megir lifa í landinu. 2. Sam. 18, 6.—18. Orðskv. b. 23, 22., 25.

III. Húsbandur og hjú.

§ 1. a) Húsbandur og matmædur eiga að bera umhyggju fyrir velferd hjúna sína, og helst með góðu halda þeim til, að vera auðsveipin, sem og idin og reglusæst í því, sem þau eiga að gjöra.

Þau skulu einnig gefa þeim tilhlýðileg fót, fædi og laun, og ekki gleyma, að ala önn fyrir þeirra uppfæðingu og betrun til sálhjálp, og líka veita þeim hjúfrun, einkum þá þau eru, veif eda gömul.

Rol. 4, 1. Þjer húsbændur, veitid þjónum ydar það, sem rjett er og sanngjarnlegt, og vitid, að þjer einnig hafid herra á himnum.

b) Svorki má húsbóndi nje húsmódir breyta illa við hjú sín með illhyrdum, edur annari óleyfilegri eda óstíflisfullri aðferð; ekki heldur mega þau rengja þau með óvidurkvæmilegri tortryggni, eda herða að þeim um megn fram, heldur eiga þau að umbera þeirra breysfleifa með þolinmæði.

Ef. 6, 9. Þjer húsbændur, hättid hótunum, og vitid, að ydar herra er líka á himnum, og að hann gjörir sjer engan mannamun.

§ 2. Hjúin eiga aptur á móti að heidra og elska sína húsbændur og matmædur, vera þeim hlýðin og trú, og gjöra verk

sitt með idni og ástundun, án svífa edur möglunar, eins og sjálfur guð sjái upp á það.

Ltt. 2, 9., 10. Aminn þjónana, að þeir sjeu húsbændum sínum hlýðnir, og gjæri hvað þeim gefþekkt er í öllum hlutum, sjeu ekki svörulir nje sjerplægnir, heldur sýni þeim algjörða trúmennsku, svo að þeir prýði lærdóm guðs vors endurlausnara í öllum greinum. Ef. 5, 6.—8.

IV. Rfírvöld og undirgefñir.

§ 1. a) Ofírvvaldid hefur, eptir guðsordi, rjett til, að heimta hlýðni í öllu því, sem midar til almenningsheilla, og ekki stríðir móti guðs bodi.

Róm. 13, 1., 2. Hver maður sje valdstjórninni hlýðinn; því engin valdstjórn er til nema frá gudi, og sú valdstjórn, sem til er, er sett af gudi, svo að hver sá, sem veitir valdstjórninni mótsöðu, hann veitir guðs tilskipun mótsöðu, en þeir, sem veita mótsöðu, munu yfir sig leida dómsáfelli.

Post. gb. 5, 29. Þegar höfðingjar Gyðinganna fröfdust hlýdni í því, sem var á móti góðri samvígfu, svorudu þeir Þjetur og Jóhannes: Framar ber að hlýða gudi en mönnum.

b) Það er skylda yfirvaldsins eftir guds hodi, að vaka yfir þegnanna velferd, tryggja hana með góðum lögum, einnig að vernda þá góðu, en hegna þeim vondu, og láta hverjann ná rjetti sínum án manngreinarálits.

Róm. 13, 3., 4. Valdstjórnin er ekki góðum verkum, heldur vondum til skelfingar. Viljir þú ekki vera hræddur við valdstjórnina, þá gjör það, sem gott er, og muntu umbun af henni fá; því hún er þjón guds þjer til góðs; en ef þú gjörir illt, þá máttu vera hræddur, því hún ber ekki sverdid til einfis, þar ed hún er guds þjón, til að hegna þeim, sem illa breyta. 5. Mós. 6. 1, 16., 17. Orðskv. 6. 22, 22., 23.

§ 2. Þeir undirgefnu eiga vegna guds að hlýða yfirvöldunum og þeirra

tilskipunum, lífa gjalda svifalaust skyldur sínar og skatta, sem útheimtast til sameiginlegra nota, eda landsins varnar og nauðsynja; þeir eiga einnig að heidra yfirvöldin, vera þeim hollir og auðsveipir, og bjóða fyrir þeim.

Róm. 13, 5.—7. Það er nauðsynlegt, að hlýða valdstjórninni, ekki einungis vegna hegningarinnar, heldur og vegna samvirkunnar. Þess vegna gjaldir þjer og skatt; því þeir eru guds þjónar, sem við þá þjónustu eru sífelltlega bundnir. Gjaldid því öllum það, sem gjalda ber, þeim skatt, sem skattur ber, þeim toll, sem tollur ber, þeim ótta, sem ótti ber, þeim virðingu, sem virðing ber.

1. Þjet. 2, 13., 14. Verid undirgefnið sjerhverju rjettu yfirvaldi vegna drottins, hvort heldur það er Konungurinn, sem hinn æðsti, eda það eru landshöfðingjarnir, svo sem þeir, er af honum eru sendir illgjörðamönnum til hegningar, en þeim til umbunar, sem gjöra gott. 1. Tim. 2, 1., 2.

V. Kennendur og tilheyrendur.

§ 1. a) Kennendurnir eiga að boda guðs orð án yfirdrepiskapar með mestu alúð, og áminna og advara án manngreinarálits; þeir eiga einnig að láta sjer innilega vera umhugad um, að börnunum sje svo skilmerkilega kennt, að þau hafi gagn af því; líka eiga þeir að leitast alvarlega við, að esla framsér tilheyranda sinna í sonnum guðs ótta, til eilífrar sáluhjálpar.

Tit. 1, 9. Sá, sem er biskup (kennimadur eða umsjónarmadur), á að halda fast við þann áreiðanlega lærdóm, svo hann bæði sje fær um, að fræða í þeim heilsusamlega lærdómi, og sannfæra þá, er á móti mæla. 1. Þjet. 5, 2., 3..

b) Kennendurnir eiga að ganga á undan sínum tilheyrendum með góðu eptirdæmi í lífuadi og umgengni, vera blíðir og lítillátir, bidja fyrir þeim, og þrýða þenninguna með óadfinnanlegu framferdi.

1. Tim. 3, 2., 3. Sá, sem er biskup, fennimadur og umsjónarmadur, á að vera ólastanlegur, einnar konu eiginmadur, árvafur, hófsamur, síðprúður, gestrisinn vel fallinn til að fenna øðrum, enginn drykkjumadur, ekki ofstopamadur, ekki sólginn í ófæmilegan ávinning, heldur gæfur, ekki þrætugjarn, ekki fjegjarn.

§ 2. Barna=uppfærðendurnir eiga að innþrenta í hjörtu unglinga þeirra, sem þeim eru á hendur faldir, lotuingu fyrir gudi og Krísti, og elsku til þeirra, út leggja fyrir þeim það, sem þeir eiga að læra, og halda þeim til ástundunar, hæversku og góðra síða; því að í æðfunni á að leggja grundvöllinn til gæfu og velgengni mannsins um tíma og eilífd.

Orðskv. b. 22, 6. Sýndu hinum unga þann veg, sem hann á að ganga áfram til dyggða og ráðvendni, og þegar hann eldist, mun hann ekki af honum víkja.

§ 3. Tilheyrendurnir eiga að sjóna löngun eftir gudsorði, og trúlega fylgja sinna kennanda áminningum, sem á því eru byggðar; einnig veita þeim alla virðingu, elska þá, og gjalda góðfúslega það, sem þeir eiga að hafa til síns sæmlegrar uppeldis.

Hebr. 13, 17. Glyðid yðar kennifedrum, og látid að ordum þeirra, því þeir vaka yfir sálum yðar, svo sem þeir, er reikning eiga að standa, svo þeir geti gjört það með gleði, en ekki með andvörpun, því þjer hafid ekki gott af því.

Gal. 6, 6. Sá, sem frædist í ordinu, veiti þeim alls konar gæði, er hann upprædir. 1. Tes. 5, 12., 13.

Merk: Innbyrðis-skyldur foreldra og barna, húsbænda og hjúa, einnig yfirvalds og undirgef-inna, eru í stuttu máli útskýrðar í fjórða bodordi fræðanna, og í hústøflunni, hvar líta er talad um skyldur kennanda og tilheyrandar. Í sjötta bodordinu og í hústøflunni er greinilega talad um skylduna í hjónabandinu.

Sjöundi Kapítuli.

Um þau meðöl, sem styrkja trúna og esla
gudhræðsluna.

I. Gudsord.

§ 1. Gud hefur látid kenna oðs í sínu ordi um allt sitt ráð og sinn vilja oðs til frelsunar og betrunar; en þetta hans ord er bædi að finna í gamla og nýja testamentinu.

Hebr. 1, 1. Eptir að gud fordum opt-sinnis og með mörqu móti hafði látid spámennina tala til forfedranna, þá hefur hann á þessum síðustu tímum látid soninn tala til vor.

Jöh. 17, 8. Jesús sagði í bæninni til síns himnesta föður: Þau ord, er þú gaffst mjer, hef eg gefid þeim; þeir hafa tekid við þeim, og þeir vita með sannni, að eg em kominn frá þjer, og trúá því, að þú hafir sent mig. Merk: a) Jesús hafði lofad sínum lærisveinum, að senda þeim heilagan anda,

sem stýlbi fræða þá um alla hluti, og minna þá á allt það, sem hann hafði kennt þeim. Jóh. 14, 26. Þetta stedi líka á hinum fyrsta hvítasunnudegi eptir hans himnaför, þegar þeir allir, uppfylltir af heilögum anda, tóku til að tala annarlegum tungum, eptir því sem andinn blæs þeim í brjóst. Post. gb. 2, 4.

- b) Vjer þurfum ekki neins fónar nýrrar opinberunar við, til að fræðast að nýju um guds ráð og vilja; því það gudsord, sem vjer höfum, inniheldur allt það, sem vjer í því tilliti við þurfum. Post. gb. 20, 20., 21.
- c) Þótt einhver nú segdi, að hann hefði fengið einhverja nýja gudlega opinberun, ættum vjer samt engan veginn að trúa honum, þar ed gud hefur hvergi lofað, að senda nýja spámenn til mannfynsins upp-lysingar. Gal. 1, 8., 9.

§ 2. Það er vor skylda, að rannsaka kostgæfilega gudsord, til að læra þar af, hvað vjer eigum að varaast, og hvers vjer eigum að gæta, því annars mun gud krefja oss til reifningskapar fyrir vora

vanfönnáttu, og þar af leidandi böðordabrot.

Sálm. 119, 9.—11. David spyr: Svernig getur æðumadurinn gengid sinn veg óstraffanlega? En hann svarar sjer sjálfur: Med því að breyta eptir þínum ordum, drottinn. — Eg geymdi þitt ord í mínu hjarta, svo eg syndgadi ekki á móti þjer.

Merkt: Þegar vjer höfum tómstundir frá vinnu vorri, væri gott, að vjer læsum daglega nokkra stund í ritningunni. En á sunnudögum og öðrum þelgum flinnur sá krístinur madur, sem elskar gudsord, hæglega tækifæri til, að lesa það, og er það ætíð betra, að byggja trú sína á eigin rannsókn, eins og þeir í Berróa fordum gjördu (Post. gb. 17, 11.), en að láta sjer einungis nægja kennandanna sögusögn.

§ 3. a) Í gudsordi koma fyrir mörkdæmi upp á dyggdir og lesti, sem vjer eigum að taka ofs til íhugunar, þar þau eru eptir guds vilja upp skrifud ofs til eptirdæmis og viðværunar.

Jak. 5, 10. Takid spámennina, sem tal-
ad hafa í drottins umbodi, til eptirdæmis
upp á ad líða illt með þolinmædi. Hebr.
6, 12. 1. Kor. 4, 16.

2. Pjet. 2, 6. Drottinn brenndi borgirnar
Sódóma og Gómorra til øsku, dæmdi þær
til eydileggingar, og setti þær til víðvörðun-
ar þeim, sem eptir á mundu lifa ógudlega.

b) Einfanlega eigum vjer ad gefa
gætur ad Jesú Krísts, vors endurlausn-
ara, heilaga líferni, og ætíð hafa hans
dæmi fyrir augunum ad breyta eptir.

Matt. 11, 29. Jesús sagði: Lærid af mjer,
því eg em hógvær og af hjarta lítillátur.

1. Pjet. 2, 21. Krístur hefur einnig lidid
fyrir yður, og yður eptirdæmi eptir látid,
til þess þjer skyldud feta í hans fótspor.

Merk: Jesús Krístur getur ekki verid ofs
til eptirdæmis ad því leyti, sem hann er
guds sonur, kominn í heiminn til ad endur-
leysa syndarana, og með fraptaverkum stadfesta,
ad hann væri af gudi sendur, nje ad því leyti,
sem hann gaf sig sjálfur í dauðann sem fríd-

Þægingarfoðrn fyrir allar veralðarinnar syndir; en vjer eigum að kappkosta, að lifjast honum í öllum þeim dyggðum, sem eiga við vort hæfi, og ekki eru mannlegum fræptum of varnar.

§ 4. a) Ald hafa gudsord kostgæfiselega um hönd, heyrja það með andakt, og hafa vilja á, að læra það, er hið rjetta meðal fyrir sannkriftinn mann, til að geta farid æ meir og meir dagvarandi og ordid iðadfastur í dyggð og gudhræðslu, með samverkandi heilags anda náð.

2. Tim. 3, 16., 17. Öll ritningin er innblásin af gudi, og nytsamleg til lærðóms, til sannfæringar, til leidrjettingar, til uppfræðingar í ráðvændni, svo að gudsmadur sje algjör, og til alls góðs verks hæfilegur.

b) Skynsemi vor andgæft allt af meir og meir að þekkingu af gudsordi, ofs til andlegar og frjófsamrar menntunar.

2. Tim. 3, 15. Þú kannt heilaga ritningu, sem getur uppfrætt þig til sálubjálpar með.

trúarlærdóminum um Jesúm Krist. Jóh. 5, 39. Salm. 119, 104., 105.

c) Vilji vor á fræptuglega að hneigjast af þeim mörgu og dýrmætu áminningum og aðvörunum, sem eru í gudsordi, til að forðast illt, en stunda það, sem gott er; lífa á hann að uppvæst, til að gjöra með allri alúd, það sem ós býrjar.

Lúk. 8, 15. Jesús sagði: Þeir, sem orðid heyrja, og geyma það í góðu og síðsömu hjarta, bera ávæxt með stöðuglyndi. 8, 21.

d) Hvernig sem ástætt er fyrir ós, getum við fundid huggun og rósemi af gudsordi, sem inniheldur gæzkuríkuðu lofordum guds náð og bletsun Krists vegna.

Jóh. 17, 13. Jesús sagði í bæninni til síns hinnefta fædur: Þetta tala eg í heiminum, svo að mínir lærisveinar hafi af mér fullan fegnud með sjálfum sér. Salm. 19, 9.; 119, 24., 92.

Merki: Um rjetta brúkun gudsorda er í stuttu máli talad í fyrstu bæninni í fræðunum.

II. Arvefni og bæn.

§ 1. Þjer eigum gaumgæfilega að vaka yfir hugrenningum vorum og girndum, þar vort edli er breyskt, en freistingarnar eru margar, svo engin heimuleg löngun til ills geti að övrum fengid yfirhönd hjá oss; lífa eigum þjer idulega og nákvæmlega að halda reifning við sjálfa oss um vorn lifnad og framferdi.

Matt. 26, 41. Jesús sagði: Vakid og bidjid, svo þjer fallid ekki í freistni; andinn er að sönnu reidubúinn, en holdid er veikt.

2. Kor. 13, 5. Kannsakid yður sjálfa, hvort þjer erud sanntrúadir; reynid yður sjálfa.

§ 2. a) Gud vill, að þjer ískulum idulega bidja, og er það sjálfum oss til gagns; því ekki þursum þjer að minna hann á neitt með vorri bæn, þar ed hann veit fyrir fram, bæði hvers þjer við þursum, og lífa, hvernin best verði ráðin bót á því.

Luk. 18, 1. Jesús sagði: Þjer eigid jafn-
12*

an að bidja og ekki að þreystast. Matt. 7, 7. 1. Tes. 5, 17.

b) Bænin á að vera öfs meðal, bæði til að styrkja vora elsku og traust á gudi, og til að snúa vorum huga frá hjegóma veraldarinnar; bænin gefur öfs undir eins frapta, til að standa á móti freistingunum, og til að bera vorar þjáningar með þolinmæði.

Jil. 4, 6., 7. Verid ekki hugsjúk, heldur láttid í öllum hlutum bænin yðar með þakflæti föma fyrir gud í beidni og áfalli; þá mun fridur guds, sem yfirgengur allan skilning, halda hjörtum yðar og hugsunum stöðuglega við Jesúm Krist.

Merk: Gud hefur ekki til tekid, hvað opt hver fristinn maður á að bidja; en ef hann elskar gud einlæglega, verður það ætíð hans innilegasta gleði, að út hella hjarta sínu fyrir gudi með vonarfullri bæn, hve nær og hvar helst sem honum gefst færi á. Bæði kvöld og morgna hefum vjer tíma og tækisfæri til þess, líka optar á daginn mitt í vinnu vorri.

§ 3. a) Þjer meguum bidja gud um allt það góða, sem hann hefur í sínu orði lofad að gefa oss, og sem er bæði jálu og líkama nauðsynlegt; en af jandneskum hlutum eigum vjer sjer í lagi að bidja hann um góða heilsu og daglegt braud, heidur í vorri stöðu, frid við vorn náunga, og bleisun í vorri löglegri stjett.

Orðsöv. b. 30, 8. Agúr bad: Gef mjer hvorki fátækt nje andæfi, en láttu mig hafa mitt affkamtað uppeldi.

Matt. 7, 7. Jesús sagdi: Bidjid, og mun yður gefast; leitid, og munud þjer finna; knýid á, og mun fyrir yður upp lofid verða.

b) Sjer í lagi eigum vjer að bidja gud um þau andlegu gædi, sem til hejra vorri jáluhjálpi; það er: um fyrirgefningu syndanna, styrk í trúnni og voninni, vit og frapta til að breyta eptir hans vilja, megu til að standa á móti öllum syndsamlegum

tilteygingum, um góða samvígðu og sál-
hjálplegan viðskilnad.

Lúk. 11, 13. Jesús sagði: Ef þjer, sem
vondir erud, erud vanir að gefa börnum
yðar góðar gáfur, hversu miklu fremur
mun þá fadirinn á himnum gefa þeim
heilagan anda, sem hann þar um biðja.
Róm. 1, 9.—11. .

Merkt: a) Þegar Jesús lærifveinar beiddu
hann, að fenna sjer að biðja, sagði hann:
Þegar þjer biðjid, þá segid: Fadir vor,
þú sem ert á himnum, helgist þitt nafn; til
komi þitt ríki; verði þinn vilji, svo á jörðu,
sem á himni; gef oss í dag vort daglegt braud;
og fyrirgef oss vorar skuldir, svo sem vjer og
fyrirgefum vorum skuldunautum; og leid oss
ekki í freistni, heldur frelsa oss frá illu; því
að þitt er ríkið, mátturinn og dýrdin að ei-
lifu, amen.

b) Drottinleg bæn, Fadir vor, inniheldur
í stuttu máli allt það, sem sjerhver Krist-
inn maður ætíð á að biðja um og af-
biðja, bæði í tilliti til sinnar andlegu og líf-

amlegu velferðar. Þessa bæn má í stuttu máli útskýra þannig:

Faðir vor, þú sem ert á himnum; það er: þú allra-hæsti, eilífi og almáttugi veraldarinnar skapari og herra, sem elskar þínar mannskepnur langt um þeitar, en þegtu feður á jörðunni geta elst að sin börn.

Helgisti þitt nafn; það er: kenn ofis að augsýna í verfunum, að hver vörðkennum þig eins fullkominn og tilbeidsluverðan, eins og þú í sannleika ert.

Til þómi þitt ríki; það er: lát þíns sonar, Jesú Krists, náðugu stjórnum, sýndugu mannsyni til upplýsingar og frelsis, meir og meir út breiðast og koma til góðs á jörðunni.

Verði þinn vilji, svo á jörðu, sem á himni; það er: gef ofis náð til þess, að hver sýnum hjer á jörðunni, að hver sjeum reidubúnir, og ofis langi til, að hlýða þjer í öllum hlutum, eins og þínir þjónar hlýða þjer á himnum.

Gef ofis í dag vort daglegt braud; það er: gef ofis svo mikit af timanlegum gæðum til lífs eins naudsýnja dag hvern, eins og þú sjer að ofis er gagnlegast til vörrar andlegu og eilífu farsældar.

Syrirgef ofs vorar **skuldir**, svo sem vjer og **fyrirgefum** vorum **skuldunautum**; það er: hegndu ofs ekki eptir maflegleikum, heldur **syrirgef** ofs, vegna þíns sonar, vor mörgu afbrot, eins og vjer viljum gjarnsamlega **syrirgefa** þeim, sem ofs á móti brjóta.

Og leid ofs ekki í freistni; það er: lát ofs aldrei yfirbugast af þeim freistingum, sem að ofs foma, heldur hjálpa ofs til, að stríða við þær.

Heldur frelsa ofs frá illu; það er: varðveit ofs frá öllu því, sem getur orðid ofs til skaða á sálu edur lífama.

Því að þitt er ríkid, mátturinn og dýrdin að eilífu; það er: þú einn rædur fyrir allri vorri velferd, og ert máttugur, til að esla hana; og því ber þjer einum lof og vegjend fyrir allt gott, sem vjer hljótum.

Amen.; það er: já, víssulega munum vjer fá það, sem vjer biðjum þig um, og þú sjer að ofs er þjenanlegt.

c) **Ef vjer eigum** að biðja með bæninni „**Sadir vor**“ ofs til gagns, þá verðum vjer með stöðugri athygli, að gæta að meiningunni í ordunum, og lesa þau með hjartanlegri andakt. Það er því hneyrslanleg

vanbrúkun, ad lesa þessa bæn án umhugsunar og fyrir sjúðasakir. Nær væri, ad lesa hana hjaldnar, svo andaktin betur gæti við halðigt. Matt. 6. 7., 8.

§ 4. Þegar vjer biðjum gud um tímanleg gæði, eigum vjer ad fela hans þægi-legum vilja á vald, ad hvað miklu leyti hann vilji bæneyra oss, þar það má sse getur verid hjálfum oss eda öðrum til gagns, ad vjer öðlumst ekki það, sem vjer biðjum um, edur vjer kynnum ad vanbrúka það, hjálfum oss eda öðrum til skada.

Róm. 8, 26. Vjer höfum ekki vit á, hvers vjer eigum ad biðja. Jak. 4, 2., 3.

Jak. 4, 3. Þjer biðjid og öðlizt ekki, af því þjer biðjid illa, til þess ad þjer getid sóad því í yðar munadarlífi.

Merkt: Þegar hinn veikfi, sem biður um heilbrigði, edur hinn fátækfi, sem biður um, ad sjer vegni betur, og fleiri þess háttar, ekki bæneyrast, mega þeir þar fyrir ekki hugsa, ad bænin sje gagnslaus. Þeir eiga miklu heldur ad vera fullvísir um, ad gud, eptir

sinni spekti, sjer þeim þjenanlegra, að þeir fái ekki það, þeir umbíðja; eiga þeir því engu að síður að halda bæninni til guds áfram, svo að þeir venjist því meir til, að hlýða honum og gefa sig undir hans vilja.

§ 5. Vjer eigum að biðja fyrir vorum náunga með sömu alvörugefni og sama hjartalagi eins og fyrir sjálfum ok, til merkis um, að vjer elskum hann, og einlæglega samgledjumst af hans velgengni, og mun guð ekki láta vorn góða tilgang, verða ólaunadan.

1. Tim. 2, 1.—3. Fyrst af öllu áminni eg um, að menn fram beri bænir, óskir, fyrirbænir og þakfargjörð fyrir öllum mönnum, fyrir konunginum og öllu yfirvaldi, svo vjer með spekt og róssemi lifað getum guðræfilega og síðsamlega; því það er gott, og gudi þófnanlegt. Jak. 5, 16.

§ 6. Ef vjer eigum að geta bedid með þeim hætti, sem gudi þófnast, megum vjer ekki láta vorar hugrenningar

hvarfla hingað og þangað, heldur snúa þeim til guds alleina, og með ádmútt fram bera vorar naðsýnjar fyrir hann, með stöðugu trausti á Jesú Krists friðþægingu og fyrirbón, án þess að reida ofs á vörn eiginn verdugleika; þar að auki eigum vjer að út rýma úr hjarta voru öllu hatrí til náungans.

Jóh. 17, 20. Jesús sagði í bæninni til síns himnesta föður: Eg bið ekki einungis fyrir þessum mínum lærisveinum, heldur einnig fyrir þeim, sem munu trúá á mig fyrir þeirra ord. Róm. 5, 1.—2.

Mark. 11, 25. Jesús sagði: Nær þjer standid og biðjizt fyrir, þá fyrirgefð, ef þjer hafid sœk móti nokkrum, svo að yðar faðir, sem er á himnum, fyrirgefi yður yðar afbrot.

Merk: a) Sá fristinn maður, sem er vel uppfræddur, biður helst með sínum eigin ordum, sem ekki munu storta hann, þegar hann hugsar alvarlega eptir því, sem hann ætlar að biðja um, og þá hjartab kemst við.

En ef vjer viljum bíðja með annara bænum, eigum vjer að velja þær, sem eiga við vort ástand, og innihalda það, sem vjer þá sjer í lagi þurfum að bíðja um.

- b) **Formálinn** fyrir drottinlegri bæn í fræðunum talar um það trúnaðartraust, sem vjer eigum að hafa til guds, þá vjer bíðjum. Í fjórðu bæninni er talad um þá timanlegu velgjörninga, og í fimmtu bæninni um þá andlegu, sem vjer eigum helst að bíðja um. Í sjöundu bæninni er líka getid um hið illa, sem vjer eigum einkum að afbíðja.
-

III. Skírnar-sakramentid.

§ 1. Skírnin er það helga verk, sem Kristur hefur bodid að hafa við þá, sem ætla að játaft undir hans lærdóm; og má annadhvort dýfa þeim í vatn, edur ausa því yfir þá, í nafni fæðursins, sonarins, og þess heilaga anda.

Matt. 28, 18., 20. Jesús sagði: Allt vald er mjer gefid á himni og á jörðu; farid því og gjörid allar þjódir að mínum læri-

svæinum, og skírid þær í nafni fœðursins, sonarins, og þess heilaga anda, og kennid þeim, að halda allt, sem eg hand yður, og sjáid, eg er með yður allt til veraldar enda.

Merk: Í heitari löndunum má án heilsuþillis dýfa þeim niður í vatn, sem skíraft eiga; en hjer í þessum kalðari löndum verða menn, heilsunnar vegna, að láta sjer lynda, að ausa yfir þá vatni, eins og haft var í þinni fyrstu kristni, þegar einhver var skírdur á sinni sóttafseng.

§ 2. a) Með skírninni verður maðurinn limur kristilegrar kirkju, til að verða, með samverkandi náð heilags anda, hluttakandi í þeim ómetanlegu velgjörningum, sem Kristur hefur veitt oss.

Gal. 3, 26., 27. Þjer erud allir ordnir guds börn, fyrir trúna á Jesúm Krist; því svo margir af yður, sem erud skírdir til að trúna á Krist, þjer hafað íflæðzt Kristó.

Tit. 3, 5. Þptir sinni miskunsemi hefur gud oss hólpna gjört með endursæðingarlauginni og endurnýjungu heilags anda.

b) Gud veitir oss í skírninni að-

gang til fyndanna fyrirgefningar fyrir Krists sakir, og gjörir ofs, svo sem sín elstkuleg börn, hluttakandi í sinni sædurlegri elsku; þannig greidir hann ofs einnig veg til gleði og farfældar í tilkomanda eilífu lífi.

Mark. 16, 16. Hver, sem trúir og verður skírdur, sá mun hólpinn verða, en hver, sem ekki trúir, sá mun fordæmast.

§ 3. Með því að skírast í nafni sædur-
ursins, sonarins og þess heilaga anda,
verdum vjer skuldbundnir til, að trúa
á sædur, son og heilagan anda, sem
þann einasta sanna gud, er einn rædur fyrir
vorri tímanlegri og eilífri endurlauðn og far-
fæld, svo að vjer skulum þjóna og treysta
honum einum, lífa tilbidja og elska
hann, og hlýða honum af öllu hjarta;
en hjer af leidir þá einnig, að vjer skuld-
bindum ofs til, að stríða á móti öllu
vondum girndum, og taka ofs
vara fyrir, að brjóta hans bodord við-

vitandi, en þappkosta, að lifa eftir Jesú Krists lærdómi í sonnum gudsóttá.

1. Þjet. 3, 21. Skírnin er ekki burtteft líkamans saurugleika, heldur sáttmáli góðrar samvísðu við gud.

Róm. 6, 4. Svo erum vjer þá með Kristi greptraddir í skírninni til dauðans, svo að eins og Kristur er upp vatinn frá dauðnum fyrir dýrd fæðursins, svo eigum vjer að ganga í nýju líferni.

§ 4. Kristur vill, að allir menn verði í skírninni límir sinnar frístilegrar kirkju, þar þeir eru endurleystir með hans dauða; því vill hann lifa, að ungbörnin sjæu skírd.

Mark. 10, 14. Jesús sagði: Leyfið smábörnum til mín að koma, og bannid þeim það ekki; því slíkum heyrir gudsríki til. Matt. 28, 19.

Merki: Þau börn, sem deyja, áður en þau hljóta skírn, koma samt í gudsríki; því að Kristur hefur endurleyst þau, og þeim verður ekki tilreiknuð forsökun á skírninni. En hafi

foreldrar eða vandamenn af ásettu ráði haldbirni barninu frá skirninni, þá verður það þeirra ábyrgðarhluti, vegna þess þeir með því sýndu, að þeir virtu lítils Krists bodord.

§ 5. Í konfirmatíóninni eigum vjer sjálfir að ítreka og opinberlega að endurnýja það heilaga loford, er aðrir gjördu fyrir vora hönd, þegar vjer hlutum skirn, sem er: að vjer viljum afneita öllum ógudlegleika, trúa á gud födur, son og heilagan anda, og auðsýna vora trú með dyggdugu líferni. Til þessa lofords eigum vjer ætíð alla vora æfi að muna, og láta það jafnþinglega minna okkum á þá tryggð og hollustu, sem vjer eigum að sína gudi, svo að vor trú og ráðvæðni effi þvillast af holdlegu gjálfi.

Spmb. b. 2, 10. Jesús sagði: Vertu trúur allt til dauðans, þá skal eg gefa þjer lífsins förónu.

Ef. 5, 25.—27. Krístur elskaði söfnuðinn, og gaf sig sjálfan út fyrir hann, svo

ad hann helgadi hann, og hreinsadi hann med vatnslauginni í ordinu, til ad útvega sjálfum sjer dýrdlegan sœfnud, sem hefði ekki blett nje hrukku, edur neitt þess háttar, heldur væri heilagur og lýtalaus.

Merk: Endurminning skirnarinnar á ad uppörva ofs til nýrrar árvefni og ástundunar í því, ad laga vorn lifnad eptir Krists lærdómi. Þess vegna er hún allt af ágætt meðal handa ofs, til ad esla vora byggð og gudhræðslu, og á aldrei ad itrefa sjálfst skirnarverfð eða skira upp aptur.

Um skirnina er talad í fjórða parti fræðanna.

IV. Kvöldmáltíðar=sakramentid.

§ 1. Sú heilaga kvöldmáltíð er það helga verk, er Jesús Kristur íslipadi, og sem er innifalid í því, ad fristnir menn eiga ad neyta brauds og víns, og þannig verda hluttakandi í Jesú Krists líkama og blóði, sem fórnfært var til fridþægingar fyrir þá, og vegna þeirra synda.

Matt. 26, 26.—28. Mark. 14, 22.—24. Lúf. 22, 19., 20. 1. Kor. 11, 23.—26. Vor herra Jesús Kristur, á þeirri nótt, sem hann sviðinn var, tók hann braudid, gjörði þakfir, braut það, og gaf sínum lærisveinum, og sagði: Takid og etid; það er minn lífami, sem fyrir yður verdur gefinn; gjörid það í mína minningu. Sömmuleidis eptir Evöldmáltíðina, tók hann faleikinn, gjörði þakfir, gaf þeim hann og sagði: Drekkid allir hjer af; það er faleikur hins nýja sáttmála í mínu blóði, sem fyrir yður út hellist til fyrirgefningar syndanna; gjörid þetta, svo opt sem þjer það drekkid, í mína minningu.

§ 2. a) Med innsetningu þeirrar heilögu Evöldmáltíðar hafði Jesús hann tilgang, að styrkja fríðna menn í trúnni, og uppörva þá til kostgæflegar ástundunar í fríðilegu líferni.

Lúf. 22, 19. Jesús sagði: Gjörid það í mína minningu.

b) Þegar vjer medtökum Evöldmáltíðar=

í sakramentid, eigum vjer að minnast Jesú Krists fridþægjandi dauda, oðs til huggunar og fullviðsú um, að allar vorar þyndir sjeu oðs hans vegna fyrirgefna, ef vjer tileinkum oðs hans fridþægingu með sannri idrun og lifandi trú.

Lúk. 22, 19., 20. Jesús sagði: Þetta er minn lífami, sem fyrir yður verður gefinn; — Þessi káleikur er sá nýi sáttmáli í mínu blóði, sem fyrir yður út hellist.

c) Vjer eigum að láta þá heilögu kvöldmáltid upphæva oðs til innilegasta og lotningarfyllsta þakklætis fyrir það, að Jesús Krístur leid þungar kvalir og fórnferdi sjálfan sig í vörn stáð, og með því, að neyta opinberlega þessarar máltíðar, eigum vjer honum til vegsemdar að sýna, að vjer viðurkennum, að hann sje vor frelsari og sáluhjálpari.

1. Kor. 11, 26. Svo opt, sem þjer etid af þessu braudi, og drekkid af þessum kal-

eif, eigid þjer að minnast á dauða drottins, þangad til hann kemur.

d) Í því vjer medtöfum braudid og vínid, komumst þjer í nánustu sameiningu við Jesúm Kríft, vorn frelsara, sem gjörir ofþ hluttakandi í sínum allra-helgasta lífama og blódi, til fullviðseu um, að ofþ sje veitt hlutdeild í hinum nýja náðarþáttmála, er hann, sem vor árnáðar-maður, hefur gjört milli guðs og vor.

1. Kor. 10, 16. Sá blefsaði faleifur, sem vjer blefsum, er hann ekki hluttekning í Krífts blódi? Og braudid, sem vjer brjótu-m, er það ekki hluttekning í Krífts lífama?

Hebr. 8, 6. Kríftur hefur fengid þeim mun æðra embætti, sem hann er meðal-göngumaður betri þáttmála, sem einnig er byggður á betri fyrirheitum.

e) Þegar vjer minnumst þeirrar óum-ræðilegu Jesú Krífts elsku, sem í fvoðmáltíðinni verður ofþ fyrir sjónir sett, á

heitasta elska aptur á móti að fviðna í vorum hjörtum; það á lífa að knýja ofs til, að elska hver annan innbyrðis, eins og brædur, sem Kristur hefur alla saman endurleyft.

Jóh. 13, 35. Af því munu allir sjá, að þjer erud mínir lærisveinar, ef þjer elskid hver annan.

1. Kor. 10, 17. Fyrst það er eitt braud, þá erum vjer allir einn lífami; því vjer erum allir hluttafandi í því eina braudi.

§ 3. Það er nauðsynlegt, að vjer prófum sjálfa ofs, hvort vjer getum sem verdugir gestir gengid til gudsborðs; því þeir einir hafa gagn af sakramentinu, sem neyta þess verduglega, en hinir óverdugu þar á móti bafa sjer gudlega hegningu.

1. Kor. 11, 27.—29. Sver, sem etur af þessu braudi, eða drefkur faleið drottins óverduglega, sá verður sefur við drottins lífama og blód; en hver einn prófi sig

sjálfan, og eti svo af braudinu og drekki af Faleiðnum.

§ 4. Til þess að geta rjettilega próf-
að sjálfa ofs, eigum vjer:

1) að rannsóka vort hjartalag í
tilliti til Krists og hans fridþæg-
ingar, svo vjer getum vitad, hvort ofs,
sem idrandi mönnum, sýnist mikils um varða,
að finna náð hjá gudi einum vegna Jesú
Krists, og með trúnni á hann;

2) eigum vjer að rannsóka hjá sjálf-
um ofs, hvort það sje vor einlægur á-
setningur, eptirleidis með albørufesni
að stríða á móti öllum þyndsamleg-
um tillofkunum, og af alúd að vilja
fylgja Jesú lærdómi, svo ofs fari meir
og meir fram í ráðvendni og sönnum guds-
ótta.

Sjerhver sjá gengur óverdugur til
gudsbords, sem, eptir það hann þannig

hefur prófað sig nákvæmlega, finnur ekki hjá sér það hugarfar, að hann vilji leita náðar hjá gudi með trúnni á Krist, hafa einlægán ásetning að betra sig, og láta sér fara fram í dyggð og gudsótta.

1. Kor. 2, 2. Eg tók fyrir mig, að fara ekki með neinn annan lærðóm, þegar eg var hjá yður, en um Krist, og hann krossfestan.

2. Kor. 5, 14., 15. Krists færleiki þvingar oss, með því vjer ályftum svo, að fyrst hann einn er dáiinn fyrir alla, svo sjau þeir allir dánir; og hann dó fyrir alla, til þess að þeir, á meðan þeir lifa, ekki framar lifi sér, heldur honum, sem fyrir þá er dáiinn og upp risinn.

Merk: a) Þ skriptastólnum verðum vjer sér í lagi áminntir og uppörvadir til, að prófa nákvæmlega sjálfa oss, þegar skriptafadirinn, með guðlegum fortolum og áminningum, minnir oss á skyldu vora við Krist, og brýnir fyrir oss, að vjer eigum sífelldlega að kappfesta, að vera byggðaudgir.

b) Það stendur engan veginn í prestsins valdi, að fyrirgefa syndirnar; því það er guds eins. En presturinn getur einungis, eptir guds fyrirheitum, bodað ofs og fullvissad ofs um, að gud fyrirgefi ofs vorar syndir vegna Jesú Krists, ef vjer idrumst þeirra af hjarta, og trúum á Krist. Þess vegna hafa idrunarlansir effert gagn af, að ganga til skrípta og altaris, heldur verður þeirra ábyrgðarbluti því þyngri, þar þeir vanbrúka þetta, til að hylja með vonzku sína, og til að gjöra gys að gudsordi.

Um þá heilögu Evöldmáltíð er talað í fimmta parti fræðanna.

Attundi Kapítuli.

Um mannanna síðasta ástand.

§ 1. Þó dauðastundin sje öllum óvís, þá er það þó víst, að allir menn, sem á jörðinni lifa, allt til veraldarinnar enda,

eiga einhvern tíma að deyja, því þeir eru allir syndarar.

Róm. 5, 12. Syndin er af einum manni komin í heiminn, og dauðinn vegna syndarinnar; þannig hefur dauðinn runnið inn til allra manna, því þeir syndgudu allir.

Merkt: a) Það er mjög hættulegt og heimskulegt, að stjóta á frest sínum undirbúningi undir dauðann, af þeirri ástæðu, að maðurinn sje ungur, eða heilugóður og heilbrigður; því dauðinn kippir mörgum burt á bezta aldri; svo veit heldur enginn, hvort dauðann muni bera snögglega að, edur með aðdraganda; enginn getur heldur fyrir sagt, hvort hann muni fá færi á, að undir búa sig, þegar hann á hjer við að skilja; því fæstir eru svo öruggir á dauðastundunni, að þeir þá geti með alvörufesni og stöðugri sálarrósemi hugað um sín sálhjálparesni.

b) A sóttarsænginni er tíminn of naumur til að fá viðbjóð á þeim lóstum og þeirri hjegómaelsku, sem optrudu syndaranum, meðan hann var heill og ósjúkur, frá, að trúá á Jesúm Krist og elska hann; hugarfarid um-

breytist ekki heldur af því, þó maðurinn, meðan háskinn vofir yfir, fyllist hræðslu og Föida fyrir eynd og Fösl um alla eilífd; því vjer sjáum allt of opt, að þeir, sem með miklu hugarangri losa bót og betrun á föttarsænginni, snúa, strax sem þeir eru orðnir heilbrigdir, aptur til síns fyrra syndsamlega lífnadar, og sýna með því, að angur þeirra hafi ekki komid af einlægu hjarta, og að lýstin til þess vonda er af löngum vana orðin svo rif í sálunni, að hún getur ekki orðid nidur læfd, nema með langvinnu stríði og baráttu.

- c) Þar fyrir er ráðlegast, að búa sig undir daðann frá unga aldri, og stríða strax á móti öllum íllum girndum, undir eins og þær taka til að breiða sjer; en fappfösta þar á móti að komast með lifandi trú í sameiningu við Kríst, sinn endurlausnara, og fylgja hans eptirðæmi; því eins og ógudlegir forherðast meir og meir, svo þeir, með því að halda áfram í syndunum, hafa enga byggðar- og gudhræðslu-tílfínningu, eins styrkjast hinir gudhræddu daglega með samverkandi náð heilags anda, af því, að iðka sig sífelltlega í gudhræðslu, og þannig undir búa handa sjer fríð og fögnud í samvígfunni, sem

er sú mesta farfæld í þessu lífi; en ógudlegir aptur á móti baka sjer med löstum sínum mestu fíol og órósemi. Þegar dauðinn að kemur, eru þeir gudhræddu hughraustir og ófíðnir, en hinir ógudlegu skelfast, og annaðhvort falla í órvæntingu, eilegar med hugsunarleysi sökkva sjer niður í forherðingu.

§ 2. Sálín, sem er ódauðleg, fer í strax, sem hún er skilin við líkamann, til síns samastadar, annaðhvort í eilífa gleði, eður eilífar kvalir, eptir því sem maðurinn hefur lífað í þessum heimi vel eður illa.

Lúk. 23, 43. Jesús sagði við iðrandi ræningjann á krossinum: Sannlega segi eg þjer: í dag skaltu vera med mjer í Paradís. 2. Kor. 5, 8.

Jöh. 5, 24. Jesús sagði: Hver, sem heyrir mín ord, og trúir þeim, sem mig sendi, sá hefur eilíft líf, og hann kemur ekki til dómsins, heldur hefur hann stigid yfir frá dauðanum til lífsins.

Lúk. 16, 22., 23. Jesús segir í eptirlíkingunni: Sá fátæki dó, og var borinn af engl-

um í fadmi Abrahams. Sínn rífi dó lífa, og var greptradur, en sem hann upp hóf sín augu í helvíti, var hann í Evölunum.

§ 3. Á efsta degi mun lífamiinn verða upp vakinn og samtengdur aptur íslunni; verður hann þá óförgengilegur.

Jóh. 5, 28., 29. Jesús sagði: Sá timi mun koma, á hverjum allir þeir, sem í gröfunum eru, munu heyra guds sonar raust, og þá munu þeir, sem gott hafa gjört, upp rísa til sælu, en hinir til fyrirdæmingar, sem illt hafa að hafzt.

Post. gb. 24, 15. Postulinn Páll sagði: Eg hef þá von til guds, að á síðan muni koma upprisa framlidinna, bæði rjettlátra og ranglátra.

1. Kor. 15, 42. Lífami þeirra, sem deyja, verður förgengilegum nidur sáð, en hann mun upp aptur rísa óförgengilegur; honum verður auðvirdilegum nidur sáð, en hann mun upp rísa veggislegur; honum verður nidur sáð veikum, en hann mun upp aptur rísa máttugur; náttúrlegum

lífama verður nidur sáð, en upp aptur mun rísa andlegur lífami.

§ 4. Þeir menn, sem verða lífs á jörðunni, þegar dómisdagur kemur, deyja að sonnu ekki, svo að sál og lífami skiljast að, en þeir munu þó umbreytast, svo að þeirra forgengilegi lífami verður allt í einu óforgengilegur; enginn maður veit, hve nær þessi dagur muni koma.

1. Kor. 15, 51., 52. Sjá, eg segi yður leyndardóm; vjer munum ekki allir sofna, en allir munum vjer umbreytast, og það í vetfangi á einu augabragdi, við hinn síðasta lúdurhlóm; því lúdurinn mun gella, og hinir framlidnu munu upp rísa óforgengilegir, en vjer munum umbreytast.

§ 5. Kristur mun með dýrdlegum hætti opinberlega dæma alla menn eptir uppreisuna, og auglýsa fyrir öllum, að guðhræddir fjeu þess máflegir, að lifa í vegfjend og fegnudi eilíflega; en ógudlegir þar

á móti munu sæta þeirri hegningu, sem ill-verk þeirra hafa til unnid.

Post. gb. 17, 31. Gud hefur fastsett vísan dag, og ætlar þá að láta þann mann, sem hann hefur þar til fjörð, dæma með rjettvísi alla jardarinnar innbúa; þar um sannfærir gud alls með því, að hann upp vakti þann mann frá daudum.

2. Kor. 5, 10. Vjer eigum allir að birtast fyrir Krists dómstóli, svo að hver einn fái laun eptir sinni breytni í líkamans lífi, hvort sem hún hefur verið góð eða vond (2. Tes. 1, 7., 8.), þegar drottinn Jesús opinberast af himni með sínum englaher og logandi eldi, og lætur hegningu ganga yfir þá, sem ekki þekkjast gud, og ekki hlýða náðarlærdómi drottins vors Jesu Krists.

Merk: Sjærhver sála dæmist strax, eptir að hún er farin út af líkamanum, og verður henni vísað annaðhvort til eilífrar gleði eður eilífra kvala. Hebr. 9, 27. En á síðasta degi, þegar sálirnar eru að nýju orðnar sam-

tengbar lífömunum, mun Kristur sem Föngur og herra saman safna þeim, svo hans rjettláti dómur verði þeim öllum undir eins Funnur, til vitnisburðar um hans blutdrægnislausu stjórn, og að þeim sje enginn örjettur gjör. Matt. 25, 31.—46. Róm 2, 16.

§ 6. Elíft lífer dýrdlegt og sælufullt líf, sem gudhræddir menn æfinlega lifa í unadarfyllstu sambúð við Jesúm Krist, góðu englana og alla útvalda, án þess að áreitast lengur af nokkurri synd eða sorg, en njóta óumræðilegrar huggunar, friðar og fagnadar, af að skoda guds dýrd, sem lýsir sjer í hans mörgu dásendarverkum, þar þeir einnig losa og vegsama gud hver með öðrum, og æfa sig í helguninni og færleifanum, eftir guds vilja.

Matt. 25, 34. Jesús mun segja við þá: Komid hingad, þjer ástvinir födur míns,

og eignizt það ríki, sem yður var fyrir-
búið frá heimsins upphafi.

Jóh. 17, 24. Jesús sagði í bæninni til síns himnesta föður: Eg vil, að þeir, sem þú gaffst mér, þeir sjæu hjá mér, þar sem eg er, svo þeir sjái mína dýrd, sem þú gaffst mér.

Hebr. 12, 22. Þjer komid til borgar guds lifanda, til hinnar himnestu Jerúsalem, og til englanna mörku þúsunda.

Dínb. b. 21, 4. Gud mun þerra öll tár af þeirra augum, og dauðinn mun ekki lengur vera til, ekki harmur nje sveinan, nje heldur þína mun lengur til vera.

Róm. 2, 10. Heidur, vegsemd og frið mun hver fá öðlast, sem gott gjörir.

§ 7. Fyrirdæmingin, sem annars kallast eilífur dauði, er kvalafullt og vonarlaust líf, sem ógudlegir lífa í vondra anda og illra sálna sambúið, og fveljast þeir sárlega af átølum samvizfunnar, og finna til hryggileg-

ustu verkana af sínum fyrri illgjörðum, þar ed girndir þeirra og ástríður, sem þeir þá ekki geta fullnægt, með fram áuka þvæl og þínu þeirra.

Matt. 25, 41. Jesús mun segja við þá: Farid frá mjer, þjer bálvadir, í þann eilífa eld, sem búinn er djöflinum og hans árum.

Mark. 9, 47. Jesús sagði: Þeirra ormur deyr ekki, og þeirra eldur slokknar ekki.

Jóh. 3, 36. Hver, sem trúir á soninn, sá hefur eilíft líf, en hver, sem ekki hlýdnast syninum, skal ekki sjá lífið, heldur varir guds reidi yfir honum.

Róm. 2, 9. Hrellingar og harmkvæli munu þoma yfir allra þeirra manna sálir, sem illsku drýgja.

§ 8. Á síðasta degi mun vor heimur farast með öllum sínum gæðum; en gudhræddir munu ætíð vera hjá

drottni, og með þessari von skulum vjer hughreysta hver annan.

2. Þjet. 3, 10. Dagur drottins mun koma sem þjófur á nóttu; þá munu himnarnir með miklum gný farast, en frumefnin af eldi sundur leysast, og jörðin, með því, sem í henni er, upp brenna. 1. Tes. 4, 17., 18.

Gudi sje lof og dýrd ad eilífu, amen.

Stutt
á g r i p
af
h o f u d l æ r d ó m u m
kristilegra trúarbragða.

1.

Ginn sannur guð er til, sem hefur skapað heiminn, við heldur og stjórnar honum, til gagns og gleði öllum sínum lifandi sköpnum, en sýnir í lagi þeim skynsemdarfullu til farsældar.

2.

Þessi guð hefur allra-hátignarsýllstu eiginlegleika til að bera, og er alfullkominn í mætti, speki, gæzku, heilagleika og rættlæti.

3.

Heilög ritning, sem inniheldur guðs vilja og ráðstafanir, að svo miklu leyti sem þetta sýnir í lagi snertir mennina, þennir ofð að

dýrka gud, sem fœdur, son og heilagan anda, er allir hafa eina veru og sömu gudlegu tign.

4.

Madurinn var í upphafi, þegar gud hafði skapað hann, saklaus og góður, en hann spíllti sjer sjálfur með því, að brjóta fríviljuglega móti guds lögmalı; af því varð hann syndugur, og óhæfilegur, til að taka á móti þeirri sælu, sem gud hafði honum ætlað.

5.

Jesús Kristur, sem er eingetinn sonur þess himneska fœdur, varð madur, svo hann gæti endurleyft syndugt mannkyn frá þeirri eymd, sem það hafði með syndinni steypt sjer í. Hann sýndi mönnunum þar fyrir með sinni kenningu, hvað gud af sinni miskunarfyllu elsku hafði áhyttad um þeirra frelsun, útvagadi þeim adgang til hennar með sinni fríviljugu þínu og dauda, staðfesti lífa með sinni uppreisu og himnasör þá vissu, sem hann hafði gefid þeim um eilíft líf. Nú stjórnar hann öllum heimin=

um, ásamt fœðurnum, með gudlegu veldi, og ber
 þjer í lagi umhyggju fyrir sinna endurleystra
 eilífri fáluhjálpi.

6.

Heilagur andi leidir of þ með Krifts lær-
 dómi til apturhvarfs frá fyndunum og til
 trúarinnar á Krift, fvo vorar fyndir verði
 of þ fyrirgefna. Hann hjálpar of þ einnig
 til betrunar og framfara í dyggð og gud-
 hræðflu, fvo vjer getum orðid hluttakandi í
 þeirri fáluhjálpi, fem Kriftur hefur of þ útvegad.

7.

Vor trú á Jesúm Krift á ad fýna, hvort
 hún fje frœptug, með því ad vjer lifum eptir
 vorri fkyldu bæði við gud, við fjálfa of þ, og
 við náungann, eptir því fem gud og Kriftur
 hafa fkipad of þ í heilagri ritningu.

8.

Gudi erum vjer fkyldugir um, ad tilbidja,
 óttast og elfka hann, hlýða honum, og reida
 of þ á hann einan, lofa hann, þakka honum

og áfalla hann, einnig taka ofs vara fyrir öllu því, sem á nokkurn hátt stríðir móti þeirri virðingu, sem vjer eigum honum að veita.

9.

Sjálfum ofs erum vjer skyldugir um, að bera tilhlýðilega umhyggju bæði fyrir jálu vorri og lífama, sem og fyrir vorri tímanlegri velferd, en þó sjer í lagi gæta vor, og varast allt illt og syndsamlegt háttalag og vana, svo samvirkkan hvorki of þyngist, nje vjer förum á mis við vora sönnu farfæld; vjer erum þar á móti fullvísir um guds náð, og getum ætíð með sonarlegu trúnaðartrausti leitad hælís hjá honum, ef vjer fappköstum að verda gódir og dyggdugir, eptir Jesú lærðómi og eptirdæmi.

10.

Náunganum erum vjer skyldugir um, að elska hann eins og sjálfa ofs, og þess vegna að vera ætíð reidubúnir til, að gjöra það

sama við hann, sem vjer fjósa vildum að hann, þegar líft stendur á, gjörði við oss; en aldrei taka oss neitt það fyrir hendur, sem á nokkurn hátt kynni að skerða hans tímanlegu eða eilífu farfæld.

11.

Vjer eigum að hafa gudsord idulega um hönd; því það er hið besta medal til vorrar upplýsingar og helgunar; lífa eigum vjer idulega að vegsama og áfalla gud, til þess hugur vor fyllist af elsku til guds, og löngun eftir, að gjöra hans vilja.

12.

Vjer eigum að leggja allt kapp á, að virða mikils og halda vörn skírarsáttmála; því með skírninni hefur Kristur látið gjöra oss að limum sinnar kirkju, og gefið oss rjett til sinna dýrmætu velgjörninga.

Í kvöldmáltíðar=sakramentinu gjörir Jesús Kristur oss hluttakandi í sínum líkama og blóði, til fullvissu um, að vorar syndir sjeu

ofs fyrirgefna, ef ofs af hjarta idrar þess, ad vjer höfum drýgt þær, og einsetjum ofs, ad láta ofs fara fram, med trúnni á hann, í ráðvendni og í vorum fristindómi; þar fyrir eigum vjer lífa ad neyta þessa sakramentis med hjartanlegri andakt, eptir ad vjer ádur höfum nákvæmlega og alvarlega prófad sjálfa ofs.

13.

Gudhræddra sálir koma eptir daudann til eilífs lífs og eilífrar sælu, í samfjelagi við góða anda, hjá Krísti, sínum endurlausnara; en þá ógudlegir denja, fara þeir í samfjelag vondra anda, og hreppa þar kvalir og angist, sem er málleg hegning illgjörda þeirra.

14.

Gud hefur eptir sínu alvitra ráði sett víðan dag, til ad vekja hina dauðu líkami úr duptinu, og samtengja þá sálum þeirra; þá mun Krístur láta alla framlidna birtast fyrir sínum dómi, og þá fyrirferst sú veröld, sem nú er.

Lbs - Íslandssafn

100418523 - X

